

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Rijksbegroting 2015

xvii Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 XVII

Vaststelling van de begrotingsstaat van de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) voor het jaar 2015

Nr. 1

VOORSTEL VAN WET

16 september 2014

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 105 van de Grondwet de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Rijk bij de wet moet worden vastgesteld en dat in artikel 1 van de Comptabiliteitswet 2001 wordt bepaald welke begrotingen tot die van het Rijk behoren;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

De bij deze wet behorende begrotingsstaat voor het jaar 2015 wordt vastgesteld.

Artikel 2

De vaststelling van de begrotingsstaat geschiedt in duizenden euro's.

Artikel 3

Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari van het jaar waarop de vaststelling van de begroting betrekking heeft. Indien het Staatsblad waarin deze wet wordt geplaatst, wordt uitgegeven op of na deze datum van 1 januari, treedt zij in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van dat Staatsblad en werkt zij terug tot en met 1 januari.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

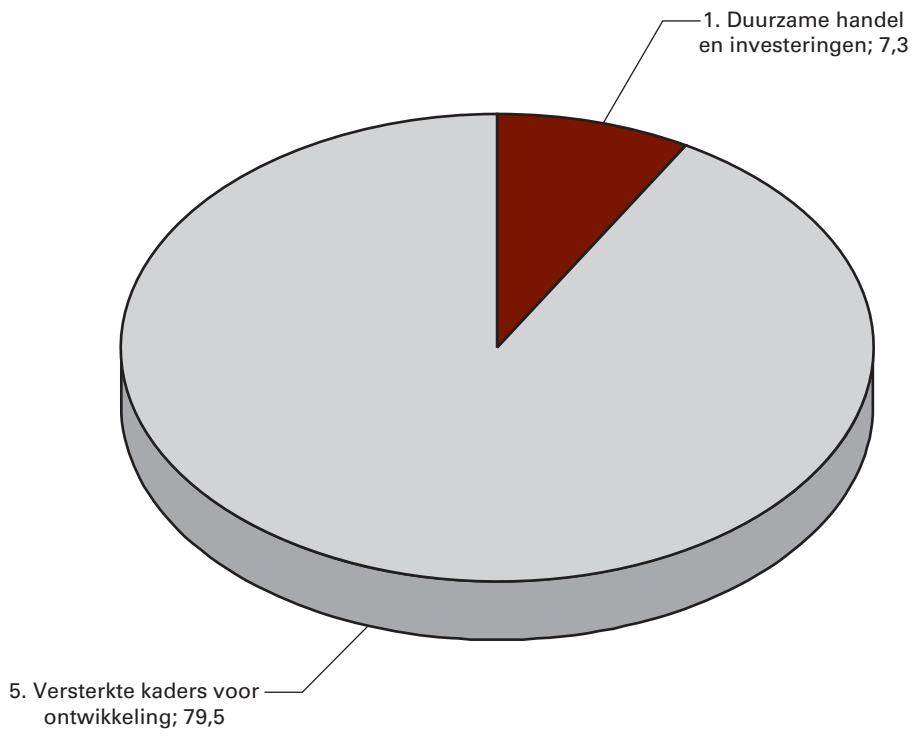
Gegeven

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

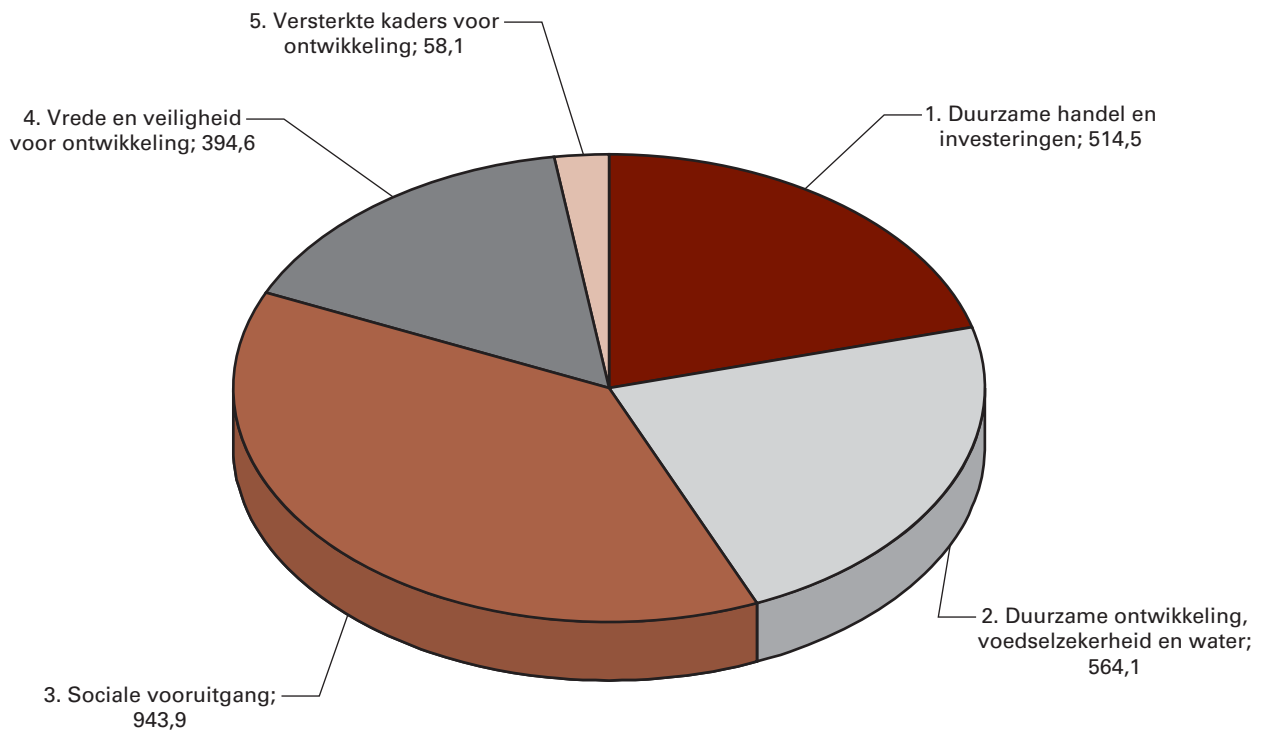
Vaststelling van de begrotingsstaat voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) voor het jaar 2015
 Departementale begrotingsstaat (XVII) behorende bij de Wet van ....., Stb. ...
 Begroting 2015
 Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
 (bedragen in EUR 1.000)

		(1)		
Omschrijving		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		
		verplichtingen	uitgaven	ontvangsten
TOTAAL			2.475.165	86.809
Beleidsartikelen			2.475.165	86.809
1	Duurzame handel en investeringen	320.663	514.497	7.267
2	Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water	445.237	564.053	
3	Sociale vooruitgang	1.589.610	943.934	
4	Vrede en veiligheid voor ontwikkeling	366.379	394.571	
5	Versterkte kaders voor ontwikkeling	21.217	58.110	79.542

Begrote ontvangsten naar beleidsterrein voor 2015 (in EUR miljoen)

Begrote uitgaven naar beleidsterrein voor 2015 (in EUR miljoen)

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 XVII

Vaststelling van de begrotingsstaat van de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het jaar 2015

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1)	Leeswijzer	3
2)	Beleidsagenda	6
	Tabel beleidsdoorlichtingen	16
	Belangrijkste beleidsmatige mutaties ten opzichte van vorig jaar	18
	Garantieoverzicht	20
3)	Artikelen	27
	• Artikel 1. Duurzame handel en investeringen	27
	• Artikel 2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water	37
	• Artikel 3. Sociale vooruitgang	44
	• Artikel 4. Vrede en veiligheid voor ontwikkeling	50
	• Artikel 5. Versterkte kaders voor ontwikkeling	55
	BIJLAGEN	
	1. Verdiepingshoofdstuk	60
	2. Moties en toezeggingen in het vergaderjaar 2013/2014	63
	3. Subsidieoverzicht	81
	4. Evaluatie- en onderzoeksoverzicht	90
	5. Lijst van afkortingen	93

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWET- VOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat van de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het jaar 2015 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten vormen samen de Rijksbegroting voor het jaar 2015. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2015.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten voor het jaar 2015 vastgesteld. De in de begroting opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Deze leeswijzer gaat in op de totstandkoming van de nieuwe begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de opbouw van de beleidsagenda, de beleidsartikelen en de overige onderdelen van de begroting.

Algemeen

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint Eustasius en Saba). Waar deze begroting spreekt over «Nederland» of «Nederlands» wordt daarmee bedoeld: «(van) het Koninkrijk der Nederlanden», tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

Voor de uitvoering van het programma maakt de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking gebruik van het apparaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Groeiparaagraaf

Op 20 april 2011 is de aanpassing van de presentatie van de Rijksbegroting onder de naam **verantwoord begroten** in de Tweede Kamer behandeld. De nieuwe presentatie geeft meer inzicht in de financiële informatie, de rol en verantwoordelijkheid van de Minister en laat een duidelijke splitsing tussen apparaat en programma zien. In deze begroting zijn alle begrotingsartikelen ingevuld volgens de nieuwe voorschriften, inclusief de aanpassing van de tabel Budgettaire gevolgen van beleid.

Open data/transparency

Nederland heeft zich met 56 andere landen aangesloten bij het *Open Government Partnership* en het *Internationale Aid Transparency Initiative* (IATI). Het toegankelijk maken en beschikbaar stellen van informatie horen daarbij. Sinds 2012 publiceert het Ministerie van Buitenlandse Zaken periodiek actuele gegevens over ontwikkelingssamenwerking. Met deze open data kunnen toepassingen of apps worden ontwikkeld. Overheden, hulporganisaties en burgers kunnen met deze apps snel zien hoeveel Nederland aan hulp besteedt in een land of aan een project. Daarnaast is in dit kader een **webpagina** gelanceerd waarmee inzicht wordt gegeven in de budgetten en activiteiten voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Beleidsagenda

De beleidsagenda bevat de politieke hoofdlijnen van het beleid voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van het kabinet. De beleidsagenda wordt afgesloten met een overzichtstabel van de beleidsdoorlichtingen, de belangrijkste beleidsmatige mutaties ten opzichte van de Ontwerpbegroting van 2014 en het garantieoverzicht.

Beleidsartikelen

De beleidsagenda bevat de politieke hoofdlijnen van het buitenlandse handel- en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van het kabinet. In de beleidsartikelen staat de financiële en beleidsinformatie over de voorgenomen uitgaven. Met verantwoord begroten wordt niet langer gewerkt

met operationele doelstellingen. De financiële instrumenten zijn geclusterd naar artikelonderdelen. De indeling per beleidsartikel is als volgt.

A: Algemene doelstelling

Elk beleidsartikel begint met de algemene doelstelling (titel van het beleidsartikel).

B: Rol en verantwoordelijkheid

De rol en de verantwoordelijkheid van de Minister wordt beschreven aan de hand van de volgende categorieën: stimuleren, financieren, regisseren en uitvoeren.

Volgens het uitgangspunt van verantwoord begroten zijn er alleen kwantitatieve indicatoren bij resultaatverantwoordelijkheid. Op de beleidsterreinen voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft de Minister een stimulerende, faciliterende of regisserende rol en slechts in sommige gevallen een uitvoerende rol. De mogelijkheden voor kwantitatieve effectmeting voor de meeste beleidsterreinen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zijn dan ook beperkt. Kenmerkend is de internationale context waarin veel spelers en factoren de doelbereiking beïnvloeden. Vaak is er een gezamenlijke inspanning waarbij het weinig zinvol is (een deel van) de resultaten toe te rekenen aan Nederland, dat een deel van de input heeft verzorgd. In artikel 1 is één indicator opgenomen voor het instrument *Partners for International Business* (PIB), die inzicht geeft in het bereiken van het specifieke resultaat van dit instrument.

C: Beleidswijzigingen

Dit is een overzicht van belangrijke wijzigingen als gevolg van nieuw Kabinetsbeleid, evaluatie of voortschrijdend inzicht. Daar waar sprake is van beleidswijzigingen die in beleidsnotities zijn verschenen, is verwezen naar de betreffende notitie met het kamerstuk.

D1: Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

In het kader van «verantwoord begroten» wordt rijksbreed de financiële inzet op instrumentniveau gepresenteerd. De financiële instrumenten zijn onderverdeeld naar onder andere de volgende categorieën: subsidies, leningen, garanties, bijdragenovereenkomsten, opdrachten, bijdragen aan baten-lastendiensten en bijdragen aan (inter)nationale organisaties. Dat betekent dat er geen uitputtende opsomming is van de financiële instrumenten per artikelonderdeel. In sommige gevallen zijn de instrumenten nog niet bekend, omdat de programma's na het verschijnen van de begroting worden gestart en dan duidelijk wordt via welk instrument financiering plaats vindt. De instrumenten worden alleen voor het lopende begrotingsjaar opgenomen. Voor het overzicht van de financiële instrumenten is met ingang van dit jaar een directe aansluiting gezocht met de interne ramingssystematiek. Hierdoor is het gedurende het jaar beter mogelijk om de mutaties bij de tussentijdse begrotingsmomenten weer te geven.

D2: Budgetflexibiliteit

Op artikelniveau wordt aangegeven welk percentage van de begroting juridisch is vastgelegd. Als onderdeel van verantwoord begroten wordt alleen de juridische verplichting voor het begrotingsjaar opgenomen. In dit onderdeel wordt, indien nodig, een kwantitatieve toelichting gegeven.

E: Toelichting op de instrumenten

Hierin wordt per artikelonderdeel inzicht geboden in de financiële instrumenten, zoals in de tabel onder D zijn opgenomen.

Overige onderdelen van de begroting

Na de vijf beleidsartikelen volgen vijf bijlagen: het verdiepingshoofdstuk geeft informatie over de budgettaire begrotingsaansluiting tussen de begroting van 2014 en de begroting van 2015, de lijst met moties en toezeggingen aan de Kamer, het subsidieoverzicht, de evaluatie- en onderzoekstabel en de lijst met afkortingen.

De relatie met de HGIS-nota

De HGIS omvat naast de uitgaven van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ook buitenlanduitgaven van de andere ministeries. Deze bundeling bevordert de samenhang en samenwerking die voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid van belang zijn. De HGIS-nota bevat een overzicht van de belangrijkste programma's en uitgaven voor het buitenlandbeleid, waaronder een overzicht van de begrotingsontwikkelingen binnen de HGIS en bijlagen die alle buitenlanduitgaven overzichtelijk presenteren, zoals een totaaloverzicht van de buitenlanduitgaven die als officiële ontwikkelingshulp (ODA) kwalificeren.

In de HGIS-nota wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de internationale klimaatfinanciering 2015.

2. BELEIDSAGENDA

Hulp, handel en investeringen in een veranderend speelveld

Het karakter van de mondiale economie verandert. Landen raken tot op het bedrijfsniveau verweven met elkaar door de vorming van mondiale waardeketens. De wereldhandel, die tot de jaren negentig vooral uit eindproducten bestond, bestaat tegenwoordig ook uit intermediaire goederen, diensten en kennis en valt samen met buitenlandse directe investeringen. De vooruitgang in informatie- en communicatietechnologie en de afbouw van handelsbarrières stelt bedrijven in staat zich te specialiseren in onderdelen van het productieproces en om per onderdeel de meest gunstige productielocatie te zoeken. Op die manier kunnen bedrijven hun concurrentiekracht versterken, ook het midden- en kleinbedrijf, door slim gebruik te maken van de eigen expertise én van de beste productiefactoren die in het buitenland beschikbaar zijn.

Lage- en middeninkomenslanden kunnen door de vorming van mondiale waardeketens gemakkelijker profiteren van de wereldhandel. Het is niet langer nodig een hele industrie op te zetten. Met het ontplooiën van een aantal activiteiten kan een land participeren in de wereldhandel en vanuit die basis zich verder ontwikkelen. Via de aansluiting op mondiale waardeketens heeft het land betere toegang tot buitenlandse kennis, technologie, kapitaalgoederen en halffabricaten die gebruikt kunnen worden voor de binnenlandse productie. Op die manier komen er in de hele wereld snel nieuwe zakenpartners, afzetmarkten én concurrenten bij. Het speelveld van internationale concurrentie is veranderd, zowel in het Noorden als het Zuiden. Het gaat niet meer zozeer om wat je verkoopt, maar om wat je doet.

Veel lage- en middeninkomenslanden in Afrika, Latijns-Amerika en Azië ontwikkelen zich snel. De positieve wisselwerking tussen buitenlandse handel en investeringen, welvaartsverhoging en duurzame en inclusieve groei biedt perspectief op stabiele vooruitgang in zuidelijke regio's, die ook onderling steeds meer verbonden raken. Het aandeel van lage- en middeninkomenslanden in de wereldhandel is sterk toegenomen en de opkomende markten vormen een drijvende kracht achter het snelle herstel van de wereldhandel, die in 2009 scherp afnam. Deze integratie van opkomende landen in mondiale waardeketens biedt veel potentie voor verdere groei en diversifiëring van de economie. De toenemende verwevenheid van economieën betekent ook dat internationale economische betrekkingen complexer worden en dat externe schokken sneller gevoeld worden. Het meest acute voorbeeld hiervan vormt de relatie tussen de EU en Rusland die door de crisis in Oekraïne snel is verslechterd. De over en weer ingestelde sancties raken Nederlandse bedrijven. Het is van groot belang dat zij nieuwe afzetmarkten vinden voor hun producten. Goede internationale relaties helpen bij het verkennen van nieuwe markten. Ook de Nederlandse overheid ondersteunt bedrijven daarin.

Het vermogen om adequaat in te spelen op veranderingen is ook voor lage- en middeninkomenslanden essentieel. De groeiverwachtingen van bijvoorbeeld landen als China, Brazilië en Zuid-Afrika zijn, hoewel nog steeds aanzienlijk, naar beneden bijgesteld. Deze landen staan voor de opgave om structurele hervormingen door te voeren om zich te kunnen blijven ontwikkelen en het transitieproces naar een pad van duurzame en inclusieve groei in goede banen te leiden.

De sociale en economische ontwikkeling in veel delen van de wereld zorgt voor snelle afname van het aantal mensen dat in extreme armoede leeft. Tegelijkertijd zien we armoedepatronen veranderen: armoede komt niet alleen voor in lage inkomenslanden. Sterker nog, de meeste armen wonen tegenwoordig in middeninkomenslanden. Zij kunnen om verschillende redenen onvoldoende profiteren van de toenemende welvaart. Dat kan bijvoorbeeld zijn doordat er maar beperkte werkgelegenheid voor hen ontstaat of omdat, soms op basis van afkomst of gender, niet iedereen effectief toegang heeft tot de arbeidsmarkt of tot financiering. Daarbij is grote inkomensongelijkheid een potentiële bron van sociale onrust. Dit vraagt om speciale aandacht voor de allerarmsten en voor inclusieve groei. Lokale effecten van mondiale vraagstukken zoals klimaatverandering, wat een groot direct effect op voedsel- en waterzekerheid kan hebben, bieden bovendien aanleiding tot gezamenlijke actie van bedrijven, lokale gemeenschappen, overheden en van de internationale gemeenschap om duurzaamheid te verbeteren. Speciale aandacht is er ook voor de recente brandhaarden en humanitaire crises in o.a. Irak, Gaza, Zuid-Soedan, de Centraal Afrikaanse Republiek en Syrië. Goede internationale relaties zijn ook hier van groot belang aangezien een gezamenlijke aanpak nodig is om noden te kunnen verlichten en escalatie te voorkomen. Ten slotte is er een aantal landen en regio's zoals Mali of Zuid-Soedan waar de randvoorwaarden voor groei en ontwikkeling, in het bijzonder veiligheid en effectieve rechtsorde, onder druk staan.

De huidige sterke positie van Nederland in de wereld is niet vanzelfsprekend: er is een groot adaptief vermogen nodig om de voelbare en toekomstige effecten van veranderingen buiten onze grenzen op te vangen, daar op in te spelen en om kansen te benutten. Nederland is een open land, een handelsland en een land dat met bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties internationaal voorop loopt bij de aanpak van een aantal mondiale vraagstukken. Bijvoorbeeld op de speerpunten water, voedselzekerheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), veiligheid en rechtsorde heeft Nederland veel kennis en ervaring te bieden en zet die ook gericht in als investering in ontwikkeling. De goede reputatie die Nederland onder andere via de hulprelaties heeft opgebouwd als partner voor ontwikkeling, biedt een vertrekpunt voor gelijkwaardige zakelijke relaties met opkomende landen. Hoewel de Europese Unie onze belangrijkste handelspartner en afzetmarkt is, is onze aansluiting op die opkomende landen zowel zakelijk als politiek heel belangrijk. Niet alleen vindt daar de groei plaats in de komende jaren, ook op het internationale (handels)politieke terrein weegt hun stem steeds zwaarder. Daarom moet Nederland een agenda voeren gericht op versterking van het Nederlands verdienvermogen en zich internationaal sterk blijven maken voor de positie van lage- en middeninkomenslanden en zich een goede partner tonen in ontwikkelingssamenwerking die solidair blijft met de allerarmsten. Om Nederland op die manier te positioneren is een moderne en efficiënte netwerkorganisatie vereist, zowel in Den Haag als op de posten. In de begroting van Buitenlandse Zaken (hoofdstuk V Rijksbegroting) worden de doelen en uitgangspunten van het moderniseringstraject van de diplomatie verder toegelicht.

Hieronder wordt nader ingegaan op de accenten in het begrotingsjaar 2015. De begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking dienen in nauwe samenhang te worden gezien. Daarnaast komt de inzet op het Nederlands buitenlandbeleid tot uitdrukking in de Homogene Groep Internationale Samenwerking, die de

onderlinge samenhang illustreert en de samenwerking en afstemming tussen de betrokken ministeries bevordert.

De agenda voor hulp, handel en investeringen

Het veranderde internationale speelveld maakt dat hulp en handel steeds meer samengaan en elkaar versterken. Zo is markttoegang pas effectief als er ook gewerkt wordt aan handelsfacilitatie. Zo kan de handel in natuurlijke grondstoffen en mineralen een belangrijke stimulans zijn voor de economie, maar dat moet wel op een duurzame en inclusieve manier gebeuren. Economische vooruitgang is nodig, maar mag niet ten koste gaan van mens en milieu. Ontwikkelingsdoelen blijven onverminderd belangrijk. De klassieke handelsagenda en de ontwikkelingsagenda moeten samenkomen enerzijds omdat ze elkaar versterken, en anderzijds om tijdig goede afwegingen te kunnen maken wanneer belangen botsen. Dat is de leidraad van waaruit beleidscoherentie voor buitenlandse handel en voor ontwikkelingssamenwerking wordt vormgegeven. Het gaat hierbij niet alleen om vooraf bij beleid te letten op de implicaties voor ontwikkelingslanden, maar ook om de effecten van het beleid achteraf. Zo voert Nederland een coherentiecheck uit op Europees beleid en moedigt Nederland de EU aan om de EU *impact assessments* te herzien door (niet-hulp) beleid *ex ante* te screenen op mogelijke gevolgen voor de relaties met derde landen. Daarnaast dienen de coherentiepilots die uitgevoerd zijn in Ghana en Bangladesh als aanleiding en voorbeeld om nog sterker in te zetten op coherentie van beleid. Door het combineren van buitenlandse handel en investeringen met ontwikkelingssamenwerking in één portefeuille, is Nederland in een goede positie om lastige thema's op te pakken. Dit komt bijvoorbeeld concreet tot uiting in de onderhandelingen over TTIP en de EPA's, en de inzet op de herziening van belastingverdragen met ontwikkelingslanden. Daarin loopt Nederland internationaal voorop. De integrale benadering van ontwikkeling en handels- en investeringsbevordering die centraal staat in de BHOS-agenda wordt door onze internationale partners goed ontvangen en staat ook sterk in de belangstelling van andere landen, zoals Canada en Denemarken.

In de BHOS-agenda zijn drie doelen centraal gesteld, zoals vastgelegd in de beleidsnota *Wat de wereld verdient*. Ten eerste zet Nederland zich in om extreme armoede binnen één generatie uit te bannen (*getting to zero*) en richt zich daarbij o.a. op de speerpunten water, voedselzekerheid, vrouwenrechten en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en veiligheid en rechtsorde. Deze speerpunten zijn onder meer verankerd in de *Meerjarige Strategische Plannen* (2014–2017) voor de partnerlanden. Ten tweede dragen we zoveel mogelijk bij aan duurzame en inclusieve groei overal ter wereld. Ten derde zetten we ons in voor succes van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen in het buitenland.

Dat is een ambitieuze agenda waarin we telkens moeten afwegen waar Nederland op kan inzetten om met beperkte middelen een zo groot mogelijk positief effect te sorteren. Daarbij werkt de overheid in Den Haag en op de posten zoveel mogelijk strategisch samen met het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld, kennisinstellingen en initiatieven van andere overheden en multilaterale organisaties die alle vanuit hun ervaring en expertise een relevante bijdrage kunnen leveren aan ontwikkelingsdoelen door complementair op te trekken. Deze strategische gezamenlijke aanpak geeft meer slagkracht. Een mooi voorbeeld is het publiek-privaat partnerschap Initiatief Duurzame Handel (IDH) waar Nederland bijdraagt aan de verduurzaming van internationale handels- en

productieketens, met aandacht voor mens, milieu en economie in ontwikkelingslanden. Het doel is het bereiken van markttransformatie van deze ketens, voornamelijk door duurzame grondstoffen als pre-competitief te zien, waardoor bedrijven, NGO's, handelaren en producenten de handen ineenslaan en duurzaamheid nastreven. Ook de *Dutch Trade and Investment Board* is een goed voorbeeld van intensieve publiek-private samenwerking op handelsbevordering en strategische acquisitie van investeringen.

Uitbannen van extreme armoede

Directe armoedebestrijding met aandacht voor de allerarmsten blijft onverminderd belangrijk. Het uitbannen van extreme armoede in een generatie dwingt tot beleidskeuzes. Eén van die keuzes is focus als het gaat om hulp. Voor sommige landen, zoals fragiele staten, (post-)conflictlanden of landen met een te beperkte capaciteit, is het niet mogelijk om zonder hulp effectief armoede te bestrijden en ontwikkeling te bevorderen. Veiligheid en stabiliteit zijn absolute randvoorwaarden voor die ontwikkeling. Onder andere via de 3D-benadering draagt Nederland in conflictgebieden bij aan herstel van stabiliteit en opbouw van instituties, maar ook door in te zetten op *Security Sector Reform* (SSR) gezien de invloed van het veiligheidsapparaat op de bescherming van de bevolking. Bij de inzet op armoedebestrijding concentreert Nederland zich op de bovengenoemde speerpunten waarop de Nederlandse meerwaarde bewezen is. Die gerichte inzet zorgt voor continuïteit in de uitvoering van de ontwikkelingsagenda en voorkomt bovendien fragmentatie van hulp. Nederland pleit ook internationaal voor een andere aanpak t.a.v. ontwikkelingssamenwerking waarin de nadruk ligt op strategische partnerschappen en op het bijeenbrengen van vraag en aanbod.

De context waarin we met landen samenwerken voor ontwikkeling verandert. Hulpontvangende landen zoals China en Brazilië verstrekken tegenwoordig zelf ook hulp. En via strategische partnerschappen worden met publieke fondsen private geldstromen gemobiliseerd. Deze ontwikkelingen vragen om herbezinning op het begrip «*Official Development Assistance*» (ODA), omdat het niet meer past bij moderne ontwikkelings-samenwerking. Mede op aandringen van Nederland wordt er in de OESO-DAC gewerkt aan vernieuwing van de ODA-definitie. Bij die vernieuwing is een sterke focus op de allerarmste en fragiele landen belangrijk. ODA moet zich concentreren op die plekken en mensen in de wereld waar het het hardst nodig is. Verder moet ODA meer ruimte bieden aan innovatieve financieringsinstrumenten waarmee private sectorfinanciering kan worden gemobiliseerd, zoals garanties. Juist de eerder genoemde strategische partnerschappen en andere nieuwe vormen van armoedebestrijding kunnen daarvan profiteren. Bij de herziening van de ODA-definitie zouden ook resultaten en beleidscoherentie voor ontwikkeling een belangrijker plaats moeten krijgen.

Ook het komend jaar zal er internationaal veel aandacht zijn voor de opvolging van de Millenniumdoelen. Nederland wil een goede verankering van de speerpunten in de post 2015 Agenda. Het uitbannen van extreme armoede en honger staan terecht centraal in deze agenda. Daarnaast wil Nederland met de nieuwe agenda groeiende ongelijkheid verminderen en mensenrechten bevorderen, met nadruk op vrouwenrechten, SRGR, veiligheid en rechtsorde in bijvoorbeeld fragiele staten. Dat is niet voor alle onderwerpen gemakkelijk. Onder andere de borging van SRGR stuit op weerstand bij thema's als veilige abortus of toegang tot

SRGR-diensten voor jongeren. Om dit toch voor elkaar te krijgen is een consistente inzet van Nederland in samenwerking met gelijkgezinde landen nodig. 2015 wordt een cruciaal jaar voor de opzet van een nieuw subsidiekader dat expliciet fondsen beschikbaar stelt voor het tegengaan van kindhuwelijken en voor veilige abortus. Om bovenstaande te bereiken is inzet op de bevordering van de rechtsorde en effectieve instituties cruciaal.

Dat Nederland belang hecht aan strategische partnerschappen blijkt ook uit het co-voorzitterschap van Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van het *Global Partnership for Effective Development Cooperation* (GPEDC). In het GPEDC zetten 161 overheden, de private sector en non-gouvernementele organisaties zich gezamenlijk in om armoede binnen één generatie uit te bannen (*getting to zero*). Het co-voorzitterschap biedt mogelijkheden om de geïntegreerde benadering voor hulp & handel verder vorm te geven en het maatschappelijk middenveld en de private sector intensief te betrekken bij de inspanningen om tot nul armoede te geraken. Het boeken van concrete resultaten door het uitwisselen van *best practices*, het maken van samenwerkingsafspraken tussen dat brede spectrum aan betrokkenen en het nagaan of de afspraken nageleefd worden staat hierbij centraal. Het GPEDC speelt zo een cruciale rol bij het verwezenlijken van de post 2015 Agenda. MinBHOS zal de samenwerking in het *Partnership* en met de VN, als co-voorzitter, actief stimuleren.

Bevorderen van duurzame en inclusieve groei

Een langetermijnperspectief op toenemende welvaart vraagt om een groeimodel dat duurzaam en inclusief is, in Nederland en in de rest van de wereld. Ook in landen waar het economisch goed gaat kan snelle groei verhullen dat inkomensongelijkheid toeneemt, dat er te weinig oog is voor de draagkracht van het milieu of dat niet alle groepen in de samenleving gelijke kansen hebben om te profiteren van groei. Inzet op verschillende niveaus is nodig om duurzaamheid en inclusiviteit van groei te bevorderen.

Ten eerste is toegang tot de buitenlandse handel en investeringen een belangrijke katalysator voor groei. Binnen de Doha-ronde van de WTO zet Nederland zich er voor in om wereldwijd handelsbelemmeringen weg te nemen en de belangen van lage- en middeninkomenslanden goed aan bod te laten komen. Bij het akkoord over handelsfacilitatie dat in het kader van deze onderhandelingen eind 2013 in Bali is gesloten, is dit gelukt. Het is in de periode 2014–2016 van belang om de implementatie van het Bali-akkoord soepel te laten verlopen, onder meer door helderheid te verschaffen over de benodigde en de beschikbare technische assistentie voor de implementatie van het akkoord in ontwikkelingslanden. Ook in de onderhandelingen over de *Economic Partnership Agreements* (EPA's), die nu in een afrondende fase zijn, heeft Nederland vanuit de rol van *honest broker* getracht de belangen van de EU en de Afrikaanse regio's dichter bij elkaar te brengen. Ook in 2015 zal Nederland een faciliterende rol blijven spelen en zich in de EPA-regio's inzetten voor goede implementatie van de akkoorden, zodat het lokale bedrijfsleven en de consument daadwerkelijk van de voordelen van deze akkoorden geniet. Ook wanneer de EU over bilaterale handels- en investeringsverdragen onderhandelt, zoals nu met de onderhandelingen over het VS-EU vrijhandelsakkoord, maakt Nederland zich er sterk voor de effecten op lage- en middeninkomenslanden te onderzoeken en waar nodig en mogelijk de gevolgen te mitigeren. Op het gebied van investeringsverdragen zal Nederland zich in

2015 inzetten om de eigen bilaterale portfolio te bekijken om te zien welke verdragen in aanmerking komen voor heronderhandeling om deze inhoudelijk te moderniseren en in lijn te brengen met de Europese aanpak. De modernisering betreft dan onder meer het waarborgen van beleidsruimte voor de betrokken staten en een sterkere inzet op duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Naast toegang tot buitenlandse markten is een sterke private sector nodig om inclusieve groei te bevorderen via productieve werkgelegenheid. Stabiliteit is een belangrijke voorwaarde om het ondernemersklimaat te versterken, maar ondersteuning van de private sector in conflictlanden kan via betere basisvoorzieningen en werkgelegenheid ook bijdragen aan duurzame vrede en stabiliteit, het zogenaamde vredesdividend. Daar wil Nederland in 2015 meer nadruk op leggen. Een breed ontwikkelde private sector vergroot bovendien de productiviteit en de veerkracht van de economie om zich aan te passen aan externe veranderingen. Nederland zet zich daarom in de relaties met lage- en middeninkomenslanden in voor markttoegang en ketenverduurzaming, verbeteren van wet- en regelgeving, versterking van economische instituties en actoren en het uitbreiden van de financiële infrastructuur en de fysieke infrastructuur.

Een nieuw instrument voor de ontwikkeling van fysieke infrastructuur in lage- en middeninkomenslanden, het *Developmentally Relevant Infrastructure Investment Vehicle* (DRIVE), vervangt in 2015 het programma *Ontwikkelingsrelevante Infrastructuurontwikkeling* (ORIO). Uitgangspunten daarbij zijn ontwikkelingsrelevantie, flexibiliteit en concessionele financiering om optimaal gebruik te maken van de infrastructurele ontwikkelcapaciteit van het bedrijfsleven. Wat betreft versterking van de financiële infrastructuur zet Nederland zich hiervoor in op multilateraal niveau, bijvoorbeeld als geassocieerd lid van het *G20 Global Platform for Financial Inclusion*. Zelf zorgt Nederland met het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF), dat sinds 1 juli 2014 operationeel is, dat er financiering beschikbaar komt voor Nederlandse en lokale MKB-ondernemers die ontwikkelingsrelevante activiteiten willen ontplooiën in lage- en middeninkomenslanden maar daar geen financiering voor kunnen krijgen. Hierdoor maakt het DGGF activiteiten mogelijk die bijdragen aan de lokale ontwikkeling en versterkt het de financiële infrastructuur. Daarnaast werkt Nederland zoveel mogelijk samen met betrokken overheden en bedrijven om een bijdrage te leveren aan economische ontwikkeling. Zo werken we met Nederlandse bedrijven aan sterkere marktinstuties waar dat nodig is, en met belastingdiensten in ontwikkelingslanden om het rendement te vergroten. Ook maakt Nederland zich er in OESO-verband sterk voor om agressieve belastingplanning waardoor overheden belastinginkomsten mislopen, tegen te gaan. De verbinding tussen handel, privatesectorontwikkeling en ontwikkelingssamenwerking wordt inmiddels ook door de EU gezien als een effectieve strategie. Belangrijke aspecten van de nieuwe strategie die de Europese Commissie op dit gebied volgt zijn versterkte dialoog met het bedrijfsleven en naleving van internationale standaarden voor duurzaam ondernemen.

Om te zorgen dat groei leidt tot grotere welvaart voor een ieder is naast armoedebestrijding specifieke aandacht nodig voor hoge en groeiende ongelijkheid. Dit staat hoog op de internationale politieke agenda. Daarom is de Nederlandse inzet gericht op duurzame en inclusieve groei. Toenemende ongelijkheid en groei gaan op termijn niet goed samen: grote inkomensongelijkheid versmalt de basis voor economische groei en kan bijdragen aan onrust en instabiliteit. Bovendien profiteren bij een

hoge ongelijkheid de armste groepen onvoldoende van de toegenomen welvaart. De kansen om te profiteren van groei zijn vaak ongelijk verdeeld. Die kansen, zoals toegang tot zorg, onderwijs, financiële diensten en markten of de mogelijkheid om te werken voor een eerlijk loon, wil Nederland vergroten. De taskforce Vrouwenrechten en Gendergelijkheid zet zich in op activiteiten gericht op o.a. het versterken van vrouwelijk ondernemerschap en het vergroten van werkgelegenheid voor vrouwen. Nederland zet zich daarnaast in voor gelijke kansen door o.a. het bevorderen van fatsoenlijke arbeidsomstandigheden in internationale ketens en ondersteuning van pleiten en beïnvloeding door maatschappelijke organisaties die opkomen voor achtergestelde groepen.

Een grotere welvaart mag niet ten koste gaan van het klimaat. De Nederlandse overheid zet daarom in op een ambitieus mondiaal klimaatbeleid. 2015 is met de klimaattop in Parijs een belangrijk jaar. Nederland ondersteunt in het kader van deze onderhandelingen ontwikkelingslanden bij het vergroenen van hun economieën en het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Deze steun bestaat o.a. uit het verbeteren van de toegang tot hernieuwbare energie, het behoud van bossen en de verduurzaming van handelsketens. Het bedrijfsleven speelt een belangrijke rol bij de financiering van klimaatactiviteiten. Hiertoe wordt zowel internationaal als bilateraal ingezet op het mobiliseren van privaat kapitaal voor bovengenoemde onderwerpen.

Ten slotte kan op het niveau van individuele bedrijven veel bereikt worden om duurzaamheid en inclusiviteit te waarborgen. Betrokkenheid van bedrijven bij deze vraagstukken is essentieel vanwege hun directe impact, omvangrijke netwerk en vaak hoge effectiviteit als het gaat om ketenverduurzaming of het handhaven van arbeidsstandaarden. De Nederlandse inzet gericht op het verduurzamen van de textielsector in Bangladesh is hier een goed voorbeeld van. Nederland zal ook in 2015 in samenwerking met Nederlandse bedrijven blijven inzetten op een veilige werkomgeving en een leefbaar loon voor de textielarbeiders in Bangladesh. Tevens worden schone productiemethodes die het milieu minder belasten, bevorderd. Ook in andere landen in Azië werkt Nederland aan de verbeteringen van arbeidsomstandigheden in de textiel- en kledingsector, onder meer in Pakistan, Vietnam en Cambodja, en doet dat samen met textielbedrijven, sociale partners, overheid, ngo's, andere donoren en multilaterale instellingen. Maar niet alleen daar is maatschappelijk verantwoord ondernemen de norm. Alle bedrijven dienen zich bewust te zijn van hun potentiële effecten op mens en milieu, rechtstreeks en via hun keten van toeleveranciers en afnemers. De overheid biedt daarvoor een kader: de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Verder agendeert de MVO Sector Risico Analyse MVO-kwesties die in de ketens van (midden- en klein)bedrijven urgent aandacht verdienen en beoogt bedrijven zo aan te sporen tot een proactieve benadering van risico's. Op basis van deze analyse zal een gesprek gestart worden met de geïdentificeerde sectoren om te bezien hoe de situatie verbeterd kan worden. De inzet is gericht, onder meer in nauw overleg met de SER, op structurele oplossingen in de vorm van MVO-convenanten.

Succes voor het Nederlandse bedrijfsleven in het buitenland

Buitenlandse handel en investeringen zijn enorm belangrijk voor het verdienvermogen van de Nederlandse economie. Een derde van het Nederlands inkomen en van de werkgelegenheid in Nederland wordt gegenereerd door de handel met andere landen. Het strategisch versterken van de positie van Nederland in mondiale waardeketens

vereist een integrale benadering op handels- en investeringsbevordering die niet alleen kijkt naar wat Nederland exporteert en waar we investeren, maar ook naar de toegang van Nederlandse bedrijven tot de beste importgoederen, diensten en kennis die wereldwijd beschikbaar zijn en de productie in Nederland concurrerender maken. Onze belangrijkste keten- en handelspartners liggen in de Europese Unie. De groei zal echter de komende jaren vooral plaatsvinden in opkomende landen in Azië, Latijns-Amerika en Afrika waar consumenten- en zakelijke markten snel groeien. Ook daar zal Nederland haar positie moeten versterken.

Het wereldhandelssysteem draagt bij aan versoepeling van het handelsverkeer en het vergroten van rechtszekerheid voor alle internationale actoren in de wereldhandel. Binnen de WTO wil Nederland de integrale benadering, die nodig is om de handel binnen waardeketens te faciliteren, zoveel mogelijk gestalte geven. Naast het opheffen van beleidsmatige handelsbarrières is handelsfacilitatie daar een belangrijk onderdeel van. Het is bovendien in ieders belang om lage- en middeninkomenslanden verder te laten integreren in de mondiale economie. Om dat te bereiken moeten de belangen van lage- en middeninkomenslanden binnen multilaterale onderhandelingen gekend worden. Nederland zet zich in voor een spoedige afronding van de Doha-ronde. Daarbij zullen afspraken gemaakt worden over welke nieuwe onderwerpen die voor Nederland belangrijk zijn er op de WTO-agenda komen, zoals mededinging, energie en duurzaamheid.

Ook op bilateraal niveau zet Nederland zich in voor vrijhandelsakkoorden van de EU met politiek en economisch interessante landen of regio's. Op dit niveau is vaak meer ruimte om thema's te agenderen die belangrijk zijn om de handel in mondiale waardeketens goed te faciliteren. Het potentiële economische belang daarvan is groot. Zo zou het *Transatlantic Trade and Investment Partnership* (TTIP), afhankelijk van het ambitieniveau, de Nederlandse economie op termijn jaarlijks tussen 1,4 en 4,1 miljard euro kunnen opleveren. De handelspolitieke bevoegdheid ligt al decennia bij de EU. De lidstaten sturen de Europese Commissie bij op lopende dossiers en geven regelmatig een mandaat voor nieuwe onderhandelingen. Nederland legt in de Brusselse besprekingen als groot en open handelsland een aardig gewicht in de schaal, bijvoorbeeld op thema's als agrofood of chemische producten. Op dit moment wordt onderhandeld met 49 WTO-landen over het *Trade in Services Agreement* (TiSA), wat een belangrijke stap is door versoepeling van het dienstenverkeer. Daarnaast lopen onderhandelingen over grote verdragen zoals TTIP met de VS en het vrijhandelsakkoord met Japan. Nederland zet in op afronding daarvan in 2015. Het *Comprehensive Economic and Trade Agreement* (CETA) met Canada is al vrijwel afgerond. Nederland hoopt dat ook de onderhandelingen met China over investeringsbescherming en -toegang in 2015 of uiterlijk in 2016 zullen worden afgerond.

Goede economische diplomatie wordt steeds belangrijker. De mogelijkheden om internationaal zaken te doen nemen toe, vooral ook voor het midden- en kleinbedrijf, maar de informele kosten stijgen ook. Dit heeft te maken met het toenemend aantal actoren dat bij de handel betrokken is en het toenemend belang om dicht op afzetmarkten te zitten. Elke markt vergt een eigen aanpak en het vinden van zakenpartners vereist tijd en geld. Bovendien is interventie van de Nederlandse overheid vaak noodzakelijk om zaken te doen met opkomende markten maar ook in lage- en middeninkomenslanden. Een goede economische dienstverlening verlaagt de informele kosten van handelen aanzienlijk en opent deuren

voor ondernemers en kennisinstellingen. Dat vereist professionaliteit in het handelsbevorderende netwerk, goede publiek-private samenwerking en oog voor de specifieke vragen van bedrijven en ook van de desbetreffende landen. Vraag en aanbod komen ook hier weer samen. Een deel van de dienstverlening aan bedrijven wordt gestandaardiseerd om die kwaliteit te waarborgen. Als het gaat om bedrijfsspecifieke advisering kan beprijzing een manier zijn om kwaliteit van de vraag en van het aanbod te waarborgen. Hier wordt komend jaar aan gewerkt.

Vooraf voor het midden- en kleinbedrijf kan er een hoge drempel zijn om internationaal te handelen of in het buitenland te investeren. Het *Dutch Good Growth Fund* komt tegemoet aan kapitaalbehoefte van kleinere bedrijven die in opkomende landen actief willen worden. Zij hebben daarbij behoefte aan duidelijke informatievoorziening en aan betere toegang tot de regelingen die openstaan voor het hele bedrijfsleven. Daarom is één loket ingesteld dat toegang geeft tot het beschikbare instrumentarium voor internationalisering. In 2015 zal er aan gewerkt worden de informatievoorziening voor het MKB verder te verbeteren. Daarnaast worden extra stimuleringsmaatregelen genomen door de regeling *Starters for International Business* (SIB) uit te breiden voor het MKB. Ook het publiek-private handelsbevorderende netwerk wordt beter ingericht voor het MKB, waarvoor het initiatief bij de *Dutch Trade Board* ligt. De Dutch Trade Board zelf is uitgebreid naar de Dutch Trade en Investment Board en rekent strategische acquisitie tot haar takenpakket. Daarin is ook aandacht voor het vestigingsklimaat. In het acquisitiebeleid zal de strategische aanpak waarmee ervaring is opgedaan in de topsectoren Agrifood en Chemie verder worden ontwikkeld en breder worden toegepast met het oog op het versterken van de economische structuur en positie van Nederland in mondiale waardeketens.

Inkomende en uitgaande handelsmissies vormen een effectief instrument om Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen die willen internationaliseren te ondersteunen en om binnenlandse en buitenlandse partijen met elkaar in contact te brengen. Nederlandse missies worden samen met de topsectoren vraaggestuurd vormgegeven. Bekeken wordt of een meer thematische indeling beter aan die vraag voldoet. Tevens wordt met de topsectoren en decentrale overheden een meer strategische aanpak van inkomende missies uitgewerkt. Bovendien bieden de missies een platform om bedrijven, kennisinstellingen, NGO's en overheden bij elkaar te krijgen rondom thema's zoals exploitatie van nieuw gevonden energiebronnen. Bijvoorbeeld tijdens de missie naar Mozambique en Tanzania heeft Nederland op deze manier een visitekaartje afgegeven als betrouwbare partner niet alleen op zakelijk gebied en vanwege inhoudelijke expertise, maar ook als het gaat om ontwikkelingsvraagstukken. Op die manier wil Nederland de synergie tussen hulp en handel verder uitdragen in 2015.

Open data/transparantie

Nederland heeft zich met 56 andere landen aangesloten bij het Open Government Partnership en het Internationale Aid Transparency Initiative (IATI). Het toegankelijk maken en beschikbaar stellen van informatie horen daarbij. In dit kader is onder meer een [webpagina](#) gelanceerd waarmee inzicht wordt gegeven in de budgetten en activiteiten voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Uitfasering onderwijs

De afbouw van verschillende onderwijsactiviteiten die door Nederland werden gefinancierd is bijna afgerond. In 2015 blijft Nederland -in het kader van arbeidsdeling- andere donoren, waaronder de EU en de Nordic+, aansporen om de financiële steun aan onderwijs te handhaven en/of te verhogen. Nederland heeft dit onlangs gedaan en marge van een bijeenkomst van het *Global partnership for Education* (GPE). Tijdens deze bijeenkomst hebben andere donoren voor de periode 2015–2018 USD 2,1 miljard toegezegd aan het GPE, waaronder USD 500 miljoen van de EU. Dit is een verhoging van 40% in vergelijking met de toezeggingen gedaan in 2011.

Overzichtstabel met geplande beleidsdoorlichtingen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de voorgenomen beleidsdoorlichtingen voor de periode 2014–2019.

Artikel / Beleidsdoelstelling		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		(realisatie)	(planning)					
1	Duurzame handel en investeringen							
1	Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen ¹					√		
2	Versterkte Nederlandse handels- en investeringspositie en economische naambekendheid ¹					√		
3	Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden		√					
4	<i>Dutch Good Growth Fund</i> : intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met een focus op het MKB							√
2	Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water							
1	Toename van voedselzekerheid				√			
2	Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie ^{2, 3}					√		
3	Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergroten van de weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering in ontwikkelingslanden		√					
3	Sociale vooruitgang							
1	Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de spreiding van HIV/aids	√						
2	Gelijke rechten en kansen voor vrouwen		√					
3	Versterkt maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden ³				√			
4	Toename van het aantal professionals en versterking van hoger- en beroepsonderwijs-instellingen; en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek ⁴							
4	Vrede en veiligheid voor ontwikkeling							
1	Humanitaire hulp ³			√				
2	Budget Internationale Veiligheid: Voorkomen en terugdringen van conflictsituaties ⁵							
3	Rechtsstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	√√		√				
5	Versterkte kaders voor ontwikkeling							

Artikel / Beleidsdoelstelling		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		(realisatie)	(planning)					
1	Versterkte multilaterale betrokkenheid				√			
2	Overig armoedebeleid ²	√						
3	Bijdrage aan migratie en ontwikkeling							
**	Hier wordt één beleidsdoorlichting voor twee doelstellingen uitgevoerd.							
****	Is in 2011 doorgelicht en zal later onder de BZ begroting worden meegenomen in de doorlichting consulaire dienstverlening.							

¹ Bouwt voort op eerder uitgevoerd effectenonderzoek.

Een nadere toelichting is voorhanden in de evaluatie- en onderzoeksbijlage.

² Deze beleidsdoelstellingen zijn in 2012 doorgelicht.

³ Deze beleidsdoorlichtingen zijn 1 jaar uitgesteld vanwege een meer realistischere planning (splitsing begroting, capaciteit IOB en vertraging andere doorlichting). 1.3 is inmiddels uitgevoerd.

⁴ Is in 2011 doorgelicht en is voor huidig kabinet geen prioriteit. In 2012 is de TK hierover geïnformeerd.

⁵ In 2016 is een effectonderzoek voorzien.

BELANGRIJKSTE BELEIDSMATIGE MUTATIES TEN OPZICHTE VAN ONTWERPBEGROTING 2014

Belangrijkste beleidsmatige mutaties ten opzichte van vorig jaar					
Bedragen x EUR 1.000	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2014	2.795.676	2.735.578	2.976.433	2.800.679	2.736.887
1 Duurzame handel en investeringen	- 20.123	22.667	- 104.558	- 49.031	- 47.902
2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water	- 35.673	- 52.549	- 54.172	- 85.792	- 70.792
3 Sociale vooruitgang	30.143	- 1.157	3.960	- 7.353	- 2.353
4 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling	364.198	- 295.000	- 295.000	- 295.000	- 285.000
5 Versterkte kaders voor ontwikkeling	117.676	65.626	- 34.142	140.806	- 44.476
Stand ontwerpbegroting 2015	3.251.897	2.475.165	2.492.521	2.504.309	2.286.364

Toelichting:

Artikel 1

Door een kasschuif van 2016 naar 2014 en 2015 wordt de raming voor het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) voor deze jaren aangepast. Daarnaast worden vanwege een BNP-korting op het ODA-budget de uitgaven voor private sectorontwikkeling meerjarig aangepast.

Artikel 2

Vanwege de BNP-korting op het ODA-budget worden de uitgaven voor milieu en klimaat meerjarig aangepast.

Artikel 3

Als onderdeel van het amendement-Voordewind c.s. wordt het budget 2014 voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en een halt aan de verspreiding van HIV/aids verhoogd.

Artikel 4

De uitgaven op dit artikel worden per saldo verhoogd in 2014 en verlaagd vanaf 2015. Dit vloeit voort uit de overheveling van middelen uit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) naar Defensie en Buitenlandse Zaken, een verhoging van onderdeel rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptieartikel ten behoeve van centrale programma's op het gebied van wederopbouw en een verhoging vanwege het noodhulpfonds. Het budget voor internationale veiligheid (BIV) wordt vanaf 2015 structureel overgeheveld naar de begroting van Defensie. Binnen het Kabinet is afgesproken dat jaarlijks een bedrag van EUR 60 miljoen beschikbaar blijft voor BH&OS en BZ op de terreinen veiligheidssectorhervormingen, vredes- en capaciteitsopbouw en beveiliging van hoog-risico posten. Deze middelen worden vanaf 2015 jaarlijks bij de Voorjaarsnota opgenomen op deze beide begrotingen. Het noodhulpfonds is flexibel inzetbaar in de periode 2014–2017. Dit betekent dat het beschikbare bedrag in 2014 niet volledig zal worden uitgegeven, maar zal worden verdeeld over de komende jaren. (naar verwachting EUR 100 mln in 2014, EUR 170 mln in 2015 en EUR 150 mln in 2016 en 2017). Tenslotte zijn vanwege de BNP-korting op het ODA-budget de uitgaven vanaf 2015 meerjarig aangepast.

Artikel 5

Op dit artikel zijn de correcties verwerkt als gevolg van de daling van het BNP en het hieraan gekoppelde ontwikkelingssamenwerkingsbudget.

Garantieoverzicht												
Hoofdstuk XVII		Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking										
Risico van de Staat, te verlenen garanties, vervallen garanties												
(bedragen in duizenden euro's)												
Artikel waarop garantie wordt verantwoord	Omschrijving garantie	Soort garantie*	Risico van de Staat ultimo 2013	Te verlenen garanties 2014	Te vervallen garanties 2014	Risico van de Staat ultimo 2014	Te verlenen garanties 2015	Te vervallen garanties 2015	Risico van de Staat ultimo 2015	Te verlenen garanties 2016	Te vervallen garanties 2016	Risico van de Staat ultimo 2016
1.04	Garantie IS-DGGF	Kredietgarantie	nvt			nvt						
5.02	Garanties IS-NIO	Kredietgarantie	252.062		30.000	222.062		28.432	193.630			193.630
5.02	Garanties IS-Raad van Europa	Deelnemingen	176.743			176.743			176.743			176.743
5.01	Garanties IS-OPCW	Exploitatie	0			0			0			0
5.02	Garanties Regionale Ontwikkelingsbanken	Deelnemingen	1.854.769		95.047	1.759.722		95.000	1.664.722			1.664.722
TOTAAL			2.283.574	0	125.047	2.158.527	0	123.432	2.035.095			2.035.095

Uitgaven en ontvangsten	(bedragen in duizenden euro's)												
	Artikel waarop garantie wordt verantwoord	Omschrijving garantie	Soort garantie*	Saldo Uitgaven en Ontvangsten	2013	2014	2014	2014	2014	2015	2015	2015	2016
				Uitgaven en Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven en Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven en Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo Uitgaven en Ontvangsten
5.02 (uitgaven) en 5.20 (ontvangsten)	Garanties IS-NIO	Kredietgarantie		- 864	860	860	860	215	215	215	1.000	0	1.000
	TOTAAL			- 864	860	860	860	215	215	215	1.000	0	1.000

Definitie garanties

Een garantie wordt omschreven als een voorwaardelijke financiële verplichting van het Rijk aan een derde buiten het Rijk, die pas tot uitbetaling komt als zich bij de wederpartij een bepaalde omstandigheid (realisatie van een risico) voordoet.

* Soorten garanties

Kredietgarantie: garantie op rente- en aflossingverplichtingen (risico gemaximeerd voor totaalbedrag).

(Her-)verzekering: garantie op moeilijk/niet te verzekeren risico's (risico gemaximeerd per gebeurtenis).

Garantie voor deelnemingen: garantie op vol- of bijstorten aandelenkapitaal (risico gemaximeerd voor totaalbedrag).

Overig, exploitatiegarantie: garantie op minimum van exploitatieniveau (risico gemaximeerd per jaar).

Overig, liquiditeitsgarantie: garantie op minimum van liquiditeitsniveau (risico gemaximeerd voor totaalbedrag).

Uitgaven

Betreffen schade-uitkeringen op afgegeven garanties.

Ontvangsten

Betreffen zowel ontvangen premies of provisies e.d. alsook op derden verhaalde (schade)uitkeringen.

Toelichting op garantieoverzicht

DGGF

Er zijn op het moment van schrijven nog geen garanties afgegeven. Alle drie de onderdelen van het DGGF krijgen de mogelijkheid om garanties te verstrekken. Via onderdeel 2 worden geen garanties verstrekt met staatsdekking. Daarom wordt hieronder ingegaan op onderdeel 1 en 3 van het DGGF. Door het verstrekken van garanties kan het DGGF onverwachts geconfronteerd worden met onvoorziene uitgaven indien de garantieverstrekking leidt tot claims. Daarnaast kan er een flinke mismatch in de tijd optreden tussen inkomsten en uitgaven. Om een buffer op te kunnen bouwen en de schommelingen in de tijd op te kunnen vangen zal, ingevolge artikel 5, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2001, gebruik worden gemaakt van het instrument «interne begrotingsreserve». De reserve wordt in de jaren 2014 t/m 2017 gevuld vanuit de middelen die voor de onderdelen 1 en 3 van het DGGF beschikbaar zijn voor garanties. Voor onderdeel 2 zal de fondsbeheerder zelf een reserve aanhouden voor het verstrekken van garanties. De uiteindelijke hoogte van de begrotingsreserve is gerelateerd aan de hoogte van de garantiëplafonds die voor de onderdelen 1 en 3 per onderdeel van het DGGF worden vastgesteld. Op het moment dat de verhouding tussen het uitstaande garantiëplafond en de omvang van de reserve te veel af gaat wijken van de overeengekomen hefboom wordt jaarlijks bezien of het nodig is om de hoogte van de reserve of het garantiëplafond aan te passen. Zowel de toevoeging van middelen aan de reserve als de onttrekking eraan en de (uiteindelijke) besteding van de middelen loopt over de begroting en wordt in de begroting toegelicht.

Onderdeel 1 (uitvoerder RVO)

Als een commerciële partij (vaak een bank) bereid is mee te financieren zal er worden getracht een garantie in te zetten als instrument. Met dit instrument zal de overheid borg staan voor een percentage van de financiering die een bank, lokaal dan wel Nederlands, geeft. De Nederlandse staat neemt een deel van de risico's over, waardoor een bank eerder geneigd zal zijn financiering te verschaffen. Ook is het mogelijk dat de overheid borg staat voor een gedeelte van de financiering in het geval van een tekort aan onderpand van de Nederlandse MKB'er. Als gezegd kan de bank die de financiering verschaft zowel een Nederlandse bank of financier zijn als een lokale bank. De inzet van het DGGF is om in het geval van lokale banken samen te werken met zogenaamde netwerkbanken, zijnde banken met een uitgebreid netwerk en/of vele vestigingen in DGGF-landen. Er wordt een vergoeding gehanteerd die in lijn is met de Go-faciliteit (Garantie Ondernemingsfinanciering van het Ministerie van Economische Zaken). Het uitgangspunt van deze faciliteit is dat de af te dragen opslag procentueel gelijk dient te zijn aan de door de staat verstrekt garantie. De hefboom voor onderdeel 1 van het DGGF is 1:2. Dat wil zeggen dat voor elke EUR 2,- die aan garanties er wordt uitgezet, er EUR 1,- in de begrotingsreserve voor onderdeel 1 en 3 van het DGGF wordt gestort, om als reserve hiervoor te dienen.

Onderdeel 3 (Uitvoerder Atradius)

In het algemeen geldt dat de aanvullende EKV die bij Onderdeel 3 van het DGGF wordt verstrekt hetzelfde werkt als bij de reguliere EKV. De essentie is dat de politieke en commerciële risico's van exporttransacties worden verzekerd. Leidt één van de gedekte schadeorzaken tot non-betaling van de vordering, dan kan aanspraak gemaakt worden op de polis. De waaier van specifieke verzekeringen (bijvoorbeeld, exporteurs- en bankpolis,

werkkapitaaldekking en garantiedekkingen etc.) die bij de EKV worden gevoerd, kunnen ook onder onderdeel 3 worden verzekerd. Het doel is een aanvulling te bieden op de mogelijkheden onder de reguliere EKV voor ontwikkelingsrelevante exporttransacties. De noodzaak is er in gelegen dat een aantal exporttransacties nu geen doorgang vindt terwijl die wel ontwikkelingsrelevant zijn. De beheersing van de risico's gebeurt op diverse manieren. Atradius DSB analyseert de risico's zorgvuldig en nauwkeurig en hanteert een ruimer risicoprofiel dan bij de EKV. Uitgangspunt is dat er een goede business case aan de transactie ten grondslag moet liggen. Daarnaast geldt er voor de banken en de exporteurs een eigen risico wat maakt dat zij betrokken zijn en blijven bij de goede afloop van de transactie. De premiestelling is gebaseerd op de OESO-minimumpremies die voor EKV-stelsels overeen zijn gekomen. De premiesystematiek heeft als uitgangspunt dat de premies het risico reflecteren (landenrisico en debiteurenrisico) en er wordt rekening gehouden met uitvoeringskosten. Kostendekkendheid over een langere periode (conform WTO-vereisten) is de basis van de premiesystematiek. De premie wordt periodiek in de begrotingsreserve gestort. Gewerkt wordt met een 1 op 3 verhouding: voor elke euro DGGF-budget geldt een hefboom van 3 euro voor te accepteren risico's.

NIO

De NIO is in 1965 opgericht als volledige dochter van de Nationale Investeringsbank. Deze was destijds een volledige staatsbank en is in 1945 opgericht om de Marshallhulp te kanaliseren naar het Nederlandse bedrijfsleven. Het doel van de dochteronderneming NIO was leningen te verstrekken aan ontwikkelingslanden onder gunstige voorwaarden zodat deze landen, die destijds geen toegang hadden tot de reguliere kapitaalmarkt, in staat werden gesteld ontwikkelingsrelevante investeringen te doen. Deze leningen hadden een lange looptijd en een lage rente. Deze zogenaamde bilaterale concessionele leningen waren destijds een onderdeel van het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingbeleid. Na 2001 zijn geen nieuwe concessionele leningen door NIO verstrekt. NIO bleef vanaf dat moment verantwoordelijk voor het beheer van de afgesloten leningen. Eind jaren negentig is de Nationale Investeringsbank geprivatiseerd en zijn de aandelen NIO in 2000 overgenomen door FMO. In 2010 heeft de staat de aandelen van FMO overgenomen. In een overeenkomst die in 1993 is gesloten tussen de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking en NIO is geregeld dat de Staat garant staat voor de financiering van NIO. Dit houdt in dat de obligaties die NIO heeft uitgegeven zijn uitgegeven onder staatsgarantie. Bovendien heeft de staat zich jegens NIO verplicht om middelen ter beschikking te stellen in het geval NIO niet zelfstandig in staat is om (her)financiering aan te trekken op de kapitaalmarkt voor reeds verstrekte leningen wegens incidentele krapte. Overigens is er nog nooit sprake van geweest dat één van beide garanties zou worden ingeroepen.

Raad van Europa

De Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa is in 1956 opgericht met het doel om de Raad van Europa eigen financiële middelen te geven om zelfstandig activiteiten te kunnen uitvoeren. De bank verstrekt leningen voor uitvoering van projecten aan overheden en andere instanties op de volgende drie gebieden: hulp aan vluchtelingen en migranten, milieubescherming en ontwikkeling van menselijk potentieel. Hieronder vallen bijvoorbeeld onderwijsprojecten. De Ontwikkelingsbank is de oudste internationale financiële instelling van Europa en de enige met een puur sociale roeping. Het oorspronkelijke idee van de bank was om oplos-

singen te bieden voor de problemen van vluchtelingen na de Tweede Wereldoorlog, maar dit heeft zich geleidelijk uitgebreid naar andere sectoren die bijdragen aan de sociale samenhang in Europa. Humanitaire hulp blijft een prioriteit van de bank. De organisatie valt onder de autoriteit van de Raad van Europa en is financieel autonoom. Het vermogen van de bank is opgebouwd uit donaties van de veertig lidstaten en de aandeelhouders. In totaal beschikt de bank over een kapitaal van 4,8 miljard euro. Sinds 2005 richt de bank zich vooral op Centraal en Oost-Europa. De garantie betreft het Nederlands aandeel in het kapitaal.

Regionale ontwikkelingsbanken

1. IDB:

De *Inter-American Development Bank* (IDB) is in 1959 opgericht door 19 Zuid-Amerikaanse landen en de VS. De IDB is de oudste en grootste regionale ontwikkelingsbank ter wereld. Centrale doelstellingen zijn duurzame economische ontwikkeling en armoedebestrijding. De IDB-Groep bestaat uit de Bank (IDB), de *Investment Corporation* (IIC) en het *Multilateral Investment Fund* (MIF). De Zuid-Amerikaanse landen hebben een meerderheid van de aandelen van 50,01%, de VS hebben 30% en Canada 4%. Sinds 1976 zijn ook 28 «niet-regionale landen» buiten het westelijk halfrond lid (16% van de aandelen). Het aantal leden bedraagt in totaal 48. Het hoofdkantoor is gevestigd in Washington D.C.. De Bank wordt gefinancierd met aandelenkapitaal, waarvan lidstaten een deel inleggen en een deel, in de vorm van garanties, verstrekken. Op basis van het ingelegde kapitaal en de garanties verstrekt de IDB leningen aan de nationale overheden van de klantlanden. Het kapitaal is negenmaal verhoogd. Het meest recente besluit tot een kapitaalverhoging vond in 2010 plaats: van USD 100 miljard naar USD 170 miljard (in vijf termijnen te voldoen). Hiervan is USD 6 miljard oftewel 3,5% *paid-in capital* en USD 164 miljard oftewel 96,5% garanti kapitaal (*callable capital*). Omdat de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking zich minder dan voorheen richt op Latijns-Amerika heeft Nederland niet meegedaan met de kapitaalverhoging waardoor het Nederlandse aandeel is afgenomen van 0,338% naar 0,200%. De IDB richt zich specifiek op terreinen (armoedebestrijding, inclusieve groei, duurzame ontwikkeling) die niet voldoende worden gedekt door commerciële banken. De risico's die zijn verbonden met de uitvoering van langjarige publieke en private investeringsprogramma's in midden-inkomenslanden en soms fragiele staten (Haïti), zijn beter te beheersen door Internationale Financiële Instellingen. Door de beschikking over garanti kapitaal («*callable capital*») is de IDB in staat goedkoop geld aan te trekken op kapitaalmarkten en dit door te lenen aan landen voor ontwikkelingsdoeleinden.

2. AfDB:

De Afrikaanse Ontwikkelingsbank (AfDB) werd in augustus 1963 opgericht door een groep van 23 Afrikaanse staten in Khartoem, Soedan. Reden voor de oprichting was de wens om kapitaalstromen naar het continent te vergroten. Onvrede over de geografische verdeling van leningen binnen de Wereldbank, en de grote zeggenschap van ontwikkelde landen hierover, speelde hierbij een rol. In september 1964 werd het oprichtingsverdrag van kracht toen inschrijving op 65% van het kapitaal (toen USD 250 mln in totaal) werd bereikt; twintig lidstaten hadden op dat moment ingeschreven. Door de geringe kredietwaardigheid van regionale leden bestonden er grote beperkingen ten aanzien van de toegang van de Bank tot de internationale kapitaalmarkt. In 1979 werd daarom een resolutie

uitgewerkt om ook niet-regionale landen tot de Bank toe te laten. Dit stuitte eerst op verzet maar nadat in 1982 ook Nigeria als grote lidstaat met het voorstel had ingestemd, werd goedkeuring bereikt. Inmiddels kent de Afrikaanse Ontwikkelingsbank 77 lidstaten: 53 regionale en 24 niet-regionale leden. Naar verwachting wordt dit aantal de komende jaren uitgebreid (nieuwkomers: Zuid-Soedan, Australië en mogelijk ook Turkije). De AfDB-groep bestaat uit de Bank (AfDB) en het Fonds (AfDF). Met de oprichting van het Fonds in 1972 waren de niet-regionale lidstaten al eerder bij de Bankgroep betrokken. De activiteiten van het Fonds namen in augustus 1974 een aanvang met een initiële middelenaanvulling van UA 215 miljoen (tegen de huidige koers ruim USD 350 miljoen). Hoewel het Fonds precies dezelfde doelstellingen nastreeft als de Bank is het bedoeld voor een andere doelgroep. Het Fonds verstrekt enkel concessionele leningen en giften aan de armere lidstaten op het continent (de zogeheten lage-inkomenslanden, 33 in totaal). Tijdens de laatste middelenaanvulling (ADF-12) droeg Nederland voor 4,9% bij. De AfDB richt zich op een specifiek terrein (armoedebestrijding, inclusieve groei, duurzame ontwikkeling) die nog niet voldoende wordt gedekt door commerciële banken. De risico's die verbonden zijn met de uitvoering van programma's in bijvoorbeeld fragiele staten, zijn beter te beheersen door Internationale Financiële Instellingen zoals de AfDB. Door haar beschikking over garantiëkapitaal («*callable capital*») is de AfDB in staat goedkoop geld aan te trekken op kapitaalmarkten en dit door te lenen aan landen voor ontwikkelingsdoeleinden. Dit aandeel garantiëkapitaal wordt door lidstaten vastgesteld tijdens afspraken over kapitaalverhogingen. Dergelijke garantiëregeling heeft als voordeel ten opzichte van ingelegd kapitaal dat het geen directe gevolgen heeft voor de rijksuitgaven en het EMU-saldo. Natuurlijk vormt het «*callable capital*» wel een risico op kasuitgaven, maar dit risico wordt als zeer klein aangemerkt

3. AsDB:

De Aziatische Ontwikkelingsbank (AsDB) werd in 1966 opgericht door een groep van 31 landen, waaronder Nederland. Bij de oprichting kreeg de AsDB als mandaat het bevorderen van economische groei en regionale samenwerking in Azië en de Stille Oceaan regio. Sinds 1999 is de overkoepelende doelstelling van de Bank armoedebestrijding. Inmiddels kent de Aziatische Ontwikkelingsbank 67 lidstaten: 48 uit Azië en de Stille Oceaan regio (vooral kleine eiland-economieën) en 19 niet-regionale leden. De AsDB heeft een aandelenkapitaal van USD 163 miljard (2012). Nederland is in grootte de 19^e aandeelhouder bij de Bank, met 1,12% van de stemmen. De totale waarde van het Nederlands aandeel bij de Bank bedraagt USD 1,67 miljard. Hiervan is USD 1,36 miljard gegarandeerd. De grootste aandeelhouders zijn Japan en de VS (beiden met 12,78%), gevolgd door China (5,45%), India (5,36%) en Australië (4,39%). De Board (raad van bewindvoerders) bestaat uit 12 leden. Nederland zit in een kiesgroep met Canada, Denemarken, Finland, Ierland, Noorwegen en Zweden. De bewindvoerder van deze kiesgroep is altijd een Canadees. Naast deze Europese (+ Canada) kiesgroep, zijn er nog 2 Europese kiesgroepen. De Verenigde Staten zit alleen in een kiesgroep. De overige 8 leden van de Board zijn regionale bewindvoerders. De ASDB-groep bestaat uit de Bank (AsDB) en het Fonds (AsDF). Het Aziatische Ontwikkelingsfonds (AsDF) is opgericht in 1974 en verstrekt leningen tegen concessionele voorwaarden aan de armere Aziatische landen. In het Fonds is Nederland de 11^e donor met 2,23% van de stemmen. Het

Fonds verkrijgt de middelen hoofdzakelijk uit contributies van de rijkere lidstaten. De onderhandelingen over de middelenaanvullingen vinden iedere drie jaar plaats. De laatste middelenaanvulling (AsDF-XI) is in 2012 afgerond. De AsDB richt zich op een specifiek terrein (armoedebestrijding, inclusieve groei, duurzame ontwikkeling) die nog niet voldoende wordt gedekt door commerciële banken. De risico's die verbonden met de uitvoering van programma's in bijvoorbeeld fragiele staten, zijn beter te beheersen door Internationale Financiële Instellingen zoals de AsDB. Door haar beschikking over garantiekapitaal («callable capital») en de daarmee gepaard gaande AAA-status is de AsDB in staat goedkoper geld aan te trekken op kapitaalmarkten en dit uit te lenen aan landen voor ontwikkelingsdoeleinden. Dit aandeel garantiekapitaal wordt door lidstaten vastgesteld tijdens afspraken over kapitaalverhogingen. Een dergelijke garantieregeling heeft als voordeel ten opzichte van ingelegd kapitaal dat het geen directe gevolgen heeft voor de rijksuitgaven en het EMU-saldo. Natuurlijk vormt het «callable capital» wel een risico op kasuitgaven, maar dit risico wordt als zeer klein aangemerkt.

3. ARTIKELN

Artikel 1: Duurzame handel en investeringen

A: Algemene doelstelling

Doel is om de agenda voor hulp, handel en investeringen vorm te geven om extreme armoede uit te bannen, inclusieve en duurzame groei te bevorderen en succes voor Nederlandse bedrijven in het buitenland te bewerkstelligen. De inzet is om duurzame handel en investeringen te bevorderen door versterking van het internationaal handelssysteem. Daarbij is er aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), de versterking van de Nederlandse handel- en investeringspositie en economische naamsbekendheid en de bevordering van de private sector en de randvoorwaarden voor duurzaam en inclusieve groei in ontwikkelingslanden. Voor het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) is een belangrijke rol weggelegd om het Nederlandse en lokale midden- en kleinbedrijf te betrekken bij duurzame economische ontwikkeling in de DGGF-landen.

B: Rol en verantwoordelijkheid

De versterking van de Nederlandse handel- en investeringspositie en economische naamsbekendheid en het realiseren van een goede bijdrage van het Nederlandse bedrijfsleven aan duurzame economische ontwikkeling elders in de wereld vraagt een kabinetsbrede inspanning. In het bijzonder werkt de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking hierbij samen met de Minister van Financiën, de Minister van Economische Zaken, de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu.

De Minister is verantwoordelijk voor:

Financiering

- Het voeren van een op maat gesneden en onderling samenhangend financieel instrumentarium gericht op export- en investeringsbevordering voor het Nederlands bedrijfsleven, marktfacilitatie en markttoegang. Uitgangspunten hierbij zijn het opheffen van marktfaalen en het creëren van een gelijk speelveld.
- Het inhoud geven aan de mede-beleidsverantwoordelijkheid voor de Exportkredietverzekering (EKV) met de Minister van Financiën ten einde de Nederlandse export van grote kapitaalgoederen en dienstentransacties te faciliteren.
- Het financieren van diverse programma's die bijdragen aan een gunstig ondernemingsklimaat en innovatief ondernemerschap ten behoeve van duurzame en inclusieve groei in lage- en middeninkomenslanden.
- Het financieel ondersteunen van het Nederlandse midden- en kleinbedrijf om met eigentijdse oplossingen bij te dragen aan duurzame economische ontwikkeling wereldwijd, onder andere via het *Dutch Good Growth Fund*.

Regisseren

- Het met oog voor de Nederlandse belangen bijdragen aan de verdere vrijmaking van het internationale handels- en investeringsverkeer via de World Trade Organisation (WTO)/Doha ronde, vrijhandelsakkoorden, investeringsbeschermingsovereenkomsten en de Europese markttoegangstrategie.

- Het versterken van de internationale economische rechtsorde in het kader van de WTO en OESO.
- Het bevorderen van een gelijk speelveld voor Nederlandse ondernemers op MVO door goede afspraken te maken in de *OECD Working Party on Responsible Business Conduct*. Nederland levert het voorzitterschap via een speciaal vertegenwoordiger voor de OESO Richtlijnen.
- Het mede vormgeven van een nieuwe WTO onderhandelingsagenda.
- Het bevorderen van kaders voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen in het kader van de VN, OESO, EU en *voluntary principles on security and human rights*.
- Het actief inzetten op het door de EU afsluiten van een aantal Economische Partnerschapsakkoorden met een aantal Afrikaanse regio's.
- Het behouden van draagvlak voor globalisering door realistische invulling van ketenverantwoordelijkheid.
- Het vorm en inhoud geven aan economische diplomatie, economische missies en inkomende en uitgaande bezoeken met aandacht voor IMVO, en het opstellen en bewaken van de afgestemde reisagenda van het kabinet naar economisch prioritaire landen.
- Het bevorderen van publiek-private samenwerking op het terrein van internationaal ondernemen, onder via de *Dutch Trade and Investment Board*.
- Het aansturen van het Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) met als oogmerk het aantrekken van buitenlandse investeerders naar Nederland, samen met de Minister van Economische Zaken.
- Het invulling geven aan de internationale kant van het topsectorenbekleid en dit verbinden aan het economisch-diplomatieke werk.
- Het versterken van de Nederlandse positie in mondiale waardeketens om export en investeringen optimaal te laten bijdragen aan het Nederland verdienvermogen.
- Het in onderlinge samenhang inzetten van centrale en decentrale programma's ter versterking van de randvoorwaarden voor duurzame en inclusieve groei en private sectorontwikkeling in lage- en middeninkomenslanden.
- Het afstemmen van Nederlandse inspanningen op het gebied van private sectorontwikkeling en duurzame en inclusieve groei met die van andere multilaterale en bilaterale donoren, met bijzondere aandacht voor programma's van de Europese Commissie en EU-lidstaten.
- Het invulling geven aan beleidscoherentie voor buitenlandse handel en ontwikkelings samenwerking door bij beleid vooraf en achteraf te letten op de effecten op ontwikkelingslanden.
- Het bereiken van maximale synergie tussen ontwikkelingsdoelstellingen en de belangen van het Nederlandse bedrijfsleven, mede door inzet van het *Dutch Good Growth Fund*.
- In de partnerlanden zal Nederland binnen de speerpunten voedselzekerheid, water, seksuele en reproductieve gezondheidszorg (alsook vrouwenrechten en gendergelijkheid) en veiligheid en rechtsorde (m.n. in fragiele staten) inzetten op ontwikkeling en zoveel mogelijk samenwerking zoeken met de private sector en maatschappelijke organisaties.

Stimuleren

- Het stimuleren van een actief voorlichtingsbeleid over de OESO-richtlijnen via o.a. het Nationale Contact Punt (NCP) voor de OESO-

- richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) en MVO Nederland.
- Het faciliteren en ondersteunen van (Nederlandse) bedrijven met specifieke aandacht voor MKB, om zaken te doen op buitenlandse markten, waaronder in lage- en middeninkomenslanden, met behulp van financiering, informatie en advies.
  - Het bevorderen van clustergerwijze samenwerking van bedrijven op buitenlandse markten.
  - Het benadrukken van de kansen die internationaal ondernemen biedt en bedrijven daartoe activeren en actief ondersteunen, met speciale aandacht voor het MKB.
  - Het monitoren en bevorderen van markttoegang in derde landen via de EU markttoegangsstrategie.
  - Het stimuleren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor buitenlandse investeerders t.b.v. verdere internationalisering van de Nederlandse economie.
  - Het stimuleren van toegang van lokale MKB-bedrijven tot (regionale) markten met oog voor duurzame ketenontwikkeling en handelspolitiek en -facilitatie.
  - Het stimuleren van goed bestuur in de vorm van goede wet- en regelgeving, betrouwbare instituties en actoren en verbeterde belastingregimes.
  - Het stimuleren van goede fysieke infrastructuur en logistiek.
  - Het stimuleren van een inclusieve ontwikkelingsagenda door ontwikkeling van verzekeringsinstrumenten en uitbreiding van financiële dienstverlening aan de MKB-sector.
  - Het bevorderen van publiek-private samenwerking en inclusief ondernemerschap in lage- en middeninkomenslanden.
  - Het stimuleren dat de EU haar *impact assessments* herziet door (niet-hulp) beleid ex ante te screenen op mogelijke gevolgen voor derde landen.

Uitvoeren

- Het behandelen van klachten van bedrijven, o.a. over oneerlijke concurrentie waar Nederlandse bedrijven in het buitenland mee te maken hebben.
- Het uitvoeren van de controle op de export van strategische goederen met oog voor sancties in het kader van de EU, het Wassenaar Arrangement, de Australië groep, de Nuclear Suppliers Group, de Organisation for the prohibition of Chemical Weapons en de Missile Technology Control Regime.
- Het aansturen en vormgeven van de inzet van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) op het gebied van handelsbevordering en privatesectorontwikkeling, inclusief het *Dutch Good Growth Fund*, en het strategisch aansturen van de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO.
- Het in dit verband realiseren van een efficiënte dienstverlening aan het Nederlandse bedrijfsleven (EénLoket).

C: Beleidswijzigingen

- Om het MKB beter van dienst te zijn bij internationalisering worden extra stimuleringsmaatregelen genomen met name gericht op het beter bereiken van de MKB-er om instrumenten te ontsluiten.
- Ter verbetering van de economische dienstverlening van het postennet worden pilots gedraaid op het gebied van private bijdrages voor en standaardisering van de dienstverlening.

- De lopende economische diplomatieke inzet op prioritaire markten wordt versterkt met inzet op regionale samenwerking.
- De overheid agendeert met de MVO Sector Risico Analyse MVO-kwesties die in de ketens van (MKB)bedrijven urgent aandacht verdienen en beoogt bedrijven zo aan te sporen tot een pro-actieve benadering van risico's.
- Het Nederlandse co-voorzitterschap van het *Global Partnership on Effective Development Cooperation* biedt mogelijkheden om het belang van een geïntegreerde benadering voor hulp & handel internationaal verder vorm te geven en het maatschappelijk middenveld en de private sector intensief te betrekken bij de inspanningen om tot nul armoede te geraken.
- De impact van het privatesectorontwikkelingsbeleid wordt vergroot door meer focus, versterking van de synergie tussen de programma's, verscherpte aandacht voor additionaliteit en eenduidige aansturing van de uitvoeringsorganisaties.
- Een nieuw instrument – DRIVE – voor de ontwikkeling van publieke infrastructuur in lage- en middeninkomenslanden vervangt het Programma Ontwikkelingsrelevante infrastructuurontwikkeling (ORIO)

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Duurzame handel en investeringen

Bedragen in EUR 1.000	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	209.837	995.303	320.663	407.430	393.450	90.042	90.042
Uitgaven:							
Programma-uitgaven totaal	373.529	443.133	514.497	573.462	724.953	425.153	425.153
waarvan juridisch verplicht			85%				
1.1 Versterkt internationaal handels- systeem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	10.499	13.896	13.494	10.695	11.222	11.222	11.222
<i>Bijdrage (inter)nationale organisaties</i>							
Contributies internationaal ondernemen Maatschappelijk verantwoord ondernemen		5.670	5.670				
4.873		5.085					
<i>Opdrachten</i>							
waarvan beleidsonder- steuning internationaal ondernemen		3.103	2.489				
1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid	91.047	77.142	71.714	70.599	56.563	61.263	61.263
<i>Subsidies</i>							
Starters International Business (SIB)/ Programma Strategische Beurzen		4.940	4.940				
Partners for International Business (PIB)		6.300	8.400				
Transitiefaciliteit (TF)/ Demonstra- tieprojecten, Haalbaarheids- studies en Kennisver- werving (DHK)		13.701	15.000				
Package4growth non-ODA		1.000	730				
Package4growth ODA		5.144					
Overig Programma- tische Aanpak PSO/2g@there		3.340	3.104				
		2.710	3.576				

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Leningen</i>								
	Finance for International Business (FIB)		5.870	3.965				
<i>Bijdragen aan baten-lastendiensten</i>								
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland Versterking economische functie (NBSO's via RVO)		27.560	26.072				
			6.577	5.927				
1.3	Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden	271.983	252.095	279.289	342.168	357.168	352.668	352.668
<i>Bijdragenovereenkomst</i>								
	Landenprogramma's ondernemingsklimaat		16.832	14.000				
	Bedrijfsmatige technische bijstand		1.709	1.709				
<i>Subsidies</i>								
	Transitiefaciliteit		3.383	1.700				
	Marktontwikkeling in het kader van private sector development		35.294	41.759				
	Wet en regelgeving		13.522	13.172				
	Financiële sectorontwikkeling		23.502	19.572				
	versterking							
	privaat ondernemerschap		58.952	51.756				
	Infrastructuurontwikkeling		43.736	68.994				
	Samenwerking bedrijfsleven en PPP's		10.476	12.950				
	Bedrijfsleveninstrumentarium		5.143	6.382				
	Technische assistentie							
	DGGF		10.000	15.000				
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>								
	International Labour Organization		5.167	5.167				
	Partnershipprogramma ILO		5.000	5.000				
	International Finance Corporation		3.300	2.628				

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	<i>Bijdragen aan baten-lastendiensten</i>							
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland		16.079	19.500				
1.4	Dutch Good Growth Fund: intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met de focus op het MKB en bij uitzondering en onder condities grootbedrijf		100.000	150.000	150.000	300.000	0	0
	programma's Dutch Good Growth Fund		100.000	150.000				
	Ontvangsten	1.833	9.315	7.267	13.463	4.815	1.815	1.815
1.10	Versterkt internationaal handelssysteem met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	1.833	9.315	7.267	13.463	4.815	1.815	1.815

D2: Budgetflexibiliteit

Voor het onderdeel versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn de geplande uitgaven volledig juridisch verplicht met uitzondering van beleidsondersteuning. De contributies aan internationale organisaties (WTO en OESO) vloeien voort uit meerjarige internationale afspraken en zijn volledig juridisch verplicht. De programma's voor versterkte Nederlandse handels- en investeringspositie en economische naamsbekendheid zijn volledig juridisch verplicht. Voor het onderdeel private sectorontwikkeling is het merendeel juridisch verplicht als gevolg van de meerjarige overeengekomen bijdragen voor bedrijfsleveninstrumenten. De bijdragen aan internationale organisaties zijn eveneens grotendeels juridisch verplicht. Van de middelen voor het *Dutch Good Growth Fund* is ruim de helft juridisch verplicht.

E: Toelichting op de financiële instrumenten

1.1 Versterkt internationaal handelssysteem, met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

- De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is beleidsinitieënd en coördinerend op het gebied van de handelspolitiek. Het belangrijkste orgaan hiervoor is de Interdepartementale Raad voor de Handelspolitiek (IRHP). Op basis van de uitkomsten in de IRHP neemt BH&OS deel aan onderhandelingen en officiële besprekingen op bilateraal, communautair en multilateraal niveau (OESO, WTO). Vanuit dit budget worden de jaarlijkse contributies aan de verschillende partijen gefinancierd.
- Activiteiten die liggen op het terrein van de beleidsondersteuning en -onderzoek en evaluatie, alsmede incidentele projecten, zoals de Nederlandse deelname op Wereldtentoonstellingen.

Programma's ter ondersteuning van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid

- RVO is de centrale uitvoeringsorganisatie voor publieke handelsbevordering. Zij voert het financiële instrumentarium uit en faciliteert netwerken en contacten op het gebied van handels- en investeringsbevordering. Ook neemt RVO belemmeringen voor het bedrijfsleven weg, via het beschikbaar maken van kennis, informatie en contacten.
- Het instrument *Starters International Business* (SIB) biedt startende exporteurs de mogelijkheid om samen met de Kamers van Koophandel en andere organisaties een actieplan voor export op te stellen.
- Het instrument *Partners for International Business* (PIB) ondersteunt de structurele positionering van clusters van Nederlandse bedrijven, met name uit topsectoren, op voor Nederland kansrijke markten. Daarbij geldt als richtlijn, dat clusters van bedrijven (eventueel aangevuld met kennisinstellingen), die een grote en langdurige kans op een buitenlandse markt zien, maar tegen marktbelemmeringen aanlopen, gebruik kunnen maken van de faciliteit.

Indicator	Referentie Waarde	Peil Datum	Realisatie 2013	Streef Waarde	Plan- ning	Bron
Convenanten met clusters van bedrijven (waarvan tenminste 80% binnen de topsectoren en focuslanden)	12	2012	14	20	2015	RvO

- De Transitiefaciliteit (TF) wordt ingezet op voormalige OS-partnerlanden Vietnam, Zuid-Afrika en Colombia om de transitie van een bilaterale ontwikkelingsrelatie naar een wederzijds profijtelijke economische relatie mogelijk te maken. De TF-aanpak op de drie transitielanden zal in de huidige vorm naar verwachting in 2015 aflopen. De ervaringen van de TF zullen worden benut voor de ontwikkeling van een aanpak op de acht Overgangslanden¹. De inzet is om in deze landen hulp en handelsactiviteiten zodanig samen te brengen dat zij leiden tot wederzijds voordeel.
- Met het Programma Strategische Beurzen ondersteunt de overheid de deelname per topsector aan twee internationaal strategische beurzen per jaar.
- Via de regeling Demonstratieprojecten, Haalbaarheidsstudies of Kennisverwerving (DHK) kunnen Nederlandse bedrijven, die willen exporteren of investeren in opkomende markten, een subsidie ontvangen voor het uitvoeren van demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies of kennisverwerving.
- Met de Faciliteit Opkomende Markten (FOM) worden investeringen van Nederlandse ondernemingen in opkomende markten gestimuleerd doordat de overheid een garantie verstrekt aan de Financierings Maatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) voor financieringen aan lokale dochterondernemingen of joint-ventures van Nederlandse bedrijven. FMO kan door die garantie financiering verschaffen, daar waar banken of andere kapitaalverschaffers het risico niet kunnen lopen. FOM is daarmee aanvullend aan de markt. Voor de FOM wordt bij de Rijkshoofdboekhouding (RHB) een interne begrotingsreserve aangehouden. Het betreft een kostendekkende regeling. Om een

¹ Zie kamerbrief «Wat de wereld verdient», Kamerstuk 33 625, nr. 1

garantie te krijgen moet een premie worden betaald. Daaruit kunnen eventuele schades in latere jaren worden betaald. De begrotingsreserve dient om een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten en uitgaven op te kunnen vangen. De stand van de interne begrotingsreserve per 31 december 2013 is EUR 102 miljoen.

- Package4Growth (P4G) is omgevormd naar het instrument *Finance International Business*. De resterende budgetten dienen ter uitfinanciering van in het verleden aangegeven verplichtingen.
- Het instrument *Finance for International Business* (FIB) vergroot de beschikbaarheid van financiering voor Nederlandse MKB ondernemingen die investeren in opkomende markten. Met FIB investeert de overheid mee in specifieke proposities van investeringsmaatschappijen en/of banken. De overheid investeert mee als derde partij en benut zo de financiële expertise van de private financier. FIB en FOM pakken ieder een andere belemmering aan die de kredietverschaffing aan het MKB voor directie buitenlandse investeringen in de weg kan staan.

1.3 Versterkte private sector en een verbeterd investeringsklimaat in ontwikkelingslanden

- Verbetering van wet- en regelgeving via multi- en bilaterale kanalen, bijvoorbeeld bestrijding van landroof. Toename van de rechtszekerheid, een effectief en transparant belastingstelsel en actieve bestrijding van corruptie leiden onder andere tot een beter investeringsklimaat, hetgeen tot uiting komt in verbeterde scores op de indicatoren van de *Doing Business Index* en *Corruption Perception Index*.
- Toegang tot en gebruik van ontwikkelingsrelevante en betrouwbare infrastructuur leidt tot grotere economische bedrijvigheid. Hier wordt onder andere aan bijgedragen door programma's als Ontwikkelingsrelevante Infrastructuurontwikkeling (ORIO) en Programma Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties (ORET, in 2008 omgevormd tot ORIO en sindsdien geen nieuwe activiteiten meer), het *Infrastructure Development Fund* (IDF) van de FMO.
- DRIVE is een nieuw instrument voor de ontwikkeling van publieke infrastructuur in lage- en middeninkomenslanden en vervangt in 2015 het Programma Ontwikkelingsrelevante infrastructuurontwikkeling (ORIO). Uitgangspunten daarbij zijn ontwikkelingsrelevantie, flexibiliteit en concessionele financiering om optimaal gebruik te maken van de infrastructurele ontwikkelcapaciteit van het bedrijfsleven.
- Met het MASSIF programma wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van de financiële sector in ontwikkelingslanden. Verbeterde toegang tot kredieten en verzekeringen vergroten de mogelijkheden om economische initiatieven te ontplooiën.
- Opbouw van kennis en capaciteit bij het bedrijfsleven in ontwikkelingslanden leidt onder andere tot toename van ondernemerschap en gekwalificeerd personeel, toename van het aantal bedrijven en toename van de overheidsinkomsten door middel van belastingafdrachten. Hieraan wordt onder andere bijgedragen door middel van het PSI programma.
- Verbeterde toegang van bedrijven in ontwikkelingslanden tot nationale, regionale en internationale markten leidt tot meer handel. Onder andere de inzet van het CBI is hierop gericht.
- Nederland draagt via het Partnerschapsprogramma met de ILO bij aan het bevorderen van de sociale rechtvaardigheid, het creëren van kansen op de arbeidsmarkt en verbetering van economische- en

werkomstandigheden, alsook het bevorderen van de sociale dialoog in ontwikkelingslanden.

- Technische assistentie voor het DGGF heeft als doel om een investeringsportefeuille op te bouwen die voldoet aan de eisen op het terrein van revolverendheid en ontwikkelingsrelevantie. Het budget kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor capaciteitsopbouw aan de zijde van lokale ondernemers, waarmee de slagingskans van investeringen/export toeneemt.

1.4 Dutch Good Growth Fund: intensivering van ontwikkelingsrelevante investeringen in en handel met ontwikkelingslanden door het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven, met een focus op het MKB en bij uitzondering en onder condities grootbedrijf

- Het DGGF is een revolverend fonds dat financiering verschaft voor ontwikkelingsrelevante en risicodragende investeringen en exporttransacties. De financiering is additioneel aan wat reguliere marktpartijen bieden. Het gaat concreet om drie vormen van ondersteuning: bevordering van investeringen door Nederlandse bedrijven, met name het midden- en kleinbedrijf, in lage- en middeninkomenslanden; ondersteuning van investeringen in het midden- en kleinbedrijf in lage- en middeninkomenslanden en Nederland;
- Ondersteuning van ontwikkelingsrelevante export door Nederlandse bedrijven, met name het midden- en kleinbedrijf, in lage- en middeninkomenslanden.
- Onderdeel van het DGGF is het verstrekken van garanties, waarvoor een kostendekkende premie wordt betaald. Daaruit kunnen eventuele schades in latere jaren worden betaald. Met ingang van 2014 werkt het DGGF met een interne begrotingsreserve. De begrotingsreserve dient om een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten en uitgaven op te kunnen vangen. Tot op heden is de begrotingsreserve voor het DGGF nog niet gebruikt.

Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water

A: Algemene doelstelling

Een toename van voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie; en duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, het tegengaan van klimaatverandering en een vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering.

B: Rol en verantwoordelijkheid

In afstemming met de Minister van Economische Zaken, de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu draagt de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bij aan het zeker stellen dat internationale publieke goederen zoals een stabiel klimaat, gezonde ecosystemen, grondstoffen, voedsel en water beschikbaar blijven voor huidige en toekomstige generaties.

De Minister is verantwoordelijk voor:

Financiering

- De financiering van diverse programma's gericht op duurzame economische ontwikkeling, voedsel- en waterzekerheid, toegang tot moderne energie, klimaatadaptatie en-verduurzaming van grondstofwinning. In toenemende mate wordt ingezet op financiering van programma's waarin oog is voor de dwarsverbanden die tussen deze mondiale uitdagingen bestaan. Groeiende druk op natuurlijke hulpbronnen dwingt tot verduurzaming en een integrale benadering die synergie tussen de verschillende thema's bevordert. De programma's worden uitgevoerd door multilaterale instellingen, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, (lokale) overheden, centrale programma uitvoerders (zoals FMO, RVO), in samenwerking met andere donoren (waaronder DFID, BMZ, USAID en SIDA) en via publiek-private partnerschappen
- De financiering van verschillende multilaterale en internationale instellingen, die een sleutelrol spelen bij de verzameling van gegevens, analyse en (formulering van de) aanpak van vraagstukken op het gebied van deze thema's.

Regisseren

- Het stimuleren van samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en de private sector gericht op bovengenoemde doelstellingen.
- Inzet van Nederlandse deskundigheid en technologie bij het realiseren van de ontwikkelingsdoelstellingen.

Stimuleren

- Het stimuleren van de intensivering van de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en de private sector.
- Inzet van Nederlandse deskundigheid en technologie bij het realiseren van de ontwikkelingsdoelstellingen.

C: Beleidswijzigingen

- Binnen het beleid gericht op voedselzekerheid is private sector ontwikkeling een belangrijk middel. Verschillende programma's richten zich op een goed ondernemingsklimaat, ondernemerschap en marktontwikkeling. De organisatie van het ministerie reflecteert deze verwevenheid. Sinds 2013 weerspiegelt het organogram van het

ministerie de daarnaast toegenomen aandacht voor voedselzekerheid als internationaal publiek goed en de nexus tussen de vijf duurzaamheids IPG's.

- De beleidsdoorlichting voor private sector ontwikkeling van 2013 leverde goede inzichten op voor verdere verbetering van het programma. Een aantal van de aanbevelingen is, vanwege bovengenoemde onderlinge verwevenheid, relevant voor voedselzekerheid en water. Zo zal beter gekeken worden naar onderlinge (kennis- en netwerk-) uitwisseling tussen programma's en instrumenten. Effectiviteit, impact en resultaatmeting houden blijvende aandacht.
- Op het moment van schrijven van deze memorie van toelichting wordt, in samenwerking met de Staatssecretaris van Economische Zaken, gewerkt aan actualisering van het voedselzekerheidsbeleid. Deze nieuwe beleidsbrief, die tot stand zal komen na consultatie van belanghebbenden, zal naar verwachting in het najaar van 2014 aan de Tweede Kamer worden aangeboden.
- Binnen de speerpunten water en voedselzekerheid is een integrale en duurzame benadering het uitgangspunt bij de keuze voor te ondersteunen activiteiten. Dit betekent enerzijds dat wordt ingespeeld op klimaatverandering en wordt bijgedragen aan toegang tot hernieuwbare energie en tegengaan van ontbossing. Anderzijds dat in nauwe samenwerking met de private sector, kennisinstellingen en NGO's activiteiten worden uitgevoerd die zijn gericht op verduurzaming van handelsketens, verhoogde waterproductiviteit in de landbouw, veilige delta's en verbeterd stroomgebiedbeheer.
- In verband met toenemende urbanisering en de wens Nederlandse kennis te betrekken verschuift de focus binnen het thema water geleidelijk van rurale naar stedelijke gebieden. Toch zal, conform de wens van de Tweede Kamer, ten minste 50% van de investeringen op gebied van drinkwater en sanitatie in landelijke gebieden blijven worden gerealiseerd. Tevens blijft 50% van het budget voor water gereserveerd voor WASH (motie Noordewind).

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen		712.298	586.199	445.237	520.369	335.180	340.180	335.180
Uitgaven:								
Programma-uitgaven totaal		666.235	546.280	564.053	632.360	665.740	680.740	685.740
	waarvan juridisch verplicht			91%				
2.1	Toename van voedselzekerheid	342.790	299.112	303.795	328.795	348.795	358.795	363.795
	<i>Bijdragenovereenkomst</i>							
	Landenprogramma's voedselzekerheid		138.177	140.813				
	<i>Subsidies</i>							
	Internationaal onderwijsprogramma Duurzame voedselproductie		32.700	32.700				
	Marktontwikkeling in het kader voedselzekerheid		56.050	51.250				
	Voeding		33.735	39.332				
			16.100	17.200				
	<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>							
	Partnerschapsprogramma FAO versterking ruraal ondernemersklimaat		2.500	2.500				
			19.850	20.000				
2.2	Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie	158.018	162.161	173.157	188.157	193.157	193.157	193.157
	<i>Bijdragenovereenkomst</i>							
	Landenprogramma's integraal waterbeheer		48.884	59.611				
	Landenprogramma's drinkwater en sanitatie		48.378	51.649				
	<i>Subsidies</i>							
	Integraal waterbeheer		32.939	19.937				
	Drinkwater en sanitatie		31.960	31.960				

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>							
	Wereldbank			10.000				
2.3	Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergroten weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering	165.427	85.007	87.101	115.408	123.788	128.788	128.788
	<i>Bijdragenovereenkomst</i>							
	Landenprogramma's klimaatbeleid		12.260	9 655				
	Landenprogramma's milieubeleid; biodiversiteit en bossen		2.332	53				
	Landenprogramma's klimaat, energie en milieutechnologie		300	0				
	Landenprogramma's themadoorsnijdend		870	0				
	<i>Subsidies</i>							
	Hernieuwbare energie		38.554	55.554				
	Algemeen klimaatbeleid		20.628	1.776				
	<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>							
	Algemene vrijwillige en verplichte bijdragen		2.566	2.566				
	GEF		0	10.000				
	UNEP		7.140	7.140				
	Contributie IZA/IZT		357	357				

D2: Budgetflexibiliteit

Mede als gevolg van de recente bezuinigingen op het budget voor ontwikkelingssamenwerking zijn de in 2015 geplande uitgaven duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water voor het overgrote deel juridisch verplicht. Nederland zal in 2015 een deel van de financiering voor klimaatmitigatie en -adaptatie via het multilaterale kanaal leiden. De juridische verplichting hiervoor wordt in 2015 vastgelegd.

E: Toelichting op de financiële instrumenten

2.1. Toename van voedselzekerheid

Het beleid gericht op voedselzekerheid wordt uitgevoerd in bilaterale programma's in de partnerlanden, via het multilaterale kanaal en door een aantal centraal gefinancierde programma's. Aansluiting op het bedrijfsleveninstrumentarium is hierbij een belangrijk aandachtspunt, private sectorontwikkeling in veel programma's een uitgangspunt.

De instrumenten bestaan uit:

- Bijdrage aan de faciliteit waarin kennis en kunde van de Nederlandse private sector, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties worden gekoppeld aan concrete impact in lage inkomenslanden (*Fonds Duurzame Ontwikkeling en Voedselzekerheid (FDOV)*).
- Private investeringen worden ook gestimuleerd in het *Global Agriculture and Food Security Program (GAFSP)*, waar Nederland participeert in het private sector loket. Vanuit dit trustfonds, dat wordt beheerd door de Wereldbank, kunnen bedrijven geld lenen en ondersteuning krijgen voor investeringen in de landbouw- en voedselproducerende sectoren in ontwikkelingslanden.
- Partnerschappen blijven een belangrijk en effectief onderdeel van de Nederlandse inzet. Met een Nederlandse agrarische sector die tot de grootste (in termen van toegevoegde waarde en exportvolume) van de wereld behoort, wereldvermaarde kennisinstellingen en veel erkende maatschappelijke organisaties werkt Nederland aan herkenbare resultaten. Met onder meer het Amsterdam Initiative against Malnutrition (AIM) laat Nederland internationaal zien dat samenwerking meer oplevert dan de som der delen.
- Via het *Adaptation for Smallholder Agriculture Programme (ASAP)* dat wordt uitgevoerd door IFAD, wordt bijgedragen aan het klimaatlimmer maken van veel multilaterale programma's gericht op landbouwontwikkeling en voedselzekerheid.
- Met de bilaterale programma's wordt ingezet op vergroting van de voedselzekerheid door te investeren in duurzaam geproduceerd voedsel, productiviteitsverbetering in de kleinschalige voedsellandbouw, verhoging van werkgelegenheid, verbetering van koopkracht en toegang tot gezond en nutriëntrijk voedsel.

2.2. Verbeterd waterbeheer, drinkwater en sanitatie

- Een groot deel van de middelen wordt ingezet voor bilaterale waterprogramma's. Daarnaast wordt vanuit de centrale middelen een aantal regionale en mondiale programma's gefinancierd.
- Via het Fonds Duurzaam Water (FDW) worden samen met de Nederlandse watersector programma's op het gebied van waterbeheer, waterproductiviteit en drinkwater en sanitatie in verschillende lage en middeninkomenslanden gefinancierd.
- Het regionale programma voor voedsel en water in de Hoorn van Afrika en de Sahel (ICRAF) werkt via een gebiedsgerichte aanpak in vijf landen (Burkina Faso, Ethiopië, Kenia, Mali en Niger) aan verbeterde bodemvruchtbaarheid, verbeterd waterbeheer en economische ontwikkeling, waarbij met lokale organisaties wordt voortgebouwd op succesvolle lokale initiatieven.
- FAO en UNESCO-IHE gaan met NL financiering een wereldwijde database ontwikkelen voor waterproductiviteit in de landbouw en deze informatie toegankelijk maken voor overheden, boeren, kennisinstellingen en bedrijven.

- Samen met de VS en Zweden wordt het *Water Grand Challenge* programma uitgevoerd om via innovatieve programma's de water efficiency in de landbouwketen te verbeteren.
- Verbeterde samenwerking tussen landen binnen stroomgebieden en veilige delta's wordt bewerkstelligd door financiering van het *Cooperation International Waters Africa* (CIWA) van de Wereldbank.
- In 2015 wordt een nieuwe fase ondersteund van de *Organisation pour la Mise en Valeur du Fleuve Senegal* (OMVS), de regionale organisatie verantwoordelijk voor het beheer van het stroomgebied van de Senegal rivier.
- Binnen het nieuwe samenwerkingsprogramma met UNESCO/IHE wordt ingezet op waterdiplomatie in de vorm van onderwijs en onderzoek dat bijdraagt aan een verbeterde grensoverschrijdende samenwerking in stroomgebieden.
- Het *Water Partnership* Programma van de Wereldbank richt zich op innovatie, het beïnvloeden van de mondiale dialoog in de watersector en *leverage* van investeringen, waarbij aandacht is voor thema's waar Nederland een toegevoegde waarde heeft, zoals stedelijke delta's. Op uitnodiging van de Wereldbank zal NL bezien of er inhoudelijk en financieel kan worden bijgedragen aan de ontwikkeling en invulling van het Water Global Practice, dat binnen de Wereldbank verantwoordelijk is voor beleid en uitvoering op het gebied van water.
- Het UNICEF/WASH programma in West-Afrika en het programma van de *Water Supply and Sanitation Collaborative Council* (WSSCC) leveren een forse bijdrage aan het realiseren van de doelstelling om aan 25 miljoen extra mensen toegang tot drinkwater en sanitatie te verschaffen.
- Bestaande publiek private partnerschappen voor drinkwater en sanitatie, zoals met Vitens-Evides International, de KNVB, Aqua for All en AKVO zullen worden voortgezet. Verdere verduurzaming van de WASH-investeringen zal worden nagestreefd, de ervaringen met de *sustainability clause*, de jaarlijkse *sustainability checks* en de *sustainability compact* zullen worden geëvalueerd.
- In het bilaterale programma in Bangladesh wordt via het *Blue Gold Programme* gewerkt aan waterbeheer om de voedselproductie en daarmee het inkomen van de boeren te vergroten. In Mali wordt het waterbeheer in het stroomgebied van de Niger verbeterd ten behoeve van landbouw, veeteelt en visserij, met aandacht voor de hele keten van productie tot markt. Het waterprogramma in Benin concentreert zich op watermanagement van de *Ouémé river basin* en ontwikkeling en implementatie van het *Urban Sanitation Master Plan* voor verschillende steden. Het programma in Rwanda richt zich op versterking van de instituties en capaciteitontwikkeling voor integraal watermanagement

2.3. Duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen, tegengaan van klimaatverandering en vergrote weerbaarheid van de bevolking tegen onafwendbare klimaatverandering

- De NL inzet op het gebied van duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en klimaat richt zich voornamelijk op regionale en mondiale programma's. Decentrale milieuprogramma's worden in 2015 verder afgebouwd.
- Het Initiatief voor Duurzame Handel voert in zes pilotgebieden het *Sustainable Land and Water Programme*, waarin bedrijven, lokale overheden en de andere gebruikers van land en water in een productiegebied samenwerken om klimaatverandering, bodemdegradatie en waterschaarste duurzaam het hoofd te bieden.

- Er wordt samengewerkt met een aantal gerenommeerde kennisinstellingen, zoals het *World Resources Institute* in Washington en het Tropenbos Instituut. Nederland is voornemens de bijdrage aan het *Climate Knowledge and Development Network* voort te zetten. Het netwerk ondersteunt ontwikkelingslanden bij de klimaatonderhandelingen en het plannen van klimaatprojecten in deze landen.
- In het *GeoCap* programma dragen Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen bij aan de kennis en kunde van Indonesië voor de ontwikkeling van haar unieke geothermie potentieel.
- De algemene bijdrage aan het *United Nations Environment Program* (UNEP) wordt voortgezet.
- Via de *Global Environment Facility* (GEF) steunt NL de uitvoering van de internationale milieuverdragen voor klimaatverandering, biodiversiteit, duurzaam landgebruik, internationale wateren, chemicaliën en afvalmanagement.
- Nederland zal in 2015 een deel van de financiering voor klimaatmitigatie en -adaptatie via het multilaterale kanaal leiden. Hierbij zullen nieuwe bijdragen aan bestaande fondsen en het nieuw opgerichte fonds *Green Climate Fund* worden overwogen.
- Middels de hernieuwbare energieactiviteiten wordt ingezet op mitigatie van klimaatverandering door in de armste landen bij te dragen aan transitie naar inclusieve groene groei. Voor een deel is dit gericht op bottom-up marktontwikkeling die bijdraagt aan energievoorziening voor arme mensen, met onder meer het *Africa Biogas Partnership* programma voor huishoudelijk biogas van HIVOS, en het *Energizing Development* programma (BMZ) gericht op promotie van schoon koken en elektrificatie van huishoudens en sociale instellingen. Voor een ander deel is dit gericht op het mobiliseren van investeringen door MDBs en private sector, waar mogelijk met Nederlandse kennis en kunde. Via het Wereldbank ESMAP programma worden bijvoorbeeld de toekomstige duurzame energie investeringen van de Wereldbank ontwikkelt, met specifieke aandacht voor *Sustainable Energy for All*, geothermie, en het ondersteunen van Wereldbank partnerlanden bij uitfasering van fossiele brandstofsubsidies.
- Met het FMO *Access to Energy Fund* wordt bijgedragen aan innovatieve private investeringen in Subsahara Afrika. In het *Scaling-up Renewable Energy Program* (een van de *Climate Investment Funds*) zetten de gezamenlijke multilaterale ontwikkelingsbanken klimaatfinanciering in voor hernieuwbare energie in lage inkomenslanden.

Artikel 3: Sociale vooruitgang

A: Algemene doelstelling

Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale en inclusieve ontwikkeling ten behoeve van een duurzame en rechtvaardige wereld, door het bijdragen aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt toeroepen aan de verspreiding van HIV/Aids; het bevorderen van gelijke rechten en kansen voor vrouwen; versterking van het maatschappelijk middenveld en bevordering en bescherming van de politieke ruimte als voorwaarde voor organisaties om effectief te opereren; en een toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek.

B: Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor:

Stimuleren

- Het bijdragen aan structurele armoedebestrijding en bevorderen van inclusieve groei en ontwikkeling door de mogelijkheden en kansen te vergroten van mannen en vrouwen in ontwikkelingslanden.
- De Nederlandse inzet voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en HIV-preventie, onder meer in multilaterale fora. Nederland speelt een actieve rol in de follow-up van ICPD beyond 2014 en de integratie van SRGR en gendergelijkheid in de post 2015 agenda, in de bilaterale dialoog in de partnerlanden, in de samenwerking met NGO's en in samenwerking met private partijen en het bedrijfsleven. Werken aan goede internationale kaders voor vrouwenrechten en gendergelijkheid in multilaterale fora (VN, OESO/DAC, EU) en het ondersteunen van lokale vrouwenorganisaties ter versterking van politieke participatie, economische zelfstandigheid, een actieve rol van vrouwen in vredesprocessen en de uitbanning van geweld tegen vrouwen. Lokale ervaringen worden ingebracht in multilaterale fora, en vice versa.
- De samenwerking met het maatschappelijk middenveld op de internationale beleidsagenda en het bevorderen van de politieke ruimte in internationale fora, waaronder het Global Partnership for Effective Development Cooperation (GPEDC).

Financiering

- Het financieren van programma's van multilaterale organisaties, niet-gouvernementele organisaties, bedrijven, overheden en kennisinstellingen, die het meest perspectief bieden op het verwezenlijken van de beoogde resultaten.
- Het financieren van programma's gericht op het versterken van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden, via onder meer MFS-II, SRGR-fonds, FLOW, VMP en SNV.
- De versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen via NICHE en de opleiding van professionals via NFP; en de Kennisplatforms voor *Development Policies* en voor SRGR (Share-Net International).

C: Beleidswijzigingen

- In 2015 lopen de verschillende subsidie-instrumenten voor samenwerking met het maatschappelijk middenveld op het terrein van SRGR af. Dit biedt de mogelijkheid om vanaf 2016 te streven naar een geïntegreerd kader voor de verschillende instrumenten (SRGR-fonds, het

- Keuzen en Kansen fonds, het Key Populations fonds en het Kindhuwelijkenfonds).
- In veel landen neemt de politieke ruimte voor het maatschappelijk middenveld af. In de internationale agenda zal dit meer aandacht krijgen. Daartoe wordt de samenwerking op bilateraal niveau, binnen de EU en internationale fora geïntensiveerd, waarbij coherentie tussen de verschillende initiatieven wordt nagestreefd. In 2015 wordt invulling gegeven aan het beleidskader strategische partnerschappen met maatschappelijke organisaties op het gebied van pleiten en beïnvloeden. Doel is de capaciteit van partners in lage- en lage-middeninkomenslanden te versterken en veranderingsprocessen in gang te zetten die bijdragen aan het vergroten van de politieke ruimte voor organisaties, en daarmee aan inclusieve en duurzame groei.

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 3 Sociale vooruitgang

Bedragen in EUR 1.000	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	184.754	649.161	1.589.610	653.108	317.258	374.258	322.258
Uitgaven:							
Programma-uitgaven totaal	1.115.501	1.016.130	943.934	846.783	730.470	735.470	735.470
waarvan juridisch verplicht			95%				
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	399.752	415.874	391.784	416.784	431.784	431.784	431.784
<i>Bijdragenover- eenkomst</i>							
Landenpro- gramma's SRGR & HIV/aids		83.401	89.009				
<i>Subsidies</i>							
Centrale programma's SRGR & HIV/aids		131.416	121.193				
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>							
SRGR (Unicef)		15.000	10.000				
UNAIDS		20.000	20.000				
SRGR; Strate- gische Alliantie							
Internationale NGO's		6.750	1.500				
Global Fund to Fight Aids, Malaria and Tuberculosis		75.000	55.000				
UNFPA		68.000	70.000				
WHO-PAHO		5.891	6.713				
Partnershippro- gramma WHO		10.216	10.216				
3.2 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	51.694	44.832	43.510	43.417	43.386	43.386	43.386
<i>Bijdragenover- eenkomst</i>							
Landenpro- gramma's gelijke rechten en kansen voor vrouwen		6.156	5.371				
<i>Subsidies</i>							
Vrouwenrechten en genderge- lijkheid		32.676	32.139				

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>							
	UNWOMEN		6.000	6.000				
3.3	Versterkt maatschappelijk middenveld	452.070	451.024	452.340	335.282	219.000	219.000	219.000
	<i>Subsidies</i>							
	Vakbondsmedefinancieringsprogramma		12.000	12.000				
	SNV programma		55.000	55.000				
	Medefinancieringsstelsel		382.000	382.000				
	Twinningfaciliteit Suriname		2.024	3.340				
3.4	Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek	211.985	104.400	56.300	51.300	36.300	41.300	41.300
	<i>Bijdragenovereenkomst</i>							
	Landenprogramma's hoger onderwijs		4.000	4.000				
	Landenprogramma's algemeen onderwijs		17.874	2.950				
	<i>Subsidies</i>							
	Onderzoekprogramma's		10.650	4.363				
	Onderwijsprogramma's		4.373	800				
	Internationale hoger onderwijsprogramma's		36.503	43.710				
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>							
	Internationale onderwijsinstuten		1.000	477				
	Global Partnership for Education		30.000	0				

D2: Budgetflexibiliteit

De uitgaven voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids zijn bijna volledig juridisch verplicht met uitzondering van verplichte bijdragen. Voor het artikelonderdeel gelijke rechten en kansen voor vrouwen is het merendeel (waaronder UNWOMEN) ook juridisch verplicht. Onder versterkt maatschappelijk middenveld zijn de geraamde uitgaven volledig juridisch verplicht. Het betreft hier meerjarige contracten die lopen tot en met 2015. Voor het onderdeel toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevoor-

deren van beleidsrelevant onderzoek is het merendeel juridisch vastgelegd. Het betreft lopende programma's.

E: Toelichting op de financiële instrumenten

3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids

- Via de landenprogramma's en centrale subsidies SRGR en HIV/aids worden de volgende doelstellingen beoogd:
  - Jongeren hebben meer kennis en zijn zo in staat gezondere keuzes te maken over hun seksualiteit: seksuele voorlichting op scholen en daarbuiten, toegang tot jeugd vriendelijke zorg en preventieve maatregelen en kansen voor jongeren om hun stem te laten horen en op te komen voor hun rechten.
  - Een groeiend aantal mensen krijgt toegang tot aidsremmers, voorbehoedmiddelen en andere levensreddende middelen voor een goede seksuele gezondheid: een ruimere keuze en beter aanbod van voorbehoedmiddelen, een verbeterd aanbod van medische middelen om moedersterfte en problemen op het gebied van seksuele gezondheid te voorkomen en het wegnemen van cultureel bepaalde en kennis gerelateerde obstakels die vrouwen verhinderen voorbehoedmiddelen te gebruiken.
  - Publieke en private klinieken bieden betere seksuele en reproductieve zorg aan, waar een toenemend aantal mensen gebruik van maakt: een verbeterde samenwerking tussen publieke en private zorg, een beter geïntegreerde aanpak van HIV en seksuele gezondheid binnen het nationale gezondheidsbeleid in partnerlanden en verbeterde kwaliteit van verloskundige hulp en innovatieve manieren om seksuele gezondheidszorg betaalbaar en toegankelijk te houden.
  - Meer respect voor seksuele en reproductieve rechten van groepen aan wie deze rechten worden onthouden: aankarten van naleving van mensenrechten van specifieke groepen, zoals seksuele minderheden, drugsgebruikers en sekswerkers; toegang geven tot voorzieningen en middelen voor seksuele gezondheid aan bovengenoemde specifieke groepen, bepleiten van zelfbeschikking van vrouwen en meisjes over hun seksualiteit (met daarbij specifieke aandacht voor het tegengaan van kindhuwelijken) en bevorderen van een rechtenbenadering in beleid en wetgeving in partnerlanden.
- Daarnaast worden bijdragen geleverd aan multilaterale instellingen op gebied van SRGR en HIV/aids zoals:
- Algemene vrijwillige bijdragen aan UNICEF, UNAIDS en UNFPA. Naast de verplichte contributie aan de WHO ontvangt deze organisatie ook een geormerkte bijdrage voor het WHO Partnershipprogramma.

3.2 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen

- Verbetering van veiligheid, economische zelfredzaamheid en politieke participatie van vrouwen via het *Funding Leadership and Opportunities for Women* (FLOW) programma.
- Verbeterde positie van vrouwen in conflictgebieden door uitvoering van het Nederlands Nationaal Actieplan 1325. Dwarsdoorsnijdende thema's zoals politieke participatie, leiderschap van vrouwen en verbetering van de economische positie van vrouwen worden ondersteund via vredes- en wederopbouwprocessen in zes fragiele staten (Afghanistan, Burundi, Colombia, Democratische Republiek Congo, Sudan en Zuid-Sudan) en het Midden-Oosten en Noord-Afrika.

- Verbeterde kennis bij diplomaten, militairen en civiele experts om genderaspecten te operationaliseren in hun werk in fragiele staten via de bijdrage aan en organisatie van de Spaans-Nederlandse Training *A Comprehensive Approach to Gender in Operations*.
- Een algemene vrijwillige bijdrage aan UNWOMEN alsmede een geormerkte bijdrage aan het UNWOMEN Trustfund Violence Against Women.

3.3 Versterkt maatschappelijk middenveld

- Programma's van twintig allianties van Nederlandse maatschappelijke organisaties onder het MFS II programma gefinancierd (periode 2011–2015), waarmee het maatschappelijk middenveld wordt versterkt, de capaciteit van maatschappelijke organisaties is versterkt en is bijgedragen aan het realiseren van de MDG's.
- Capaciteit van NGO's, private sector en lokale overheden in ontwikkelingslanden vergroot door de bijdrage aan SNV.
- Het vakbondsmedefinancieringsprogramma draagt bij aan betere naleving van arbeidsrechten wat leidt tot versterkte capaciteit van vakbonden, verbeterde sociale dialoog en tot verbeterde arbeidsomstandigheden. Door betere aansluiting bij andere samenwerkingsinspanningen die met ODA-middelen worden gefinancierd wordt de effectieve bijdrage aan duurzame ontwikkeling vergroot.

3.4 Toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek

- De capaciteit van het hoger (beroeps)onderwijs wordt versterkt via het NICHE-programma en het aantal goed-opgeleide mensen in partnerlanden neemt toe via het NFP.
- Kennis over duurzame en inclusieve groei in partnerlanden wordt vergroot via kennisplatforms.
- Verantwoorde afbouw van programma's voor basisonderwijs.

Artikel 4: Vrede en veiligheid voor ontwikkeling

A: Algemene doelstelling

Vrede en veiligheid voor ontwikkeling door het voorkomen en terugdringen van conflictsituaties; en het bevorderen van rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, legitieme en democratische staatsstructuren en het bestrijden van corruptie. Tevens het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd.

B: Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor:

Financieren

- Financiering van programma's en partners op het terrein van veiligheid & rechtsorde.
- Vanaf 2015 wordt het Budget Internationale Veiligheid overgeheveld naar de begroting van Defensie. Vanuit dit budget worden middelen op het terrein van veiligheidssectorhervormingen en vredes- en capaciteitsopbouw jaarlijks bij Voorjaarsnota overgeheveld naar BH&OS en BZ. Besluitvorming wordt interdepartementaal voorbereid en uitgevoerd. Hiermee is het geïntegreerde karakter van de inzet van diplomatieke, civiele en/of militaire activiteiten uit het BIV geborgd.
- Naast core bijdragen aan internationale, bij humanitaire hulp betrokken organisaties en het VN-noodhulpfonds, ook ongeoormerkte bijdragen aan VN-organisaties per chronische crisis, op basis van een indicatieve planning vooraf.
- Specifieke bijdragen aan acute crises op basis van de ontstane noden, zowel natuurrampen als *man-made*.

Stimuleren

- Programma's gericht op veiligheid en rechtsorde in de elf partnerlanden, en in de regio's van het Grote Merengebied en de Hoorn van Afrika, flankeren door politieke dialoog en waar mogelijk inbedden in een geïntegreerde benadering.
- Stimuleren van bij noodhulp betrokken organisaties om gecoördineerd te werken en om vrouwen in humanitaire situaties te betrekken bij beleid en uitvoering en seksueel geweld tegen te gaan. Daarbij sterkte nadruk op het versterken van beschikbare uitvoeringscapaciteit.

Regisseren

- Samenwerking met actoren zoals de VN, het Rode Kruis en NGO's voor een effectievere noodhulpverlening, en met de Europese Commissie Office for Humanitarian Aid Department (ECHO) en EU-lidstaten.
- Betere samenwerking op veiligheid & rechtsorde tussen UNDP (team rechtsstaatsontwikkeling) en VN-DPKO via multi-donor dialoog over het Global Focal Point for Justice, Police and Corrections en via conditionaliteit van Nederlandse middelen
- Meer interne cohesie tussen EU-instellingen, met name Commissie en EDEO, op crisisbeheersing en conflictpreventie, door dialoog over de uitvoering van de Raadsconclusies over de Geïntegreerde Benadering. NL brengt hierbij eigen «best practice» in, en werkt in landen als Mali en CAR nauw met EU samen.
- Bevorderen van een vroegtijdig herstel na crises en post-conflict en het stimuleren van een belangrijke rol voor het maatschappelijk middenveld bij lokale conflictpreventie en bevorderen van participatie van burgers.

- Nauwere samenwerking en meer coherentie tussen de Nederlandse activiteiten in internationale crisisbeheersingsoperaties en veiligheid en rechtsordeprogramma's in fragiele staten door gezamenlijk besluitvorming over financiering uit het Budget Internationale Veiligheid.
- Middels NL co-voorzitterschap van het Global Partnership for Effective Development Cooperation aandacht vestigen op conflictsensitieve private sectorontwikkeling. Hiermee kan werkgelegenheid, en daarmee stabiliteit, in fragiele staten bevorderd worden.

C: Beleidswijzigingen

- Meer nadruk op brede justitiële ketenbenadering, en op toegang tot het rechtssysteem voor kwetsbare groepen.
- Meer inzet op een functionerende rechtsorde voor een gunstig ondernemingsklimaat, ook in fragiele staten.
- De inzet op Security Sector Reform wordt geïntensiveerd ondermeer in samenwerking met de AU; effecten van internationale georganiseerde criminaliteit op de stabiliteit van fragiele staten zal worden meegenomen in V&R programmering.
- NL gaat de recent opgezette netwerken beter inzetten t.b.v. concrete crisissituaties, o.a. via strategische partnerschappen en kennisplatform Veiligheid en Rechtsorde. Via het kennisplatform is aansluiting met internationale partners bewerkstelligd, zijn onderzoeksmiddelen toegekend en worden onderzoeksresultaten vertaald naar beleid en uitvoering.
- Het verkleinen van risico's op rampen wordt nu breed in de hele OS meegenomen; vanuit humanitaire hulp wordt de focus verschoven naar rampenparaatheid.
- Vanaf 2015 wordt het Budget voor Internationale Veiligheid (BIV) opgenomen op de begroting van het Ministerie van Defensie. Jaarlijks wordt bij Voorjaarsnota de inzet voor veiligheidssectorhervormingen, vredes- en capaciteitsopbouw en beveiliging van hoog-risico posten overgeheveld naar Buitenlandse Zaken en Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking.
- Door grote toename van het aantal en de omvang van humanitaire rampen en het afgenomen humanitaire hulpbudget (subartikel 4.1) dat grotendeels aan het begin van het jaar wordt ingevuld, is besloten tot invoering van een nieuw noodhulpfonds tijdens de huidige kabinetsperiode. Het fonds is flexibel inzetbaar tot en met 2017 en additioneel aan het bestaande budget voor humanitaire hulp. Met het fonds kan Nederland adequaat bijdragen aan de huidige en toekomstige grote rampen, inclusief opvang van vluchtelingen in de regio. Dit flexibel in te zetten fonds is additioneel aan het humanitaire hulpbudget, maar de uitgangspunten van het humanitaire beleid, zoals handhaving humanitaire principes en coördinatie zullen ook voor dit fonds gelden.

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 4 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling

Bedragen in EUR 1.000	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	559.660	1.197.200	366.379	440.402	324.132	488.132	324.132
Uitgaven:							
Programma-uitgaven totaal	527.379	1.049.667	394.571	394.571	394.571	404.571	414.571
waarvan juridisch verplicht			91%				
4.1 Humanitaire hulp	233.892	217.767	205.017	205.017	205.017	205.017	205.017
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>							
UNHCR		33.000	33.000				
Wereldvoedsel- programma		36.000	36.000				
UNRWA		13.000	13.000				
Noodhulppro- gramma's		130.767	123.017				
4.2 Budget Internationale Veiligheid; voorkomen en terugdringen van conflictsituaties		22.798	0	0	0	0	0
Veiligheid voor mensen; Budget Internationale Veiligheid		22.798					
4.3 Rechtstaatontwikkeling, weder- opbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie	293.487	239.102	189.554	189.554	189.554	199.554	209.554
<i>Bijdragenover- eenkomst</i>							
landenpro- gramma's legitieme en capabele overheid		6.000	5.000				
Landenpro- gramma's functionerende rechtsorde		26.000	12.000				
Midden Amerika programma Kunduz		14.567	10.100				
Trainings missie		3.118					
Landenpro- gramma's inclusieve en politieke processen; vredesdialoog en conflictpre- ventie		42.989	40.879				

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>								
	functionerende rechtsorde		9.000	10.000				
	Inclusieve politieke processen: vredesdialoog en conflictpreventie		47.348	36.300				
	Vredesdividend: werkgelegenheid en basisvoorzieningen		66.612	56.000				
	Legitieme en capabele overheid		23.468	19.275				
4.4	Noodhulpfonds	0	570.000	0	0	0	0	0
	Noodhulpfonds		570.000					
	Ontvangsten			0	0	0	0	0
4.20	Budget Internationale Veiligheid; voorkomen en terugdringen van conflictsituaties			0	0	0	0	0

D2: Budgetflexibiliteit

Het budget voor humanitaire hulp kent een deel dat nog niet juridisch verplicht is. De uitgaven voor dit onderdeel zijn afhankelijk van de actualiteit en de behoefte bij de inzet in noodsituaties. De wereldwijd in te zetten core bijdragen aan internationale bij noodhulp meest betrokken organisaties zijn al wel juridisch vastgelegd. Ook de programma's voor functionerende rechtsorde en capabele overheid, inclusieve en politieke processen, vredesdividend; werkgelegenheid en basisvoorzieningen en functionerende rechtsorde zijn nagenoeg allemaal juridisch vastgelegd. Het betreft programma's die in 2014 of eerder zijn gestart.

E: Toelichting op de financiële instrumenten

4.1 Humanitaire Hulp

- Niet-geoormerkte bijdragen aan het wereldwijde VN-noodhulpfonds Central Emergency Response Fund (CERF), UN-OCHA en het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) ten behoeve van de snelle beschikbaarheid en flexibiliteit van de humanitaire hulp.
- Ongeoormerkte bijdragen aan UNHCR, UNRWA en WFP, eveneens ten behoeve van snelle beschikbaarheid en flexibiliteit. Bijdragen aan de International Strategy for Disaster Risk Reduction (ISDR) van de VN en het Global Network of Civil Society Organizations for Disaster Reduction (GNDR); deze organisaties houden zich bezig met vermindering van (effecten van) rampen.
- Verlichting van noden bij de grote humanitaire crises. Besluitvorming met betrekking tot bijdragen wordt gebaseerd op de inventarisatie van noden door de VN, het zgn. Consolidated Appeals Process (CAP). De bijdragen kunnen worden ingezet via VN-organisaties, gemeenschap-

pelijke landenfondsen (Common Humanitarian Funds), (Internationale) Rode Kruis of NGO's.

4.2 Budget Internationale Veiligheid; voorkomen en terugdringen van conflictsituaties

- Vanaf 2015 is het budget voor Internationale Veiligheid (BIV) opgenomen op de begroting van het Ministerie van Defensie.

4.3 Rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische structuren en tegengaan van corruptie

- **Legitieme en capabele overheid** wordt geheel gefinancierd via een aantal grote, internationaal opererende NGO's en IGO's op het gebied van corruptie, democratisering, lokaal bestuur en politieke partijen.
- **Inclusieve politieke processen en vredesdialog**, wordt voor het overgrote gedeelte uitgevoerd via een mix van nationale en internationale NGO's. Daarnaast is er een bedrag van circa EUR 4 mln. per jaar gereserveerd voor kennisontwikkeling op het gebied van vrede, veiligheid en rechtstaatontwikkeling.
- Bij de **wederopbouw (vredesdividend)** is sprake van uitvoering d.m.v. NGO's. In het geval van Specifieke landenprogramma's wordt ook vaak gekozen voor uitvoering via het multilaterale kanaal (Multi-Donor Trust Funds), met het oog op de noodzakelijke coördinatie ter plekke en het belang van de betrokkenheid van de nationale overheid bij de uitvoering.
- In het geval van **rechtstaatontwikkeling** is de International Development of Law Organisation (IDLO), dat in 2014 een «branch office» in Den Haag opende, een belangrijke uitvoeringspartner. Daarnaast wordt met centrale middelen met een beperkt aantal multilaterale en niet-gouvernementele organisaties samengewerkt en is op landenniveau een beperkt aantal NGO's actief in de bilaterale programma's.

Artikel 5: Versterkte kaders voor ontwikkeling

A: Algemene doelstelling

Versterkte kaders voor ontwikkeling en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren; het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland en bijdragen aan migratie en ontwikkeling.

B: Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor:

Financieren

- Het bijdragen aan organisaties die een belangrijke systeemfunctie hebben binnen het multilaterale ontwikkelingsarchitectuur.
- Het plaatsen van structureel circa 75 assistent-deskundigen uit Nederland en ontwikkelingslanden op interessante posities bij multilaterale organisaties.
- Het verlenen van schuldverlichting in de Club van Parijs, de Wereldbank en de regionale ontwikkelingsbanken. Het in internationaal verband deelnemen in de kapitaal-aanvullingen van de regionale ontwikkelingsbanken.
- Het steunen van lokale sport- en culturele organisaties in 6 partnerlanden. Sport en cultuur worden door die organisaties ingezet om de rol van jongeren en vrouwen te versterken in sociale ontwikkeling, water- en sanitatieprojecten, vrede en veiligheid, infrastructuur en projecten gericht op verbetering van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.
- Het ondersteunen van initiatieven die cultuur en sport inzetten voor ontwikkeling, zowel op de posten als door middel van subsidies aan Nederlandse organisaties zoals het Prins Claus Fonds en KNVB WorldCoaches.
- Het ondersteunen van initiatieven op het vlak van migratie en ontwikkeling.

Stimuleren

- Het leveren van een bijdrage in relevante fora aan het overleg over de hervorming van de multilaterale ontwikkelingsarchitectuur.
- Het toezien op de uitvoering door multilaterale organisaties van strategische aanwijzingen die de lidstaten in de VN opstellen.
- Het bevorderen van meer coherent beleid en samenwerking door multilaterale organisaties op hoofdkantoor- en landenniveau.
- Het bevorderen dat multilaterale organisaties resultaatgericht werken en hun resultaten zichtbaar maken.
- Beïnvloeding van de formulering en vaststelling van nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in het kader van de post-2015 agenda.
- Het toezien op de uitvoering van een nieuwe ontwikkelingsagenda door multilaterale organisaties.
- In de betrokken multilaterale instellingen een bijdrage leveren aan het overleg over schuldhoudbaarheid.
- Het pleiten voor een gezonde kapitaalpositie van de regionale ontwikkelingsbanken.
- Het verbinden van culturele en sportieve initiatieven met onderwerpen van internationaal beleid, in het bijzonder ontwikkeling, democratisering, maatschappelijke transitie en mensenrechten.
- Het stimuleren dat er rekening wordt gehouden met het belang van ontwikkelingslanden binnen het rijksbrede migratiebeleid.

- De positieve bijdrage van migratie aan ontwikkeling bevorderen en de negatieve effecten tegengaan.

Regisseren

De coördinatie van de rijksbrede multilaterale inzet op het terrein van ontwikkelingssamenwerking.

C: Beleidswijzigingen

- Inzet op een geïntegreerde agenda voor de ontwikkelingsdoelstellingen post-2015, waarin de drie elementen van duurzaamheid samenkomen.
- Voor sport en cultuur wordt het aantal programmalanden verkleind (van 10 naar 7). Verder wordt de kennisuitwisseling versterkt.

D1: Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 5 Versterkte kaders voor ontwikkeling

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen		- 118.106	217.552	21.217	186.586	28.672	185.672	20.672
Uitgaven:								
Programma-uitgaven totaal		334.920	196.687	58.110	45.345	- 11.425	40.430	30.029
	waarvan juridisch verplicht			100%				
5.1	Versterkte multilaterale betrokkenheid	227.589	191.117	159.617	159.882	135.882	135.882	135.882
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>							
	UNDP		27.500	17.500				
	UNICEF		19.000	14.000				
	UNIDO		1.950	1.950				
	Middelenaanvulling multilaterale banken en fondsen		121.219	104.296				
	Kapitaalaanvullingen multilaterale banken en fondsen		5.498	5.498				
	Speciale multilaterale activiteiten		6.950	7.373				
	Assistent- deskundigen programma		9.000	9.000				
5.2	Overig armoedebeleid	99.285	- 3.430	- 110.507	- 123.537	- 156.307	- 104.452	- 114.853
	<i>Bijdragenover- eenkomst</i>							
	Kleine activi- teiten posten en cultuur en ontwikkeling		12.937	12.011				
	Voorlichting op het terrein van ontwikkelingssamenwerking		14.800	9.350				
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>							
	Schuldver- lichting		48.111	48.667				
	Unesco		2.000	2.000				
	nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNP en/of toerekeningen		- 81.278	- 182.535				
5.3	Bijdrage aan migratie en ontwikkeling	8.046	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
	<i>Subsidies</i>							

Bedragen in EUR 1.000		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Migratie en ontwikkeling		3.500	3.100				
	Ontvangsten	78.619	106.715	79.542	164.537	76.882	74.492	72.154
5.20	Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	59.248	55.539	48.366	43.361	45.706	43.316	40.978
5.21	Ontvangsten OS	19.371	51.176	31.176	121.176	31.176	31.176	31.176
5.22	Koersverschillen OS	0	pm	pm	pm	pm	pm	pm

D2: Budgetflexibiliteit

Alle uitgaven voor versterkte multilaterale betrokkenheid, overig armoedebeleid en migratie en ontwikkeling zijn volledig juridisch verplicht.

E: Toelichting op de financiële instrumenten

5.1 Versterkte multilaterale betrokkenheid

- Bijdragen aan de begroting van de Internationale Financiële Instellingen via middelenaanvulling, kapitaalverhogingen en specifieke programma's of trustfondsen ter bestrijding van armoede in ontwikkelingslanden over een breed spectrum aan sectoren, o.a. op terrein van economische en sociale sectoren.
- Nederland ondersteunt een aantal multilaterale systeemorganisaties die, behalve dat zij direct werkzaam zijn op het terrein van armoedebestrijding, ook van groot belang zijn voor het effectief functioneren van het multilaterale kanaal en het versterken van armoedebeleid in ontwikkelingslanden. Het betreft de Wereldbank, UNDP en UNICEF.
- Het Nederlandse multilaterale assistent-deskundigen programma draagt bij aan capaciteitsopbouw van deskundigen in ontwikkelingslanden en aan het versterken van de invloed van ontwikkelingslanden in internationale organisaties.

5.2 Overig armoedebeleid

- Compensatie van de Wereldbank (IDA) en regionale ontwikkelingsbanken voor schuldverlichting geeft ontwikkelingslanden de financiële ruimte een sterker eigen armoedebeleid te voeren.
- Kleinere activiteiten op ambassades en consulaten-generaal op het terrein van cultuur en ontwikkeling.
- Voor cultuur- en sport activiteiten in ontwikkelingslanden en uitwisseling is een bedrag beschikbaar, dat deels via ambassades in Mali, Indonesië, Egypte, Kenya, Zuid-Afrika, Suriname en Palestijnse Gebieden wordt ingezet en deels via Nederlandse cultuur-, sport- en ontwikkelingsorganisaties, zoals het Prins Clausfonds, NSA Internationaal en het Hubert Bals Fonds.
- Voorlichting op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Op dit artikelonderdeel is een negatief bedrag opgenomen waar wijzigingen van het totale ODA-budget als gevolg van BNP-mutaties worden verwerkt evenals aanpassingen in de toerekeningen (o.a. EKI en de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen). In het kader van verantwoord begroten worden de financiële instrumenten

opgenomen op de beleidsartikelen. Omdat BNP mutaties een aantal keren per jaar plaatsvinden wordt hiermee geanticipeerd op schommelingen.

5.3 Bijdrage aan migratie en ontwikkeling

- Aan niet-gouvernementele organisaties en interstatelijke organisaties die activiteiten uitvoeren op terrein van migratie en ontwikkeling kunnen subsidies of bijdragen worden verstrekt.

Ontvangsten

- Het betreft hierbij restituties op OS programma's die een lagere realisatie kennen dan oorspronkelijk voorzien. Vanwege bevoorschotting komt het voor dat hierbij restsaldi ontstaan. Daarnaast worden hierop ook de ontvangsten met betrekking tot aflossingen op begrotingsleningen verwerkt.

Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk

In het verdiepingshoofdstuk wordt informatie gegeven over de budgettaire aansluiting tussen de Ontwerpbegroting 2014 en de begroting 2015. Alleen mutaties boven EUR 2 miljoen en mutaties met een structurele doorwerking worden toegelicht en de mutaties t/m de eerste supplettoire begroting 2014 zijn eerder al tijdens de Voorjaarsnota toegelicht.

Artikel 1 Duurzame handel en investeringen							
Opbouw uitgaven (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		463.256	491.830	678.020	773.984	473.055	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		- 45.000	0	0	0	0	
Mutatie 1e supplettoire begroting 2014		44.627	52.417	- 74.558	- 19.031	2.098	
nieuwe mutaties 2014		- 19.750	- 29.750	- 30.000	- 30.000	- 50.000	
Stand ontwerpbegroting 2015	373.529	443.133	514.497	573.462	724.953	425.153	425.153

Toelichting artikel 1:

Vanwege kortingen op het ODA-budget, als gevolg van een dalend BNP het afgelopen jaar, wordt het budget voor Duurzame handel en investeringen op het terrein van versterkt privaat ondernemerschap meerjarig verlaagd.

Artikel 1 Duurzame handel en investeringen							
Opbouw ontvangsten (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		9.315	5.167	8.463	4.815	1.815	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		0	0	0	0	0	
Mutatie 1e supplettoire begroting 2014		0	2.100	5.000	0	0	
nieuwe mutaties 2014		0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2015	1.833	9.315	7.267	13.463	4.815	1.815	1.815

Artikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water							
Opbouw uitgaven (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		581.953	616.602	686.532	751.532	751.532	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		5.000	0	0	0	0	
Mutatie 1e supplettoire begroting 2014		- 10.673	- 22.549	- 4.172	- 45.792	- 45.792	
nieuwe mutaties 2014		- 30.000	- 30.000	- 50.000	- 40.000	- 25.000	
Stand ontwerpbegroting 2015	666.235	546.280	564.053	632.360	665.740	680.740	685.740

Toelichting artikel 2:

Vanwege kortingen op het ODA-budget, als gevolg van een dalend BNP het afgelopen jaar, wordt het budget voor Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water op het terrein van marktontwikkeling, duurzame voedselproductie en het versterken van het ruraal ondernemingsklimaat meerjarig verlaagd. Daarnaast worden de Landenprogramma's voor integraal waterbeheer en drinkwater en sanitatie bijgesteld.

Artikel 3 Sociale vooruitgang							
Opbouw uitgaven (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		985.987	945.091	842.823	737.823	737.823	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		33.000	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2014		- 379	1.321	6.438	- 4.875	125	
nieuwe mutaties 2014		- 2.478	- 2.478	- 2.478	- 2.478	- 2.478	
Stand ontwerpbegroting 2015	1.115.501	1.016.130	943.934	846.783	730.470	735.470	735.470

Artikel 4 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling							
Opbouw uitgaven (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		685.469	689.571	689.571	689.571	689.571	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		7.000	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2014		- 197.802	43.350	0	0	0	
nieuwe mutaties 2014		555.000	- 338.350	- 295.000	- 295.000	- 285.000	
Stand ontwerpbegroting 2015	527.379	1.049.667	394.571	394.571	394.571	404.571	414.571

Toelichting artikel 4

Door herprioritering wordt EUR 5 miljoen in 2014 overgeheveld naar de begroting van Buitenlandse Zaken (V). Vanaf 2015 wordt het budget voor Internationale veiligheid structureel overgeheveld naar de begroting van Defensie. Onderdeel van deze overheveling is dat EUR 60 miljoen beschikbaar blijft voor de begrotingen van BZ en BH&OS ter financiering van veiligheidssectorhervormingen, vredes- en capaciteitsopbouw en beveiliging van hoog-risico posten. Dit wordt jaarlijks bij Voorjaarsnota verwerkt.

Voor 2014 is het noodhulpfonds ingesteld. Dit fonds is flexibel inzetbaar in de periode 2014–2017. Dit betekent dat het beschikbare bedrag in 2014 niet volledig zal worden uitgegeven, maar zal worden verdeeld over de komende jaren. (naar verwachting EUR 100 mln in 2014, EUR 170 mln in 2015 en EUR 150 mln in 2016 en 2017)

Artikel 4 Vrede en veiligheid voor ontwikkeling							
Opbouw ontvangsten (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014				0	0		
mutatie nota van wijziging 2014				0	0		
mutatie amendement 2014				0	0		
Mutatie 1e suppletoire begroting 2014				25.500	25.500		
nieuwe mutaties 2014				- 25.500	- 25.500		
Stand ontwerpbegroting 2015				0	0		

Toelichting artikel 4:

Als gevolg van de overheveling van het Budget Internationale Veiligheid (BIV) naar het Ministerie van Defensie worden ook de ontvangsten overgeheveld.

Artikel 5 Versterkte kaders voor ontwikkeling							
Opbouw uitgaven (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		79.011	- 7.516	79.487	- 152.231	84.906	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2014		41.496	- 78.571	- 178.648	- 21.931	- 128.290	
nieuwe mutaties 2014		76.180	144.197	144.506	162.737	83.814	
Stand ontwerpbegroting 2015	334.920	196.687	58.110	45.345	- 11.425	40.430	30.029

Op dit artikel zijn de correcties verwerkt als gevolg van de daling van het BNP en het hieraan gekoppelde ODA-budget.

Artikel 5 Versterkte kaders voor ontwikkeling							
Opbouw ontvangsten (EUR 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		86.715	80.117	75.675	77.337	74.947	
mutatie nota van wijziging 2014		0	0	0	0	0	
mutatie amendement 2014		0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2014		0	0	0	0	0	
nieuwe mutaties 2014		20.000	- 575	88.862	- 455	- 455	
Stand ontwerpbegroting 2015	78.619	106.715	79.542	164.537	76.882	74.492	72.154

De stijging van de ontvangsten wordt veroorzaakt door restituties van de Wereldbank, het *Global Trade Liquidity Program* (GTIP).

Bijlage 2: Moties en toezeggingen in het vergaderjaar 2013/2014

MOTIES BH&OS (XVII)			
Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
12-09-2013	Motie Schouw c.s. 19 637, nr. 1717 : over het verhogen van het quotum voor hervestiging van 2014	Dertigledende debat over het bericht «Het kabinet ziet niets in opvang van vluchtelingen uit Syrië d.d. 12 september 2013	Zal door MinV&J behandeld worden
12-09-2013	Motie Schouw c.s. 19 637, nr. 1718 : over een meer actieve rol van de regering in de Europese coördinatie van hulp aan Syrië	Dertigledende debat over het bericht «Het kabinet ziet niets in opvang van vluchtelingen uit Syrië d.d. 12 september 2013	Aan voldaan in brief DSH-888/2013, verzonden op 16 oktober 2013
12-09-2013	Motie Van der Staaij/Van Hijum 19 637, nr. 1716 : over voorrang geven aan de meest kwetsbare en bedreigde personen	Dertigledende debat over het bericht «Het kabinet ziet niets in opvang van vluchtelingen uit Syrië 12 september 2013	Zal door MinV&J behandeld worden
12-09-2013	Motie Voordewind 19 637, nr. 1715 : over het loskoppelen van 250 Syrische vluchtelingen van het bestaande quotum	Dertigledende debat over het bericht «Het kabinet ziet niets in opvang van vluchtelingen uit Syrië d.d. 12 september 2013	Zal door MinV&J behandeld worden
12-09-2013	Motie Voortman c.s. 19 637, nr. 1712 : over ruimhartige opvang van Syrische vluchtelingen in Nederland	Dertigledende debat over het bericht «Het kabinet ziet niets in opvang van vluchtelingen uit Syrië d.d. 12 september 2013	Zal door MinV&J behandeld worden
03-10-2013	Motie de Caluwé/Agnes Mulder 26 234, nr. 142 : geen extra regelgeving bovenop de OESO-richtlijnen	VAO Landroof d.d. 3 oktober 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-10495/2013, verzonden op 30 september 2013
03-10-2013	Motie Smaling/Jasper van Dijk 26 234, nr. 146 : uitbreiding van het landbouwareaal binnen het speerpunt «Voedselzekerheid»	VAO Landroof d.d. 3 oktober 2013	Ondersteuning beleid
03-10-2013	Motie Van Ojik (gewijzigd) 26 234, nr. 147 : aanscherpen van de OESO-richtlijnen met het oog op landrechten van boeren	VAO Landroof d.d. 3 oktober 2013	In behandeling
11-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 625 nr. 52 : uitbreiding van de eis van ontwikkelingsrelevantie voor investeringen uit het Dutch Good Growth Fund	Notaoverleg Ondernemen voor Ontwikkeling (DGGF) d.d. 11 november 2013	Ondersteuning beleid
11-11-2013	Motie Van Ojik 33 625 nr. 56 : activiteiten uit het Dutch Good Growth Fund in lijn laten zijn met internationale duurzaamheidsafspraken	Notaoverleg Ondernemen voor Ontwikkeling (DGGF) d.d. 11 november 2013	Ondersteuning beleid

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
11-11-2013	Motie Van Ojik 33 625, nr. 55 : voldoen aan arbeidsvoorwaarden voor steun uit het Dutch Good Growth Fund	Notaoverleg Ondernemen voor Ontwikkeling (DGGF) d.d. 11 november 2013	Ondersteuning beleid
11-11-2013	Motie Van Ojik 33 750 V nr. 13 : de inzet van het Budget voor Internationale Veiligheid als uitgangspunt te nemen dat die inzet bijdraagt aan de versterking van de rol van vrouwen in conflictsituaties	Notaoverleg Budget Internationale Veiligheid d.d. 11 november 2013	In behandeling
28-11-2013	Motie Agnes Mulder en de Caluwé 33 750 nr. 30 : een visie op het grensoverschrijdende bedrijfsleveninstrumentarium	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DDE over effectieve private sector ontwikkeling, verzonden op 25 april 2014
28-11-2013	Motie Jan Vos 33 750 nr. 28 : Kamer regelmatig informeren over TTIP en nationale maatregelen privacy (de borging van privacy in het handelsakkoord tussen de EU en de VS)	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief IMH-64555/14, verzonden op 7 februari 2014
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 625 nr. 65 : de politieke onafhankelijkheid van maatschappelijke organisaties	VAO Maatschappelijke Organisaties en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 28 november 2013	Aan voldaan in brief DSO-122/14, verzonden op 13 mei 2014
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 625 nr. 66 : jaarlijkse reflectie op de verhouding tussen de kanalen en de vraag in hoeverre de daarin gemaakte keuzes bijdragen aan een goede uitvoering van de beleidsprioriteiten	VAO Maatschappelijke Organisaties en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 28 november 2013	Aan voldaan in brief DSO-122/14, verzonden op 13 mei 2014
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 750 nr. 31 : afrekenbare doelen op het terrein van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking in 2014	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief BIS-034/14, verzonden op 20 maart 2014
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 750 nr. 33 : het beleid ten aanzien van intellectueel eigendom	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief EZ, verzonden op 8 juli 2014.
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 750 nr. 34 : bestedingen uit het BIV en het DGGF	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	In behandeling
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 750 nr. 35 : de bestrijding van vrouwenbesnijdenis nadrukkelijker als politieke prioriteit benoemen en uitdragen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DSO-124/14, verzonden op 28 april 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
28-11-2013	Motie Sjoerdsma 33 750 nr. 36 : de kans voor studenten uit ontwikkelingslanden om in Nederland te studeren	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DSO/030/14, verzonden op 6 mei 2014
28-11-2013	Motie Van der Staaij 33 750 nr. 43 : verankering van voorkombare infectieziekten in het SRGR-beleid	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DSO/GA-054/14, verzonden op 20 maart 2014
28-11-2013	Motie Van Laar 33 625 nr. 62 : het mogelijk maken dat organisaties uit een DAC-land deel uitmaken van een alliantie	VAO Maatschappelijke Organisaties en ontwikke- lingssamenwerking d.d. 28 november 2013	Aan voldaan in brief DSO-122/14, verzonden op 13 mei 2014
28-11-2013	Motie Van Laar 33 750 nr. 29 : expliciete aandacht voor vrouwen en meisjes in OS-beleidsdocumenten	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	In behandeling
28-11-2013	Motie Van Ojik 33 750 nr. 42 : TTIP en ISDS: onderzoek naar risico's en de Kamer over resultaten informeren. In Europees verband inzetten om ongewenste gevolgen akkoord aan te pakken/ opname van het ISDS in het handelsakkoord tussen de VS en de EU	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-231032/14, verzonden op 16 mei 2014
28-11-2013	Motie Van Ojik en Jasper van Dijk 33 750 nr. 41 : de grote verschillen in ontwikkelingsniveau van ACP-landen, in EU-rol van honest broker spelen en aandringen op flexibele opstelling	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief IMH-114339/14, verzonden op 19 maart 2014
28-11-2013	Motie Voordewind 33 750 nr. 37 : een breed convenant met de Nederlandse kledingbranche voor risicolanden	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	In behandeling
28-11-2013	Motie Voordewind 33 750 nr. 38 : het streven naar gelijkwaardigheid van de drie domeinen in het speerpunt water	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DME-48485/14, verzonden op 11 februari 2014
03-12-2013	Motie van Laar 33 750 V, nr. 14 : bij elke missie gefinancierd uit het BIV expliciet en voor zover mogelijk aan geven hoe Nederland invulling geeft aan haar betrokkenheid aan wat het perspectief op lange termijn is	Notaoverleg Budget Internationale Veiligheid d.d. 11 november 2013	In behandeling

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
17-12-2013	Motie Sjoerdsma 26 485 nr. 171 : ervoor zorg te dragen dat bedrijven rijksbreed enkel in aanmerking komen voor overheidssteun indien zij handelen conform de OESO-richtlijnen	VAO MVO-Bangladesh d.d. 17 dec. 2013	In behandeling
17-12-2013	Motie Voordewind 26 485 nr. 170 : de financiële sector expliciet op te nemen in het mvo-risicosectorenbeleid om duurzaamheid en transparantie in deze sector te bevorderen	VAO MVO + Bangladesh d.d. 17 dec. 2013	Aan voldaan in brief EDT-5430/14, verzonden op 24 juni 2014
18-12-2013	Motie van Vliet 25 086, nr. 69 : alert zijn op fiscale afwijkingen in andere landen en, fiscale innovatie als uitgangspunt te hanteren	Plenair SEO-onderzoek d.d. 18 dec. 2013	Zal door MinFIN behandeld worden
18-12-2013	Motie Van Vliet 25 087 nr. 70 : bij eventuele heronderhandeling over belastingverdragen met derde staten het behoud van de Ned. fiscale positie als uitgangspunt hanteren	Plenair SEO-onderzoek d.d. 18 dec. 2013	Zal door MinFIN behandeld worden
20-02-2014	Motie Jasper Van Dijk, 21 501-02 nr. 1334 : over het TTIP-vrijhandelsverdrag mag geen verlaging van Europese standaarden betekenen	AO RBZ-Handelsraad d.d. 13 februari 2014 / VAO RBZ-Handelsraad d.d. 20 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-16673/14, verzonden op 22 april 2014
20-02-2014	Motie Klaver en Jan Vos, 21 501-02 nr. 1335 : beziën of en hoe Amerikaanse bedrijven NAFTA ISDS zouden kunnen gebruiken om claims in te dienen in Nederland	AO RBZ-Handelsraad d.d. 13 februari 2014 / VAO RBZ-Handelsraad d.d. 20 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-2014.328124, verzonden op 25 juni 2014
20-02-2014	Motie Klaver, 21 501-02 nr. 1336 : dat de Europese Unie onverkort vasthoudt aan het voorzorgsprincipe in het onderhandelen met de VS over het handelsakkoord	AO RBZ-Handelsraad d.d. 13 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-16673/14, verzonden op 22 april 2014
20-02-2014	Motie Klaver/v. Dijk, 21 501-02, nr. 1338 : het TTIP-verdrag altijd ter goedkeuring voor te leggen aan het parlement	AO RBZ-Handelsraad d.d. 13 februari 2014	In behandeling
20-02-2014	Motie van Dijk, 21 501-02, nr. 1333 : brede consultatie te organiseren over het vrijhandelsverdrag EU-VS (TTIP) en de resultaten aan de Kamer te sturen	AO RBZ-Handelsraad d.d. 13 februari 2014	Aan voldaan in brief DGBEB-231032/14, verzonden op 16 mei 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
06-03-2014	Motie Van Laar en De Caluwé 33 625 nr. 75 : het inpassen van de HPV-vaccinatie in de SRGR-programma's	VAO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 11 maart 2014	Aan voldaan in brief DSO/GA-054/14, verzonden op 20 maart 2014
06-03-2014	Motie Van Laar en Jasper Van Dijk 33 625 nr. 77 : continueren van de steun aan maatschappelijke organisaties	VAO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 11 maart 2014	Aan voldaan in brief DSO-075/14, verzonden op 10 april 2014
11-03-2014	(Gewijzigde) Motie Van Laar en Sjoerdsma 33 625, nr. 76 : 5 miljoen euro oormerken voor projecten voor veilige abortus	VAO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 11 maart 2014	In behandeling
13-05-2014	Motie de Caluwé 33 625 nr. 101 : het herzien van het meerjarenplan voor Mali	VAO MJSP's d.d. 13 mei 2014	In behandeling
13-05-2014	Motie de Caluwé 33 625 nr. 103 : Oeganda waarschuwen voor verdergaande maatregelen van Nederland	VAO MJSP's d.d. 13 mei 2014	Aan voldaan in brief DIE-372092/14, verzonden op 17 juli 2014
13-05-2014	Motie de Caluwé en Mulder 33 625 nr. 102 : één concreet en meetbaar doel per partnerland in de speerpuntenbrief van september	VAO MSJP's d.d. 13 mei 2014	In behandeling
13-05-2014	Motie Van Laar en Mulder 33 625 nr. 100 : met Ambassades zoeken naar extra impulsen in de strijd tegen seksueel geweld	VAO MJSP's d.d. 13 mei 2014	In behandeling
23-06-2014	Motie Agnes Mulder 33 916 nr. 4 : Het versterken van «enabling environment»	Notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	In behandeling
01-07-2014	Gewijzigde motie Leegte (t.v.v. 33 916, nr. 5): De nadruk leggen op het benutten van kansen	Notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	Ondersteuning beleid
01-07-2014	Gewijzigde motie Leegte (t.v.v. 33 916, nr. 6): Een platform creëren waar vraag en aanbod elkaar kunnen vinden	Notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	In behandeling
01-07-2014	Gewijzigde motie Leegte (t.v.v. 33 916, nr. 7): Overleg plegen over investeringsvoorstellen en gemengde vormen van financiering	Notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	Ondersteuning beleid
01-07-2014	Motie Van Laar 33 916 nr. 13 : Altijd vooropstellen van ontwikkelingsrelevantie en inclusieve groei	Nota overleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	Ondersteuning beleid

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
01-07-2014	Motie Van Laar 33 916 nr. 14 : Het lokale maatschappelijk middenveld actief betrekken bij het bedrijfsleveninstrumentarium	Nota overleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	Ondersteuning beleid
01-07-2014	Motie Van Laar 33 916 nr. 15 : Het DRIVE-programma	Nota overleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	In behandeling
01-07-2014	Motie Van Ojik 33 916 nr. 12 : Onafhankelijke controle en monitoring op Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	Nota overleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	Ondersteuning beleid
01-07-2014	Motie Van Ojik 33 916 nr. 10 : Armoedebestrijding expliciet als doel stellen	Notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 201	Ondersteuning beleid
01-07-2014	Nader gewijzigde motie Leegte en Agnes Mulder (t.v.v. 33 916, nr. 9): Over mogelijkheden om de inzet van het Nederlandse bedrijfsleven bij nationale en internationale instrumenten te vergroten	Notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	In behandeling
03-07-2014	(Gewijzigde) Motie Jasper Van Dijk (tvv 26 485, nr. 183): Niet-vrijblijvende afspraken om landroof tegen te gaan	VAO IMVO d.d. 3 juli 2014	In behandeling
04-07-2014	Motie Jan Vos c.s. 26 485 nr. 180 : Inzicht in de herkomst van door de energiebedrijven gebruikte steenkolen	VAO IMVO d.d. 3 juli 2014	In behandeling

TOEZEGGINGEN BH&OS (XVII)

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
03-07-2013	Informereren over EU-donorconferentie voor Somalië van 16 september a.s., incl. Nederlandse inzet en terugblik op verleende hulp	AO Somalië d.d. 3 juli 2013	Aan voldaan in brief DAF-2013.258459, verzonden op 17 september 2013
03-07-2013	Overzicht sturen met uitsplitsing van Nederlandse hulp aan Somalië, met daarbij ook informatie over Nederlandse inzet voor remittances en over samenwerking met Turkije m.b.t. Somalië	AO Somalië d.d. 3 juli 2013	Aan voldaan in brief DAF-258459/13, verzonden op 13 september 2013

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
08-07-2013	De Kamer ontvangt na het zomerreces maar in ieder geval voor de begrotingsbehandeling de jaarrapportage wapenexport 2012	AO Wapenexportbeleid d.d. 3 juli 2013	Aan voldaan in brief BEB/IMH 2013.267531, verzonden op 11 november 2013
08-07-2013	In het volgende jaarverslag komt er meer informatie over afwijkingen van begrote uitgaven	Wetgevingsoverleg d.d. 13 juni 2013	Aan voldaan. In de jaarverslagen is per artikel hierover een passage opgenomen.
08-07-2013	Later dit jaar komt er een beleidsdoorlichting van de Private Sector Ontwikkeling	Wetgevingsoverleg d.d. 13 juni 2013	Aan voldaan in «Kamerbrief inzake Effectieve privatesectorontwikkeling door focus en synergie», verzonden op 25 april 2014
08-07-2013	De Minister verkent de mogelijkheden van onderzoek door een onafhankelijke (bijv. het OPCW) naar het eindgebruik van het vanuit Nederland geëporteerde glycol	AO Wapenexportbeleid d.d. 3 juli 2014	Aan voldaan in brief DGBEB/IMH-254984/2013, verzonden op 3 september
08-07-2013	De Minister zal de Kamer eenmaal per jaar in een vertrouwelijke brief informeren over de afwikkeling van mogelijke malversaties, met in het jaarverslag informatie over resultaten van terugvorderingen	Wetgevingsoverleg d.d. 13 juni 2013	Aan voldaan in vertrouwelijke brief FEZ-2013/416, verzonden op 8 november 2013
08-07-2013	De Minister zal de Kamer in een brief informeren over beheer en capaciteit, in vergelijking met andere landen	Wetgevingsoverleg d.d. 13 juni 2013	Aan voldaan in brief FEZ-2013/423, verzonden op 18 oktober 2013
08-07-2013	Resultaten « tracking cell» voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen in Somalië door militairen van AMISOM	AO Somalië d.d. 3 juli 2013	Aan voldaan in brief DVB/CV-243/13, verzonden op 16 december 2013
30-08-2013	De Minister onderzoekt mogelijkheden voor meer hulp aan IDP's in Syrië en informeert de Kamer over de uitkomst	AO Syrië d.d. 30 augustus 2013	Aan voldaan in brief DSH-806/2013, verzonden op 20 september 2013
18-09-2013	De Minister informeert de Kamer periodiek per brief over de voortgang van de post-2015 ontwikkelingsagenda en de Nederlandse inzet daarbij en rapporteert daarin tevens over de resultaten met betrekking tot de MDG's en de Nederlandse financiële bijdrage daaraan	AO Nederlandse visie op de post-2015 ontwikkelingsagenda d.d. 18 september 2013	Aan voldaan in brief DMM/SE-321875, verzonden op 27 november 2013

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
19-09-2013	Kamer zal geïnformeerd worden over de sector risico analyse; waaronder de vraag naar openbaar maken van de sectoranalyses	AO Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen d.d. 19 september 2013	Aan voldaan tijdens technische briefing MVO sector risico analyse
19-09-2013	De Minister zal de Kamer rapporteren over de uitkomst van het gesprek met CEO's van bedrijven over verbetering van de transparantie met betrekking tot land deals	AO Landroof d.d. 18 september 2013	Aan voldaan in brief DDE-685/13, verzonden op 18 december 2013
19-09-2013	De Minister zal gezette tijden rapporteren naar de Kamer over de voortgang van de uitvoering van het Plan van Aanpak van de Nederlandse textielsector	AO Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen d.d. 19 september 2013	In behandeling
19-09-2013	De Minister zal in een volgende brief over Landroof maximaal rapporteren in termen van kwantitatieve ontwikkelingen en doelstellingen	AO Landroof d.d. 18 september 2013	Aan voldaan in brief DME-2014.177758, verzonden op 30 april 2014
19-09-2013	Voor het kerstreces komt er een brief over het Nationaal Actieplan Mensenrechten en Bedrijfsleven. Hierin wordt ingegaan op het NCP, onderzoeksmandaat van het NCP en inzagerecht	AO Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen d.d. 19 september 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-353777/13, d.d. 20 december 2013
01-10-2013	In een volgende brief over MVO zal nader ingegaan worden op naleving van OESO richtlijnen door bedrijven die meegaan met economische missies	AO Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen d.d. 19 september 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-2013.5665, verzonden op 4 juli 2013
03-10-2013	De Minister informeert de Kamer per brief over de Nederlandse positie ten aanzien van de Asian Development Bank	AO Wereldbank d.d. 3 oktober 2013	Aan voldaan in brief DMM/IF-187/2013, verzonden op 5 november 2013
23-10-2013	De Minister zal schriftelijk terugkomen op vragen CDA over Nederlandse handelsbevordering met sudan	AO RBZ d.d. 16 oktober 2013	Aan voldaan in brief DGBEB/DIO-2013.68911, verzonden op 2 december 2013
13-11-2013	De reserveringen voor kinderrechten in een overzicht	AO Maatschappelijke organisaties en ontwikkelingssamenwerking d.d. 13 november 2013	Aan voldaan in brief DSO/GA-72/14, verzonden op 28 maart 2014
13-11-2013	Uitwerking beleidskader	AO Maatschappelijke organisaties en ontwikkelingssamenwerking d.d. 13 november 2013	Aan voldaan in het MO subsidiekader op 13 mei 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
15-11-2013	De Kamer ontvangt uiterlijk eind september 2014 een brief over de wijze waarop de 3-D benadering wordt ingevuld	Notaoverleg Budget Internationale Veiligheid d.d. 11 november 2013	In behandeling
15-11-2013	De Minister informeert de Kamer voor het zomerreces per brief over hoe het Nederlandse ontwikkelings-samenwerkingsbeleid in de Palestijnse Gebieden in het evaluatieprogramma van het IOB is opgenomen	Notaoverleg Budget Internationale Veiligheid d.d. 11 november 2013	Aan voldaan in brief DAM-340106/14, verzonden op 3 juli 2014
15-11-2013	De Minister stuurt de kamer voor 1 juni 2014 een brief over ORIO naar aanleiding van de review van het Carnegie Consult	Notaoverleg Ondernemen voor Ontwikkeling d.d. 11 november 2013	Aan voldaan in brief DDE-204/14, verzonden op 25 april 2014
05-12-2013	Informeren over evaluatie NBSO Houston	Notaoverleg Modernisering Diplomatie d.d. 25 november 2013	Aan voldaan in brief DIO-6670/14, verzonden op 17 juli 2014
05-12-2013	Preciezer resultaten weergegeven van bijvoorbeeld handelsmissies	Notaoverleg Modernisering Diplomatie d.d. 25 november 2013	Aan voldaan met de verzending van de afgelopen kwartaalrapportage BZ-2013.83004
11-12-2013	Brief met techn uitleg over ISDS incl.appreciatie sociale,ecologische,financiële en rechtspositionele gevolgen voor Nederlandse bedrijven t.o.v. intern bedrijven, waarbij de risico's in kaart worden gebracht,in-cl(waar nodig)mitigerende maatregelen/acties	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief IMH-328124/14, verzonden op 25 juni 2014
11-12-2013	Brief op vragen lid Thieme over China, zuivel en handelsbevordering	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DIO-2013.13699, verzonden op 19 december 2013
11-12-2013	Brief over Internationaal Verdienvermogen	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013 + AO Economische missies en exportbevordering d.d. 19 december 2013	Aan voldaan in brief EDT-80225/14, verzonden op 16 mei 2014
11-12-2013	Brief over samenhangend beleidsverhaal waarin de relatie tussen middelen en doelstellingen uiteen wordt gezet	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DME-177758/14, verzonden op 30 april 2014
11-12-2013	CEO's energiebedrijven informeren over Kamermeerderheid voor transparantie over sourcing steenkolen tijdens gesprek 19/12	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-355893/13, verzonden op 23 december

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
11-12-2013	Gendercide: inventarisatie van de situatie in andere landen en inzet mensenrechtenambassadeur bezien	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief TFGV-06/2014, verzonden op 30 april 2014
11-12-2013	Kamer schriftelijk informeren TK over transactietax, inclusief voorstellen Noorwegen	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	Aan voldaan in brief EDT-1739-14, verzonden op 3 maart 2014
11-12-2013	Nader informeren in voorjaar over motie Smaling (145, AO landroof) over financiering landroof door banken en pensioenfondsen	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	In behandeling
11-12-2013	Noodhulp: bij bedragen boven 5 mln Kamer schriftelijk informeren en 1 keer p/j rapporteren zoals gebruikelijk	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	Aan voldaan in brief DAM-9082/14, verzonden op 13 januari 2014
11-12-2013	Onderwijs: Brief over eventuele gaten in budgetten in partnerlanden. Inclusief korte alinea over welke donoren wat doen. Indien mogelijk meenemen in bestaande rapportage	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief, verzonden op 5 februari 2014.
11-12-2013	Onderwijs: in volgende rapportage terugkomen op uitvoering motie van der Staaij	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in OS-EXIT brief
11-12-2013	Palmolie en schendingen landrechten: per brief oordeel over investeringen Rabo, na gesprek met Rabo en andere financiële instellingen	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	In behandeling
11-12-2013	Rapporteren over voortgang EITI, per brief, ism MinEZ	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	In behandeling
11-12-2013	Rwanda begrotingssteun: indien aanleiding voor heroverwegen steun Kamer informeren via geannoteerde agenda RBZ OS	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief DAF-2014.191761, verzonden op 7 mei 2014
11-12-2013	Verslag van gesprek met CEO's energiebedrijven aan TK sturen	Begrotingsbehandeling BuHa&OS d.d. 28 en 29 november 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-355893/13, verzonden op 23 december
11-12-2013	Via geannoteerde agenda RBZ Handel verslag over afspraken over privacy in EU, ihkv TTIP onderhandelingen	Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 27 en 28 november 2013	Aan voldaan in brief IMH-64555/14, verzonden op 7 februari 2014
20-12-2013	In het TTIP/ISDS onderzoek (motie van Ojik begrotingsbehandeling) wordt een appreciatie van de politieke context meegenomen	Mondeling Overleg Eerste Kamer Nederlands OS-beleid d.d. 17 december 2013	Aan voldaan in brief DGBEB-2014.231032, verzonden op 16 mei 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
20-12-2013	De Minister stuurt aanvullende brief over de 0.7% norm (voor verschijnen Kabinetsreactie IBO/ODA)	Mondeling Overleg Eerste Kamer Nederlands OS-beleid d.d. 17 december 2013	Aan voldaan in brief BIS-001/2014, verzonden op 17 februari 2014
23-12-2013	De Minister presenteert in april 2014 een separate MKB-strategie en zal deze aan de Tweede Kamer sturen	AO Economische missies en exportbevordering d.d. 19 december 2013	Aan voldaan in brief DIO-6240/14, verzonden op 7 juli 2014
23-12-2013	De Minister zal in overleg treden met de De Minister van V&J over extraterritoriale werking van wetgeving in de VS + het VK inzake corruptie en de Kamer schriftelijk over de uitkomst hiervan informeren	AO Economische missies en exportbevordering d.d. 19 december 2013	Aan voldaan in brief IMH-2014.48893, verzonden op 29 januari 2014
16-01-2014	Samenwerkingsforum Israel d.d. 8-9 december 2013	Toezegging tijdens Vragen-uurtje d.d. 14 januari 2014	Aan voldaan in brief DAM-35843/14, verzonden op 16 januari 2014
23-01-2014	Kamerbrief van de Ministers over NL hulp Zuid Sudan en mogelijke politieke inspanningen	AO-RBZ d.d. 16 januari 2014	Aan voldaan in brief DSH-60428/14, verzonden op 13 februari 2014
10-02-2014	De Kamer ontvangt alsnog een notificatiebrief inzake de afgegeven vergunning voor wapenexport naar Turkmenistan	AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief DVB-059/14, verzonden op 19 maart 2014
10-02-2014	De Kamer ontvangt de Wapenexportrapportage over het jaar 2013 vóór het zomerreces van 2014	AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief DVB-2014.304173, verzonden op 25 juli 2014
10-02-2014	De Kamer wordt medio april geïnformeerd over de gewijzigde EU-Verordening inzake dual-use goederen, waarbij ook ingegaan zal worden op het Nederlandse ambitieniveau inzake harmonisering en verbetering van het Europese wapenexportcontrolebeleid	AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief DVB-185039/14, verzonden op 3 juli 2014
10-02-2014	In de volgende wapenexportjaarrapportage zal ook een overzicht opgenomen worden van de afgegeven vergunningen voor strategische diensten.	AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief DVB-2014.304173, verzonden op 25 juli 2014
10-02-2014	Minister stuurt brief aan Kamer over humanitaire hulp Syrië en de afgelopen Rome conferentie hierover	AO RBZ d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief DSH-76157/14, verzonden op 24 februari 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
12-02-2014	De Kamer ontvangt vóór het AO China (9 april 2014) een kabinetsreactie op het AIV-advies «Azië in opmars», waarbij ook het Clingendael rapport over de Aziatische Ontwikkelingsbank zal worden betrokken	AO Nederlandse positie bij de Aziatische Ontwikkelingsbank d.d. 11 februari 2014	Aan voldaan in brief DAO-143213/14, verzonden op 1 april 2014
12-02-2014	In de rapportage aan de Kamer in het kader van de Voorjaarsvergadering van de Wereldbank ook ingaan op de inzet in de richting van de Aziatische Ontwikkelingsbank om deelname van het Nederlandse bedrijfsleven aan de uitvoer	AO Nederlandse positie bij de Aziatische Ontwikkelingsbank d.d. 11 februari 2014	Aan voldaan in brief DMM-259316/14, verzonden op 18 juni 2014
12-02-2014	Toezegging 1: OPCW	Besloten gedeelte AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-131432/14, verzonden op 24 april 2014
12-02-2014	Toezegging 2: OM	Besloten gedeelte AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-131432/14, verzonden op 24 april 2014
12-02-2014	Toezegging 3: Australië groep	Besloten gedeelte AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-310967/14, verzonden op 11 juni 2013
12-02-2014	Toezegging 4: Lessons learned	Besloten gedeelte AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-310967/14, verzonden op 11 juni 2013
12-02-2014	Toezegging 5: Declaratie	Besloten gedeelte AO Wapenexportbeleid d.d. 5 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-131432/14, verzonden op 24 april 2014
14-02-2014	De Kamer ontvangt een verslag van de bijeenkomst van de Commission on the Status of Women in New York (10 – 21 maart 2014)	AO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 12 februari 2014	Aan voldaan in brief TFGV-21/14, verzonden op 29 april 2014
14-02-2014	De Kamer ontvangt in september 2014 de resultatenrapportage voortgang speerpunten over het jaar 2013	AO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 12 februari 2014	In behandeling
14-02-2014	De Minister informeert de Kamer in het verslag van de RBZ Handelsraad over het afwegingskader inzake vertrouwelijkheid m.b.t. TTIP en zal daarbij ook ingaan op het ISDS-mechanisme in CETA en NAFTA	AO RBZ Handelsraad d.d. 13 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-114339/14, verzonden op 19 maart 2014
14-02-2014	De Minister informeert de Kamer per brief over de mogelijkheden om binnen de bestrijding van infectieziekten ook in te zetten op HPV-vaccinatie	AO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 12 februari 2014	Aan voldaan in brief DSO/GA-054/14, verzonden op 20 maart 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
14-02-2014	De Minister informeert de Kamer per brief over de Nederlandse inzet op het gebied van vrouwenbesnijdenis	AO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 12 februari 2014	Aan voldaan in brief DSO-124/14, verzonden op 28 april 2014
14-02-2014	De Minister informeert de Kamer per brief over het exportcontroleregime inzake dual-use en de consequenties van een eventuele aanpassing van de goederenlijst met het oog op een gelijk speelveld.	AO RBZ Handelsraad d.d. 13 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-109671/14, verzonden op 14 maart 2014
14-02-2014 & 28-03-2014	De Minister informeert de Kamer schriftelijk over de uitvoering van de motie over agro-ecologische landbouwpraktijken (Kamerstuk 31 250, nr. 81) en een brief over Voedselzekerheid en Climate Smart Agriculture naar de Kamer, waarin ook ingegaan zal worden op de inspanningen voor de verbetering van de positie van lokale producenten (kleine boeren en boerinnen), gender, goed bestuur en transparantie	AO Voortgang Speerpunten Ontwikkelingssamenwerking d.d. 12 februari 2014 en AO Meerjarige Strategische Plannen(MJSP's) 2014–2017 d.d. 27 maart 2014	In behandeling
14-02-2014	De Minister stuurt het rapport van Ecorys over de te verwachten winst van TIPP voor Nederland naar de Kamer	AO RBZ Handelsraad d.d. 13 februari 2014	Aan voldaan in brief IMH-104239/14, verzonden op 10 maart 2014
14-02-2014	De Minister zal in de geannoteerde agenda RBZ Handelsraad periodiek rapporteren over de uitkomst van de consultaties in het kader van het ISDS-mechanisme	AO RBZ Handelsraad d.d. 13 februari 2014	Aan toezegging is voldaan
06-03-2014	De voortgangsrapportage 2013 (medio 2014) bespreekt de mogelijkheden voor stage en leerwerktrajecten voor studenten uit ontwikkelingslanden die naar Nederland zijn gekomen	AO Migratie en Ontwikkeling d.d. 5 maart 2014	Aan voldaan in brief DCM-MA-087/14, verzonden op 27 juni 2014
06-03-2014	De voortgangsrapportage 2014 (medio 2015) bevat een evaluatie van de strategische landenbenadering; nagegaan wordt of dit door IOB gedaan kan worden, met assistentie van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)	AO Migratie en Ontwikkeling d.d. 5 maart 2014	In behandeling

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
06-03-2014	In de voortgangsrapportage 2013 (medio 2014) wordt de Kamer geïnformeerd over de appreciatie van het rapport over remittances en de gesprekken met de financiële sector over de aanbevelingen; rapport ook naar de Kamer	AO Migratie en Ontwikkeling d.d. 5 maart 2014	Aan voldaan in brief DCM-MA-087/14, verzonden op 27 juni 2014
06-03-2014	In de voortgangsrapportage 2013 (medio 2014) wordt informatie gegeven over de monitoring van terugkeer projecten door particuliere organisaties en over de resultaten van particuliere diensten	AO Migratie en Ontwikkeling d.d. 5 maart 2014	Aan voldaan in brief DCM-MA-087/14, verzonden op 27 juni 2014
14-03-2014	Overleggen over mogelijkheid om de noodhulp aan Syrië voor het hele jaar nu reeds toe te zeggen en de Minister verzoeken de Kamer hierover te informeren	AO RBZ d.d. 12 maart 2014	Aan voldaan in AO noodhulp Syrië
27-03-2014	De Minister zal onderzoek doen naar de verhouding in de uitgaven voor noodhulp door het Verenigd Koninkrijk (VK) via multilaterale organisaties en ngo's en de Kamer hierover schriftelijk (in een reeds	AO noodhulp/informatie noodhulp Syrië	Aan voldaan in DSH-302076/14, verzonden op 5 juni 2014
27-03-2014	Wanneer het kabinet later dit jaar besluit tot een additieve bijdrage aan de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR), dan zal de Minister de Kamer daarover per brief informeren	AO noodhulp/informatie noodhulp Syrië	Aan voldaan in brief DIE-184324/14, verzonden op 9 mei 2014
28-03-2014	Bij de (jaarlijkse) herziening van de MJSP's ook een impactanalyse voor kwetsbare groepen opnemen en ingaan op gender, beleidscoherentie en de inzet op de bestrijding van seksueel geweld binnen de speerpuntenprogramma's	AO Meerjarige Strategische Plannen(MJSP's) 2014–2017 d.d. 27 maart 2014	In behandeling
28-03-2014	De Kamer ontvangt bij de speerpuntenbrief een cijfermatig overzicht van budgettaire mutaties per speerpunt	AO Meerjarige Strategische Plannen(MJSP's) 2014–2017 d.d. 27 maart 2014	In behandeling
28-03-2014	De Kamer per brief informeren over condities en omvang van hervatting van de steun voor de justitiële sector in Rwanda	AO Meerjarige Strategische Plannen(MJSP's) 2014–2017 d.d. 27 maart 2014	Aan voldaan in brief DAF-2014.191761, verzonden op 7 mei 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
28-03-2014	In begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het jaar 2015 zal de Kamer geïnformeerd worden over de laatste stand van zaken m.b.t. de drie landen waarbij sprake is van problemen bij de uitfasering (Nicaragua, Bolivia, Tanzania)	AO Meerjarige Strategische Plannen(MJSP's) 2014–2017 d.d. 27 maart 2014	In behandeling
28-03-2014	In de resultaatfiches speerpunten, die in september naar de Kamer worden gestuurd, ook ingaan op de Nederlandse inzet op het gebied van coaching van politievrouwen in Mali	AO Meerjarige Strategische Plannen(MJSP's) 2014–2017 d.d. 27 maart 2014	In behandeling
10-04-2014	De Minister zal voortaan in (ter zake doende) resultatenrapportages nadrukkelijker opnemen wat Nederland via de Wereldbank heeft bereikt.	AO Wereldbank d.d. 9 april 2014	In behandeling
18-04-2014	In MVO-toolkit aandacht vragen voor ketenanalyse i.v.m. eventueel gebruik van laogai-componenten	AO China d.d. 9 april 2014	In behandeling
18-04-2014	In resultatenrapportages voorbeelden geven van multilaterale resultaten (mede) toe te schrijven aan NL	AO Wereldbank d.d. 9 april 2014	In behandeling
18-04-2014	Minister V&J zal TK informeren over uitkomsten bezinning op manier om meer systematisch en periodiek belangen op gebied van veiligheid en economisch gebied af te wegen, zoals aangekondigd in kabinetsreactie AIV-advies (ref. Chinese investeringen in NL)	AO China d.d. 9 april 2014	In behandeling
18-04-2014	Tijdens handelsmissie naar China aandacht besteden aan inkomend toerisme uit China, daarbij het Australische plan terzake te betrekken en te bekijken of visumvertrekking nog efficiënter kan	AO China d.d. 9 april 2014	Aan voldaan in brief DVB/CV-074/14, verzonden op 13 mei 2014.
28-04-2014	De Kamer ontvangt rond de zomer de resultaten van het onderzoek naar de gevolgen van het opnemen van ISDS in TTIP, waarin ook een reactie op de voorstellen van UNCTAD hieromtrent worden meegenomen	AO RBZ Handelsraad d.d. 24 april 2014	Aan voldaan in per brief IMH-328124/14, verzonden op 25 juni 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
28-04-2014	De Minister zal de nieuwe ontwikkelingen en wijzigingen voor de CETA tekst op basis van het trade policy committee van 25 april 2014 naar de Kamer sturen	AO RBZ Handelsraad d.d. 24 april 2014	Aan voldaan in brief IMH-180867/14, verzonden op 29 april 2014
28-04-2014	In ambtelijke briefing inzake komende onderhandelingsronde TTIP geïnformeerd worden over uitkomsten van onderzoek dat de Minister laat uitvoeren naar opbrengsten van TTIP. Hierin zal ook een appreciatie van eerdere onderzoeksrapporten worden meegenomen	AO RBZ Handelsraad d.d. 24 april 2014	Aan voldaan in technische briefing
28-04-2014	De Minister stuurt een verslag van zowel de brede consultatie over TTIP naar aanleiding van de motie-Jasper van Dijk (25 februari jl.) als een verslag van de consultatie over geschillenbeslechting in TTIP (17 april jl.) naar de Kamer	AO RBZ Handelsraad d.d. 24 april 2014	Aan voldaan in brief DGBEB-2014.231032, verzonden op 16 mei 2014
22-05-2014	De Kamer ontvangt rond de zomer een appreciatie van de resultaten van het onderzoek naar mogelijke concurrentienadelen als gevolg van transparantie inzake de herkomst van steenkolen per energiemaatschappij.	AO IMVO eerste termijn d.d. 3 april 2014	Aan voldaan in brief IMH-208345/14, verzonden op 27 juni 2014
22-05-2014	De Kamer ontvangt vóór het zomerreces het aangepaste instellingsbesluit van het NCP (Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen)	AO IMVO eerste termijn d.d. 3 april 2014	Aan voldaan in brief IMH-2014.303161, verzonden op 2 juli 2014
22-05-2014	De Minister gaat met Stas EZ, of Stas EZ gaat zelf in overleg met de supermarkten en CBL over de grote hoeveelheid aan keurmerken (eerlijke supermarkt). De Minister rapporteert hierover aan de commissie.	AO IMVO eerste termijn d.d. 3 april 2014	In behandeling
22-05-2014	De Minister stelt problemen rond de winning van neodymium aan de orde bij de windmolensector, of in een brede dialoog met energiebedrijven. De Minister rapporteert hierover aan de commissie.	AO IMVO eerste termijn d.d. 3 april 2014	In behandeling
02-06-2014	MinBHOS gaat in volgende voortgangsrapportage in op stavaza beschuldigingen van seksueel misbruik	AO Minusma d.d. 21 mei 2014	In behandeling

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
02-06-2014	De Minister zal een Annex toevoegen aan het MJSP die ingaat op de opbouw van de Malinese rechtsstaat (VenR-programma)	AO Minusma d.d. 21 mei 2014	In behandeling
13-06-2014	Eind van de zomer een kamerbrief sturen over de opzet van een conferentie over het begrip Theory of Change in samenwerking met Partos	AO Subsidiekader «Samenspraak en Tegenspraak» d.d. 12 juni 2014	In behandeling
13-06-2014	Eind van de zomer een kamerbrief sturen waarin een voorstel is geformuleerd voor de oprichting van een hefboomfonds	AO Subsidiekader «Samenspraak en Tegenspraak» d.d. 12 juni 2014	In behandeling
19-06-2014	De Kamer wordt geïnformeerd als via Syrische PV, OPCW of Sigrid Kaag antwoord komt op vraag naar gebruik en inzet van door Nederlandse bedrijven geleverd glycol en teflonpompen	AO Syrische chemische wapenprogramma d.d. 11 juni 2014	Aan voldaan in brief DVB-2014.185039, verzonden op 3 juli 2014
19-06-2014	De Kamer wordt met regelmaat geïnformeerd over de uitvoering van de actiepunten	AO Syrische chemische wapenprogramma d.d. 11 juni 2014	In behandeling
19-06-2014	De Minister zal de kwestie van bewijslast bespreken met Minister van V&J en de Kamer hierover informeren	AO Syrische chemische wapenprogramma d.d. 11 juni 2014	In behandeling
19-06-2014	Vóór de zomer ontvangt de Kamer een brief over dual use, o.a. over het gevolg geven aan denials en over de 5 door de Minister tijdens het AO genoemde actiepunten; en tevens over de afweging van risico's	Ao Syrische chemische wapenprogramma d.d. 11 juni 2014	Aan voldaan in brief DVB-185039/14, verzonden op 3 juli 2014
24-06-2014	De Minister zal de Kamer per brief informeren over de uitkomst van het onderzoek naar de toepassing van unsolicited proposals binnen DRIVE	notaoverleg Bedrijfsleveninstrumentarium en initiatiefnota De Caluwé d.d. 23 juni 2014	In behandeling
01-07-2014	Technische briefing over Open Data waarin vrijwillige bijdragen aan NGO's inzichtelijk wordt gemaakt.	Wetgevingsoverleg Jaarverslag 2013 Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking d.d. 1 juli 2014	In behandeling
03-07-2014	De Kamer ontvangt de speech van de Minister naar aanleiding van de presentatie van het rapport van PAX over mensenrechtenschendingen in de steenkoolsector in Colombia	AO Tweede Termijn IMVO d.d. 2 juli 2014	Aan voldaan in brief IMH-350914/14, verzonden op 15 juli 2014

Datum	Omschrijving	Herkomst	Stand van Zaken
03-07-2014	De Kamer ontvangt in het najaar de evaluatie duurzaam inkopen door de overheid	AO Tweede termijn IMVO d.d. 2 juli 2014	Afhandeling door de Minister van Binnelandse Zaken en Koninkrijksrelaties
03-07-2014	De Minister zegt toe, dat alle beschikbare informatie over de effecten van de toepassing van sancties bij malversaties, zal worden meegenomen in de twee jaarlijkse rapportage hierover aan de Kamer (oktober en mei).	Wetgevingsoverleg Jaarverslag 2013 Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	Wordt regulier aan voldaan twee keer per jaar

Bijlage 3: Subsidieoverzicht

Subsidieoverzicht Begroting 2015 Hoofdstuk 17 Buitenlandse Handel en OS

Onder subsidie wordt verstaan: de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Uitgangspunt voor het overzicht zijn alle lopende subsidies per 1 juli 2014 en de daarbij behorende kasramingen volgens het managementinformatiesysteem van BZ.

Lopende subsidies peildatum 1 juli 2014 (bedragen x 1.000 euro)											
BegrotingsNaam subsidie artikel (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0101 Subsidies zonder gepubliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	2.540	2.761	2.534	2.388	635	0	0	2	2007	2017	2020
17U0102 Regeling Starters International Business (SIB) Partners for International Business (PIB)	0	2.940	0	0	0	0	0	480	n.v.t.	2016	2018
17U0102 Subsidieregeling voor demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies en kennisverwerving (DHK)	0	7.367	0	0	0	0	0	100	n.v.t.	2016/2017	2020
17U0102 Transitiefaciliteit 2g@there	0	2.170	0	0	0	0	0	25	n.v.t.	2015	2017
17U0102 Finance International Business (FIB)	6.922	3.831	1.275	63	0	0	0	0	n.v.t.	2016	2012
17U0102 Package4Growth PSOM, presidentsprogramma	2.025	11.345	0	0	0	0	0	0	n.v.t.	2016	2020
17U0102 Transitiefaciliteit 2g@thereOS	3.272	1.684	261	65	0	0	0	0	n.v.t.	2016	2012
17U0103 Transitiefaciliteit 2g@thereOS	10.669	4.364	590	1.018	0	0	0	0	2010	2013	2013
17U0103 Faciliteit Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid (FDOV)	0	1.806	8.000	3.366	0	0	0	24	n.v.t.	2015	2017
	1.227	1.523	1.500	1.000	540	0	0	4	n.v.t.	2016	2012
	4.165	7.569	10.462	10.462	14.917	2.811	250	27	n.v.t.	2014	2013

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleeningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0103 Private Sector											
Investeringspro-											
gramma (PSI)	24.061	16.419	38.916	58.930	27.287	14.245	4.702	250	n.v.t.	2015	2014
17U0103 Schoklandfonds	27	32	0	0	0	0	0	0	n.v.t.	2014	2012
17U0103 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	123.259	82.605	86.914	51.741	32.967	20.776	0	76	n.v.t.	2014/2015	2020
17U0201 Geodata for Agriculture and Water Facility 2013-2014	1.250	3.683	13.037	12.255	9.075	4.165	1.735	0	n.v.t.	2017	2015
17U0201 Schoklandfonds	1.493	854	103	0	0	0	0	0	n.v.t.	2014	2012
17U0201 NFP/NICHE	15.000	10.210	10.210	0	0	0	0	327	<u>2012</u>	2019	2020
17U0201 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	65.241	65.687	43.093	35.121	10.393	100	0	19	n.v.t.	2015	2020
17U0202 Fonds Duurzaam Water (FDW)	1.575	8.505	6.792	6.196	5.000	6.750	382	10	n.v.t.	2016	2013
17U0202 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	24.398	30.163	18.742	10.865	4.200	2.170	366	9	<u>2012</u>	2018	2020
17U0203 KHED/Daey Ouwens Fonds	1.290	1.500	3.160	0	0	0	0	11	n.v.t.	Regeling is vervallen per 1/1/2010.	2020
17U0203 Mondiaal (DBM)	1.349	1.086	0	0	0	0	0	35	<u>2013</u>		2010

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0203 Schoklandfonds	0	1.070	0	0	0	0	0	0	n.v.t.	2014	2012
17U0203 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidierегeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	23.336	24.658	30.460	27.252	22.537	21.658	1.566	10	n.v.t.	2014/2015	2020
17U0301 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidierегeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	25.871	35.343	21.508	4.699	1.824	548	0	6	n.v.t.	2013	2020
17U0301 Coordinatie en afstemming NGO's										Kader wordt meegenomen in bredere evaluatie.	
17U0301 Key Population Fonds	350	140	10	0	0	0	0	0	n.v.t.	2018/2019	2016
17U0301 Fonds Keuze en Kansen	3.900	13.100	3.450	250	0	0	0	0	n.v.t.	2016	2016
17U0301 Fonds Product Development Partnerships 2011-2014	8.850	9.150	2.000	0	0	0	0	0	n.v.t.	2015	2015
	19.676	16.478	3.953	295	0	0	0	0	n.v.t.	2015	2015

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0301 <u>Opstap Fonds</u>											
										Opstapfonds bestaat uit slechts één activiteit. Er is voornamelijk geen aparte evaluatie van de subsidie voorzien. Mogelijk wordt het meegenomen in een volgende beleidsdoorlichting van SRGR en Aids (laatste doorlichting was in 2013). Een datum voor de volgende beleidsdoorlichting waarin deze subsidie kan worden meegenomen is nog niet bekend.	2016
17U0301 SRGR Fonds 2013-2015	1.000	4.000	1.700	300	0	0	0	0	n.v.t.		
17U0302 <u>Subsidies zonder gepubliceerde beleidsregels en/of rechtsstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.</u>	30.598	39.044	30.123	6.393	0	0	0	0	n.v.t.	2016	2016
	7.610	7.180	5.080	1.442	171	54	0	15	n.v.t.	2014	2020

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0302 <u>Funding Leadership and Opportunities for Women (FLOW)</u>	26.260	23.300	12.388	3.500	0	0	0	35	n.v.t.	2016	2016
17U0303 <u>Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.</u>	60.014	55.000	55.867	6.761	0	0	0	0	n.v.t.	2014	2020
17U0303 <u>Personele Samenwerking Ontwikkelingssamenwerking</u>										In 2011 heeft een effectonderzoek plaatsgevonden m.b.t. capaciteitsversterking. Daarin is PSO meegenomen in de case studies. Een volgende evaluatie van PSO is niet voorzien. Er is wel een beleidsdoorlichting gepland voor steun aan het maatschappelijk middenveld in 2016.	
17U0303 <u>Vakbondsmedefinancieringsprogramma 2013-2016</u>	12.719	14.830	12.252	3.678	2.451	0	0	0	n.v.t.	2018	2017
17U0303 <u>Medefinancieringsstelsel II</u>	379.199	392.239	326.925	19.178	0	0	0	0	n.v.t.	2015	2016

BegrotingsNaam subsidie artikel (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verle- ningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0304 Subsidies zonder gepubliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	6.798	5.710	1.881	700	0	0	0	1	n.v.t.	2018	2020

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0304 <u>Programma Onderzoek en Innovatie</u>	4.793	1.423	0	0	0	0	0	0	De subsidieregeling «Programma Onderzoek en Innovatie» is afgesloten, met de introductie van het standaard subsidiekader «ontwikkelingssamenwerking». De activiteiten worden uitgefaseerd en het centrale onderzoeksprogramma wordt omgevormd in lijn met de kennisbrief (kst-32605-61 van 14 november 2011). De subsidieregeling «Onderzoek en Innovatie» bestaat uit een groot aantal diverse activiteiten van verschillende instellingen. Wordt meegenomen in bredere evaluatie.	2018	2013
								0	n.v.t.		

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0304 NFP/NICHE	48.767	52.024	47.585	17.585	17.585	0	0	500	2012	2018	2020
17U0401 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidierегeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	22.614	14.259	7.855	350	258	0	0	15	n.v.t.	2015	2020
17U0401 Wederopbouw 2012-2015	0	2.398	126	0	0	0	0	0	n.v.t.	2013	2016
17U0403 Fonds Politieke Partijen II 2012-2015	4.235	8.000	6.400	1.600	0	0	0	0	n.v.t.	2015	2016
17U0403 Wederopbouw 2012-2015	27.974	25.521	22.832	7.737	830	0	0	3	n.v.t.	2013	2016
17U0403 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidierегeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	17.959	25.085	16.401	8.074	1.984	0	0	7	n.v.t.	2013	2020
17U0501 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidierегeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	2.846	1.899	1.277	0	0	0	0	6	n.v.t.	2018	2020
17U0501 Programma Onderzoek en Innovatie	828	92	0	0	0	0	0	0	n.v.t.	2018	2020

BegrotingsNaam subsidie (-regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Aantal verleningen in 2013	Jaar laatste evaluatie (met hyperlink naar vindplaats)	Jaar volgende evaluatie	Einddatum subsidie (-regeling)
17U0502 Subsidies zonder gepuliceerde beleidsregels en/of plafonds die rechtstreeks onder Subsidieregeling Ministerie van de Buitenlandse Zaken 2006 zijn verstrekt.	6.126	6.040	3.806	3.207	0	0	0	5	n.v.t.	2015	2020
17U0502 Kennis voor Burgerschap en Ontwikkelingssamenwerking	10.145	8.720	385	0	0	0	0	0	2013	2017/2018	2015
17U0502 Subsidiebesluit Burgerschap en Ontwikkelingssamenwerking (SBOS)	3.000	4.227	0	0	0	0	0	0	n.v.t.	2015	2014
17U0503 Migratie en Ontwikkelingsprogramma 2011	73	109	0	0	0	0	0	0	2012	2018	2012
17U0503 Migratie en Ontwikkelingsprogramma 2012	724	538	182	28	0	0	0	0	2012	2018	2013
17U0503 Migratie en Ontwikkelingsprogramma 2013	750	1.108	645	209	98	0	0	4	n.v.t.	2018	2014
17U0503 Migratie en Ontwikkelingsprogramma 2014	0	68	106	106	70	0	0	0	n.v.t.	2018	2015
TOTALEN	1.046.779	1.066.730	860.783	306.813	152.822	73.276	9.001	204			

Bijlage 4: Evaluatie- en onderzoekstabel

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Artikel	Doel-stelling	Start	Afronding	Vindplaats	
1a	Beleidsdoorlichting						
	MVO	1	1	2017	2017	–	
	NL handels en investeringspositie	1	2	2017	2017	–	
	Private Sector Ontwikkeling	1	3	2012	2014	Rapport	
	Voedselzekerheid & landbouwontwikkeling	2	1		2016		
	Waterbeheer	2	2		2017		
	Hernieuwbare energie in ontwikkelingssamenwerking	2	3	2012	2014		
	Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, Aids	3	1	2012	2013	Rapport	
	Genderbeleid	3	2	2013	2014		
	Maatschappelijk Middenveld	3	3		2016		
	Humanitaire Hulp	4	1		2015		
	Beleid Latijns Amerika	4	3	2012	2013	Rapport	
	Steun aan fragiele staten	4	3	2012	2013	Rapport	
	Rechtstaatontwikkeling, democratisering en corruptiebestrijding	4	3		2015		
	Synthese onderzoek UN organisaties	5	1		2016		
	1b	Effectenonderzoek					
		onderhandelingseffectiviteit inzake Transatlantic Trade & Investment Partnership (TTIP)	1	1		2015	
Netherlands Business Support (NBSO) netwerk		1	2	2013	2014		
Economische diplomatie		1	2		2015		
Faciliteit Opkomende Markten		1	2		2016		
Evaluatie DIO instrumentarium		1	2	2016	2017	–	
Investment Climate Facility for Africa		1	3	2013	2013	Rapport	
CBI		1	3	2013	2014		
Health Insurance Fund		1	3		2014		
Initiatief Duurzame Handel		1	3	2014	2014		
ORET		1	3	2013	2014		
TradeMark		1	3		2014		
DECP (Employers Cooperation Prog.)		1	3		2015		
FMO-AEF (Access to Energy Fund); FMO-CD (Capacity Development); FMO-IDF (Infrastructure Development Fund); FMO-MASSIF (Access to Finance); FMO-OS (Emerging Market Fund)		1	3		2015		
ORIO (publieke infrastructuur)		1	3		2015		
PSI (Private Sector Investerings)		1	3		2015		
Publiek Private Partnerschappen		1	3		2016		
CBI (Importbevordering uit OS-landen)		1	3		2016		
PUM (uitzending managers)		1	3		2016		
Programma Ondersteuning Producentenorganisaties (POP) inclusief Agriterra		2	1		2014		
IDH (Duurzame handel)		2	1	2014	2014		
Lange termijn effecten en duurzaamheid OS: casestudy voedselzekerheid		2	1		2015		
Solidaridad		2	1		2015		
Global Alliance for Improved Nutrition (GAIN)		2	1		2016		
Geodata for Agriculture & Water		2	1		2017		
Aqua for all programma «Building bridges connecting water»		2	2		2014		
Fonds Duurzame Biomassa		2	3		2013	Rapport	
Daey Ouwens		2	3		2014		
Energieactiviteiten in Indonesië		2	3		2014		
Energieactiviteiten in Rwanda		2	3		2014		
Energising Development (EnDevII)		2	3		2014		
Access to Energy Fund		2	3		2015		
Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (o.a. Nicaragua, Mali, Bangladesh)		3	1		2013	Rapport	
Key Population Fund	3	1		2016			
SRGR Fonds 2013–2015	3	1		2016			
Keuzes en Kansen	3	1		2015			
Fonds Product Development Partnerships	3	1		2015			

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Artikel	Doel-stelling	Start	Afronding	Vindplaats
2	Evaluatie gender-programma's (MDG3 fonds, nationale actieplannen n.a.v. VN VR 1325; activiteiten gericht op bestrijding geweld tegen vrouwen)	3	2	2013	2014	
	FLOW (2011–2015)	3	2		2016	
	Women in the Frontline	3	2		2016	
	Directe financiering van lokale NGO's	3	3	2013	2014	
	Evaluatie SNV	3	3	2013	2014	
	Lobby en advocacy activiteiten van NGO's	3	3		2014	
	NCDO/SBOS	3	3		2014	
	MFS 2	3	3		2015	
	European Centre for Development Policy Management (ECPDM)	3	4		2016	
	Basisonderwijs Oeganda	3	4		2014	Rapport
	Early Recovery Faciliteit	4	1		2016	
	BIV	4	2		2016	
	Fonds politieke partijen	4	3		2016	
	Chronische crisis	4	3		2017	–
	Nederlandse inzet bij de Wereldbank	5	1		2013	Rapport
	Radio Nederland Wereldomroep	5	2		2015	–
	Palestijnse gebieden	5	2		2016	
	Overig onderzoek					
	Systematic review maatschappelijk verantwoord ondernemen	1	1		2013	Rapport
	Publiek Private Partnerschappen	1	2		2013	Rapport
	Holland Branding ¹	1	3		2013	Rapport ¹
	FMO-A	1	3	2013	2014	
	Schoklandakkoorden	1	3	2013	2014	
	International Centre for Trade & Sustainable Development (ICTSD)	1	3		2015	
	Transitiefaciliteit	1	3		2015	
	Aid for Trade	1	3		2015	
	Fiscal Treaties	1	4		2014	
	Tussentijdse evaluatie DGGF	1	4		2015	
	Coherentie	1	4		2015	
	Systematic review hernieuwbare energie	2	3		2013	Rapport
	Evaluatie Rio-verdragen	2	3		2018	
	Syntheseonderzoek sociale en productieve investeringen	3	3		2014	
	Kennisbeleid	3	4		2015	
	Kennisbeleid	3	4		2015	
	Samenwerkende hulporganisaties	4	1		2014	
	Van noodhulp naar wederopbouw	4	3		2013	Rapport
	Multilateral Effectiveness Review Unicef	5	1		2013	Rapport
	Multilateral Effectiveness Review UN Women	5	1		2014	–
	Multilateral Effectiveness Review UNHCR	5	1		2014	–
	Exit strategieën	5	2		2015	

¹ Rapport is vanaf maart beschikbaar i.v.m. afstemming met NL bedrijfsleven

Toelichting

In 2014 is de beleidsdoorlichting Private Sector Ontwikkeling afgerond. Effectonderzoek in veel gevallen voorbereidend werk voor een beleidsdoorlichting. Onder begrotingsartikel 1, 2, 3, en 4 vinden ook subsidie evaluaties plaats.

In 2014 zullen in MOPAN verband en in samenwerking met de Canadese evaluatiedienst nog twee reviews worden gedaan. In 2016 is een syntheserapport van de diverse Multilateral Effectiveness Reviews voorzien. Vanaf 2015 zullen er geen afzonderlijke Multilateral Effectiveness Reviews meer worden gedaan omdat de Aid Effectiveness Review van Eval.Net in MOPAN is geïntegreerd.

Overigens worden de VN bijdragen aan de thematische onderwerpen wel in de betreffende evaluaties opgenomen (zie bv SRGR).

De vindplaats van alle afgeronde onderzoeken is rijksoverheid.nl voor de Nederlandstalige rapporten en Government.nl voor de Engelstalige rapporten. De website biedt eveneens een versie van de evaluatieprogrammering met de opbouw van evaluatieonderzoeken per operationele doelstelling binnen een beleidsartikel. Het betreft een weloverwogen evaluatieprogrammering waarin recht wordt gedaan aan zaken als: kosten van het onderzoek in verhouding tot de beleidsuitgaven, fase van het beleidsproces, politieke actualiteit, etc.

Bijlage 5 Lijst van afkortingen

ACS	Association of Caribbean States
AEF	Access to Energy Fund
AgNL	Agentschap Nederland
AIM	Amsterdam Initiative against Malnutrition
APS	Algemeen Preferentieel Stelsel
ASAP	Adaptation for Smallholder Agriculture Programme
AU	Afrikaanse Unie
BCPR	Bureau of Crisis Prevention and Recovery
BH&OS	Ministerie voor Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking
BIV	Budget Internationale Veiligheid
BMZ	German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development
BNP	Bruto Nationaal Product
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
CAP	Consolidated Appeals Process
CAR	Centraal Afrikaanse Republiek
CBI	Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden
CD	Capacity Development
CERF	Central Emergency Response Fund
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research
CIWA	Cooperation International Waters Africa
CSO	Civil Society Organisation
DAC	Development Assistance Committee
DECP	Dutch Employers Cooperation Programme
DFA	Design, Fashion, Architecture
DfID	United Kingdom Department for International Development
DGGF	Dutch Good Growth Fund
DHK	Demonstratieprojecten, Haalbaarheidsstudies of Kennisverwerving
DPKO	Department of Peacekeeping Operations
DRC	Democratische Republiek Congo
DRIVE	Developmentally Relevant Infrastructure Investment Vehicle
DTB	Dutch Trade Board
ECDPM	European Centre for Development Policy Management
ECHO	European Commission Humanitarian Aid
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland
EDEO	Europese Dienst voor Extern Optreden
EnDevII	Energising Development
EKI	Exportkredietverzekering en Investeringsgaranties
EKV	Exportkredietverzekering
EPA	European Partnership Agreements (Europese Partnerschapsakkoorden)
ERP	Enterprise Resource Planning
ESMAP	Energy Sector Management Assistance Program
EU	Europese Unie
FAO	Food and Agriculture Organization of the UN
FDOV	Faciliteit Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid
FDW	Fonds Duurzaam Water
FIB	Finance for International Business

FLOW	Funding Leadership Opportunities for Women
FMO	Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden
FOM	Faciliteit Opkomende Markten
GAFSP	Global Agriculture and Food Security Program
GAIN	Global Alliance for Improved Nutrition
GAVI	Global Alliance for Vaccination and Immunization
GEF	Global Environment Facility <i>Global Alliance for Vaccination and Immunization</i>
GFATM	Global Fund to fight Aids, Tuberculosis and Malaria
GFDRR	Global Facility for Disaster Risk Reduction
GNDR	Global Network of Civil Society Organizations for Disaster Reduction
GPE	Global Partnership for Education
GPEDC	Global Partnership for Effective Development Cooperation
GPHERCS	Global Program to Enhance Reproductive Health Commodity Security
HGIS	Homogene Groep Internationale Samenwerking
HIV	Humaan Immunodeficiëntie Virus
HIVOS	Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking
IATI	International Aid Transparency Initiative
ICPD	International Conference on Population and development
ICRAF	International Center for Research in Agroforestry
ICRC	International Committee of the Red Cross
ICTSD	International Centre for Trade & Sustainable Development
IDA	International Development Association
IDF	Infrastructure Development Fund
IDH	Initiatief Duurzame Handel
IDLO	International Development of Law Organisation
IED	Inspection and Evaluation Division
IFAD	International Fund for Agricultural Development
IFFIm	International Finance Facility for Immunization
IGO	Intergouvernementale Organisatie
ILO	International Labour Organization
IMVO	Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
INGO	Internationale Non-Gouvernementele Organisatie
IOB	Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie
IPG	Internationale Publieke Goederen
IRHP	Interdepartementale Raad voor de Handelspolitiek
IS-academie	Internationale Samenwerking-Academie
ISAF	International Security Stability Force
ISDR	International Strategy for Disaster Risk Reduction
IO	Internationale Organisatie
MASSIF	Ontwikkelingsfonds voor de financiële sector
MDG's	Millennium Development Goals (Millennium Ontwikkelingsdoelen)
MENA	Middle East and North Africa
MFS	Medefinancieringsstelsel
MKB	Midden en Klein Bedrijf
MJSP	Meerjarig Strategisch Plan
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NBSO	Netherlands Business Support Offices
NCDO	Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
NCEA	National Certificate of Educational Achievement

NCP	Nationale Contact Punt
NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency
NFP	Netherlands Fellowship Programme
NIMD	Netherlands Institute for Multiparty Democracy
NGO	Non-Gouvernementele Organisatie
NICHE	Netherlands Initiative for Capacity Development in Higher Education institutions
ODA	Official Development Assistance (officiële ontwikkelingshulp)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OESO	Organisatie Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OIOS	Office of Internal Oversight Services
OMVS	Organisation pour la Mise en Valeur du Fleuve Senegal
OPCAT	Optional Protocol to the UN Convention against Torture, Inhuman and Degrading Treatment
ORET	Programma Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties
ORIO	Ontwikkelingsrelevante Infrastructuurontwikkeling
OS	Ontwikkelingssamenwerking
PAHO	Pan American Health Organization
PESP	Programma Economische Samenwerking Projecten
PIB	Partners for International Business
PIDG	Private Infrastructure Development Group
POP	Programma Ondersteuning Productenorganisaties
PPIAF	Public-Private Infrastructure Advisory Facility
PSD	Private Sector Development
PSI	Private Sector Investment
PSO	Praktische Sectororiëntatie
PSOM	Programma Samenwerking Opkomende Markten
PUM	Programma Uitzending Managers
P4G	Package for Growth
RHB	Rijkshoofdboekhouding (Ministerie van Financiën)
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
R&D	Research & Development
SBOS	Subsidiefaciliteit voor Burgerschap en Ontwikkelingssamenwerking
SIB	Starters International Business
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
SNV	Stichting Nederlandse Vrijwilligers
SRGR	Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten
SSA	Sub Sahara Africa
SSR	Security Sector Reform
TB	Tuberculose
TF	Transitiefaciliteit
TISA	Trade in Services Agreement
TK	Tweede Kamer
TTIP	Transatlantic Trade & Investment Partnership
UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Program
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNESCO-IHE	UNESCO- Institute for Water Education
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
UNFPA	United Nations Population Fund

UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNOPS	United Nations Office for Project Services
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency
UN SG	United Nations Secretary-General
USAID	United States Agency for International Development
VN	Verenigde Naties
VNVR	Veiligheidsraad van de Verenigde Naties
VR	Veiligheidsraad
VS	Verenigde Staten
V&R	Veiligheid & Rechtsorde
WASH	Water Sanitation Hygiene
WFP	World Food Programme
WHO	World Health Organisation
WSSCC	Water Supplu and Sanitation Collaborative Council
WTO	World Trade Organization (Wereldhandelsorganisatie)

Rijksbegroting 2015

xvii Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal door de Minister van Financiën.

Vervaardiging parlementaire stukken en begeleiding productieproces

Sdu Uitgevers
afdeling Dataverwerking
e-mail traffic@sdu.nl

Vormgeving omslag
Studio Dumbar

Uitgave
Ministerie van Financiën

www.rijksbegroting.nl

Sdu UITGEVERS

